

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra společenských věd

SPORTOVNÍ NOVINÁŘ A JEHO SPOLEČENSKÁ ÚLOHA:
SROVNÁVACÍ ANALÝZA

Diplomová práce

Student: Martin Mls

Aprobace: Z-OV/ZŠ

Akademický rok: 2010-2011

Vedoucí práce: Prof. PhDr. Jan Jirák, Ph.D.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě - v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Č. Budějovicích 18. listopadu 2010

Poděkování

Autor děkuje vedoucímu práce Prof. PhDr. Janu Jirákovi, Ph.D. za jeho vstřícnost, trpělivost a podnětné návrhy.

Autor děkuje rovněž všem pěti respondentům dotazníku, jehož výsledky byly použity v této práci, za jejich čas, pochopení a vstřícnost, a také redaktoru deníku Sport Tomáši Zetkovi za poskytnutí úzkoprofilových informací.

Obsah

Anotace	6
1. Úvod	8
2. K pojmu sportovní žurnalistika	12
2.1. Vymezení a specifikace pojmu sportovní novinář	14
2.1.1. Specifika organizace práce ve sportovní redakci	17
2.1.2. Seriozní zpravodajství nebo pouhý 'toy department'?	17
2.1.3. Jazykové odlišnosti sportovní žurnalistiky	18
2.1.4. Počátky sportovní žurnalistiky	19
2.2. Pojetí funkce/role sportovního novináře do roku 1989	20
2.3. Pojetí funkce/role sportovního novináře v současnosti	22
3. Použité metody	26
3.1. Vlastní kvalitativní výzkum	26
3.1.1. Forma, obsah a účel výzkumu	26
3.1.2. Respondenti výzkumu	28
3.1.3. Analýza výsledků výzkumu	28
3.2. Komparativní analýza	30
4. Portréty vybraných sportovních novinářů a jejich typologie	32
4.1. Konkrétní příklady sportovních novinářů	32
4.1.1. Bohumil Ortman	33
4.1.1.1. Vztah k profesi	33
4.1.1.2. Vlastní výkon povolání	34
4.1.1.3. Subjektivní názory týkající se povolání sportovního novináře	36
4.1.1.4. Shrnutí	37
4.1.2. Ladislav Lhota	38
4.1.2.1. Vztah k profesi	38
4.1.2.2. Vlastní výkon povolání	40
4.1.2.3. Subjektivní názory týkající se povolání sportovního novináře	41
4.1.2.4. Shrnutí	42
4.1.3. Pavel Kortus	43
4.1.3.1. Vztah k profesi	44
4.1.3.2. Vlastní výkon povolání	44
4.1.3.3. Subjektivní názory týkající se povolání sportovního novináře	46
4.1.3.4. Shrnutí	47

4.1.4. Kamil Jáša	48
4.1.4.1. Vztah k profesi	48
4.1.4.2. Vlastní výkon povolání	49
4.1.4.3. Subjektivní názory týkající se povolání sportovního novináře	50
4.1.4.4. Shrnutí	51
4.1.5. Luděk Švejcar ml.	52
4.1.5.1. Vztah k profesi	53
4.1.5.2. Vlastní výkon povolání	54
4.1.5.3. Subjektivní názory týkající se povolání sportovního novináře	55
4.1.5.4. Shrnutí	56
4.2. Souhrn zjištěných výsledků – typologie sportovních novinářů	57
4.2.1. Vlastní návrh typologie	60
4.2.1.1. Sportovní novinář osudem	61
4.2.1.2. Volný sportovní novinář	63
4.2.1.3. Sportovní novinář náhodou	65
4.2.1.4. Sportovní novinář – reprezentant profese	66
4.2.1.5. Sportovní novinář – vrcholový sportovec	69
4.2.2. Komparativní analýza zjištěných výsledků	72
5. Závěr	75
Summary	78
Seznam literatury a zdrojů	80
Přílohy	82

Anotace

Předkládaná práce se zabývá experty poněkud opomíjenou částí české mediální sféry – sportovní žurnalistikou. Práce je zaměřena na konkrétní sportovní novináře (bez ohledu na jejich odborné zaměření) a jejich společenskou úlohu. I přesto, že je tento text spíše sociologického charakteru, jeho cílem je postihnout proměnu sportovní žurnalistiky od osvětově-propagační funkce definované politickými poměry před rokem 1989 po součást komerčně a oddechově orientované role v současnosti. Práce zároveň zohledňuje roli médií jako součást mimoškolní výchovy. Autor podává analýzu role sportovních žurnalistů v období před rokem 1989 a v současnosti: zjišťuje, že změna zůstala ušetřena jen samotná podstata práce sportovního žurnalisty. Na základě vlastního kvalitativního výzkumu, v práci zastoupeného formou dvoustránkového dotazníku, autor dále srovnává pracovní podmínky a návyky a také profesní názory pěti vybraných regionálních sportovních novinářů. Práce rovněž předkládá profesní portréty respondentů výzkumu, zpracované na základě jejich odpovědí na otázky v dotazníku, které se autor pokusil interpretovat formou komentářů a hledat mezi nimi souvislosti. Zjištěné výsledky byly následně formou srovnávací (komparativní) analýzy shrnuty do návrhu typologie sportovních novinářů, která obsahuje pět originálních typů sportovních novinářů. Jednotlivé typy byly charakterizovány z několika hledisek a ke každému typu byl přiřazen jeden respondent našeho výzkumu jako jeho konkrétní představitel. Na závěr je rovněž nabídnuto kritické zhodnocení návrhu typologie a možné varianty doplnění či rozšíření práce.

The subject of the theses is sports journalism, the part of Czech media sphere slightly neglected by academics. The main focus is on Czech sports journalists (without consideration of their specific professional interest) and their social role. This paper has sociological character and its goal is to compare Czech sports journalism in two periods – during the period of ‘propagandistic-promotion role’ of media defined politically (primarily by Communist Party) before 1989 and during contemporary period of commercialized and entertaining media – and to compare these two periods. The text can be understood as a contribution to the role of media within the framework of out-of-school education. Theses also contains the analysis of sports journalists role before 1989 and today: only aspect of sports journalists business which did not changed during last twenty years is the essence of their profession. One of two main methods used in this paper is qualitative analysis of questionnaires collected in an email survey: we could compare working conditions and profession opinions of five regional sports journalists. The text also offers professional

portraits of respondents which are based the interpretation of their answers. These answers were interpreted by the author from the comparative perspective. Findings and conclusions were used for developing the typology of sports journalists which contains five genuine types of sports journalists. All types are described from several angles and to each type one respondent of our research is allocated as a representative. At the end, author offers critical evaluation of the typology and possibilities of future work on the topic of sports journalism.

1. Úvod

Již ze samotného názvu je patrné, že objektem zájmu této práce je v odborných kruzích často opomíjená sportovní žurnalistika, jež pro svou 'neseriozní' či 'hravou' povahu bývá leckdy terčem posměchu. Podle autorova názoru je však sportovní žurnalistika nepřehlédnutelný fenomén moderních médií; je možné tak usuzovat už jen na základě zájmu, jaký ve čtenářích, divácích a posluchačích sportovní zpravodajství vyvolává. Československá/česká sportovní žurnalistika ze svých řad v historii vygenerovala mnohé osobnosti, které překročily rámec své profese a na základě nesporné popularity se staly objekty veřejného zájmu (například Josef Laufer, Ota Pavel, Karol Polák, v současnosti Robert Záruba). Všeobecně je navíc poněkud méně známo, že tuzemští sportovní žurnalisté mají svou vlastní profesní organizaci a jako celek směřují k relativně vysoké míře profesionalizace.

Někteří sportovní žurnalistiku adorují (dokonce mohou tvrdit, že 'sport' je to jediné, co je ze zpravodajství zajímavé), jiní se jí vysmívají a uvádějí argument, že je pouhým 'toy departmentem' zpravodajských médií. Ale jen mizivé procento 'konzumentů' médií nechává sportovní žurnalistiku chladným – v tom spočívá její kouzlo a zranitelnost zároveň.

Předkládaná práce by mohla být považována za skromný příspěvek do (bohužel) spíše skrovné společnosti česky psaných odborných textů, jež se zabývají čistě sportovní žurnalistikou. Již nyní je důležité připomenout, že tato práce se na rozdíl od mnoha dalších kvalifikačních prací zabývá sportovní žurnalistikou obecně, bez bližšího zaměření na žurnalistiku konkrétního sportovního odvětví.

I přes zvolené téma, které na první pohled nemá nic společného s pedagogikou, je autor přesvědčen, že tato práce na pedagogickou fakultu jednoznačně patří. Už jen proto, že jednou z klíčových rolí (sportovní) žurnalistiky je její výchovné působení na recipienty (například jako součást mimoškolní výchovy). Jak v Průchově *Pedagogické encyklopedii* (2009) uvádějí Jiráček s Wolákem¹, „médiá se stávají rozhodující institucí socializace jednotlivce a jeho identifikace se společností. V tomto smyslu jsou institucí, jež zřejmě namnoze dokáže zastínit rodinu i školu. Proto se jejich působení na děti a mládež věnuje pozornost motivovaná jednak obavami z jejich možného destruktivního, rozkladného vlivu na proces edukace a dospívání (...), jednak nadějami v jejich možné využití tohoto procesu (...).“² Oba autoři dále podotýkají, že média je v tomto smyslu možné vnímat jako: (a) učební pomůcku, (b) faktor

¹ Jan Jiráček je vedoucím této práce a stejně jako Radim Wolák působí na katedře mediálních studií Institutu komunikačních studií a žurnalistiky na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze a v Centru mediálních studií.

² Průcha, J. (ed.) *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009, s. 493.

spontánního formativního procesu, (c) využitelný faktor školní a mimoškolní výchovy.³ V přímé vazbě na výše zmíněné je také důležité reflektovat skutečnost, že média (hromadné sdělovací prostředky) jsou jedním z nástrojů tzv. edutainmentu, což je „specifický druh zábavy, jejímž prostřednictvím se zúčastněný může vzdělávat (ve smyslu získávat nové informace z různých oblastí života) nebo může být vychováván (ve smyslu ovlivňování postojů, hodnot, vzorců chování).“⁴ Můžeme konstatovat, že svou výchovnou funkci nezapře ani sportovní žurnalistika, která ve svých mediálních produktech například může nabádat k dodržování konceptu fair-play, vystupovat proti rasismu či xenofobii (a uvádět příklady takových jednání ve sportu) nebo jinak výchovně působit na recipienty.

Předkládaná práce je nicméně spíše sociologického charakteru (z tohoto důvodu je předkládána k obhajobě na katedře společenských věd), neboť mimo jiné poskytuje jakousi sebereflexi vybraných sportovních novinářů z regionu.

Tento text je zároveň jakýmsi volným pokračováním autorovy ročníkové práce (2009), která předkládá profesní portrét sportovního žurnalisty Bohumila Ortmana, jenž je rovněž jedním z respondentů výzkumu souvisejícího s touto prací. Ze zmíněného textu je na některých místech této práce citováno nebo je na něj odkazováno. Zkušenost s vypracováním předchozí práce autorovi nesporně pomohla, a to hned v několika aspektech: (a) pomohla autorovi při plánování obsahu a vlastního psaní této práce, (b) autor mohl do této práce doplňovat některé informace o Ortmanovi uvedené v předchozím textu (a zároveň Ortmanem nezmíněné v dotazníku), (c) poskytla autorovi poučení, že musí poněkud pozměnit styl psaní této práce (z publicistického na odborný), (d) autor měl díky napsání předchozího textu za sebou první praktickou zkušenost s psaním odborné práce o sportovní žurnalistice.

Jak bylo uvedeno již v zadání, cílem předkládané práce je postihnout proměnu sportovní žurnalistiky od osvětově-propagační funkce definované politickými poměry před rokem 1989 po součást komerčně a oddechově orientované role v současné době.⁵ Pro větší výpovědní

³ Viz Průcha, J. (ed.) *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009, s. 493-494.

⁴ Průcha, J. (ed.) *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009, s. 498.

⁵ Vlastní výběr tématu předkládané práce provázela dlouhá diskuse autora s vedoucím práce. Podle autorova archivu vytištěné elektronické korespondence s vedoucím práce byla tato diskuse započata již v červenci 2009, kdy autor vyslovil svou první úvahu o vypracování diplomové práce na téma zaměřené na srovnání dvou sportovních redakcí (před rokem 1989 a v současnosti). S tímto tématem se však neztotožnil vedoucí práce s odůvodněním, že by složitě nacházelo uplatnění na pedagogické fakultě, a sám navrhl nové téma – *Sportovní tematika v médiích jako prostředek výchovy v proměnách času*, které však odmítnul autor, jenž se ve své budoucí práci chtěl zaměřit především na sportovní žurnalisty jako členy profesní komunity. Teprve 14. července 2009 se autor s vedoucím práce dočkali oboustranné shody – vedoucí práce navržené téma *Sportovní novinář jako vychovatel a bavič* autor pro přítomnost výchovné i ‘profesní’ složky v názvu i obsahu akceptoval a začal se připravovat na vlastní psaní. Svou definitivní podobu (*Sportovní novinář a jeho společenská úloha: srovnávací analýza*) dostal název a téma práce až 2. listopadu 2009, kdy autor spolu s vedoucím práce vypracovali závazné

hodnotu se analytická a interpretační část práce opírá o analýzu profesních návyků a postojů pěti vybraných sportovních novinářů, které byly zpracovány formou dotazníku.

Tato práce neposkytuje jen souhrn teoretických poznatků, které již byly v minulosti napsány někým jiným, ale pokouší se jít ještě dále. Zjišťuje, analyzuje a podává charakteristiku vybraných sportovních novinářů, kteří se vzájemně odlišují v mnoha aspektech: například věkem, délkou praxe, odborným zaměřením, pozicí v rámci redakce a pochopitelně pracovními návyky i zastávanými profesními názory. Lze tedy konstatovat, že tato práce se zabývá povoláním sportovního žurnalisty z několika úhlů: není primárně věnována jen vlastnímu výkonu povolání dotyčnými novináři, ale relativně detailně se zajímá také o jejich profesní názory (například na hlavní poslání sportovní žurnalistiky).

V samotném závěru práce je předložen návrh typologie sportovních novinářů, jejímž úkolem je shrnout výsledky zjištěné v této práci. Jednotlivé navrhované typy sportovních žurnalistů jsou podrobně charakterizovány z několika hledisek a ke každému typu je přiřazen jeden sportovní redaktor, jenž byl součástí našeho výzkumu. Předkládaná typologie si však nečiní nárok na vyčerpávající úplnost, můžeme ji spíše považovat za jakýsi pokus o systematizování a sumarizování zjištěných výsledků, což na příslušných místech práce čtenáři znovu důsledně připomínáme.

Tato práce se dělí do pěti základních částí. Po tomto krátkém úvodu následuje druhá část práce, nazvaná *K pojmu sportovní žurnalistika*. Tato část plní funkci rešerše literatury a analyzuje srovnání postavení sportovního novináře v období před rokem 1989 a v současnosti. Dále se zabývá vymezením a specifikací pojmu sportovní novinář (konkrétně specifiky organizace práce ve sportovní redakci, problematikou 'toy department', jazykovými odlišnostmi a počátky sportovní žurnalistiky).

Po třetí části práce, kterou představuje výklad popisu postupu při zpracování (*Použité metody*) následuje nejrozsáhlejší část práce, nazvaná *Portréty vybraných sportovních novinářů a jejich typologie* plnící úlohu analytické a interpretační části. Tato část je zaměřena na srovnání společenských (normativních) očekávání, sebereflexi pěti vybraných sportovních žurnalistů z regionu a podmínky jejich práce. K tomu, abychom dosáhli konkrétních výsledků, byl proveden vlastní kvalitativní výzkum, jehož výsledky byly následně zpracovány metodou srovnávací (komparativní) analýzy do návrhu typologie sportovních novinářů, jež sestává z

zadání diplomové práce, přičemž oba shodně vycházeli z předpokladu, že funkce vychovatele a baviče je součástí obecnějšího termínu 'společenská úloha'.

pěti originálních typů sportovních žurnalistů. Předkládaný text uzavírá závěrečné shrnutí obsahu práce (*Závěr*) a přílohy.

Na závěr tohoto obecného úvodu můžeme uvést naši domněnku, že ani po vyčerpání předepsaného rozsahu a dokončení této práce není toto téma vyčerpáno. Jak bude patrné dále, návrh typologie vychází z relativně úzkých kritérií, jež příliš nezohledňovala pracovní návyky dotyčných sportovních žurnalistů.⁶ Ony pracovní návyky sice byly poměrně důsledně a podrobně analyzovány u každého respondenta našeho výzkumu, ale při závěrečném souhrnu zjištěných výsledků jsme s nimi již v podstatě nepracovali. Na druhou stranu je třeba připustit, že pracovní návyky paradoxně nemají valný vliv například na míru profesionalizace jednotlivých (sportovních) novinářů.

Jak bude uvedeno v podkapitole 4.2.2., tuto práci by do budoucna jistě bylo možné rozšířit o větší počet respondentů, případně respondentů z jiných, než tištěných typů médií.⁷ V úvahu by přicházela rovněž změna dotazovací techniky (například forma rozhovoru/pozorování respondentů při výkonu profese). Nepochybně zajímavé by jistě v některé příští (budoucí) práci bylo zaměřit se například také na soukromý život sportovních žurnalistů (rodina, způsob trávení volného času apod.).⁸

⁶ V této souvislosti se nabízí rovněž otázka, jestli (případně jakým způsobem) lze z kategorie 'pracovní návyky' vytvořit odpovídající typologizační kritérium.

⁷ I přesto, že jeden z respondentů našeho výzkumu, Ladislav Lhota, přispívá rovněž do médií elektronických.

⁸ Pochopitelně jen za předpokladu, že by s tím respondenti takového výzkumu souhlasili.

2. K pojmu sportovní žurnalistika

Tato část práce plní úlohu rešerše literatury. Jejím prvořadým úkolem je podat výklad o tom, jak je naše téma zpracováno v literatuře (a) před rokem 1989 a (b) v současnosti, přičemž první kapitola této části je věnována vymezení a specifikaci pojmu sportovní novinář.

Již v úvodu můžeme poměrně spolehlivě konstatovat, že výběr literatury související s tématem této práce se jeví jako mimořádně úzký. Dále lze uvést, že odborná literatura zaměřující se výhradně na oblast sportovní žurnalistiky u nás v současnosti neexistuje.

Před rokem 1989 byla situace na tomto poli o poznání jiná. Sice nemůžeme hovořit o odborné literatuře v pravém slova smyslu, ale díky existenci měsíčníku *Novinář*, který vydával tehdejší Československý svaz novinářů, měla odborná i laická veřejnost příležitost se o práci sportovních novinářů něco dozvědět. Jak se sám autor mohl přesvědčit, v časopisu *Novinář* vycházely relativně rozsáhlé články zabývající se sportovní žurnalistikou, jejichž autory byli sami sportovní novináři, přičemž jejich typologie byla poměrně široká. Do časopisu *Novinář* totiž přispívali kromě vedoucích sportovních rubrik či nositelů státních vyznamenání (např. Pavol Kršák, vedoucí oddělení tělovýchovy a sportu bratislavského deníku *Pravda* a nositel vyznamenání *Za zásluhy o výstavbu*), také novináři z tehdy protěžovaných médií (Jaroslav Matoušek z *Rudého práva*), přední členové tehdejšího Klubu československých sportovních novinářů (Jaroslav Šálek z *Mladé fronty* či sportovní redaktor *Svobodného slova* a Československého sportu Lumír Propper⁹) a okrajově rovněž novináři z regionálních médií (např. sportovní redaktor *Jihočeské pravdy* Vladimír Majer přispěl do únorového čísla časopisu *Novinář*, ročník 1985, článkem *Jak jsme pronikli do Olešníku*¹⁰ o vyhlášení výsledků ankety deseti nejúspěšnějších sportovců Jihočeského kraje).

Články zabývající se tehdejší sportovní žurnalistikou publikované v časopisu *Novinář* lze rozdělit do dvou hlavních kategorií. Do první a zároveň početnější kategorie můžeme zařadit články o vlastní práci sportovních novinářů. Autoři se přitom zabývali převážně tím, jak o sportu angažovaně informovat, a zdůrazňovali zejména politicko-osvětovou funkci sportovní žurnalistiky. (Z některých těchto článků bude v práci dále citováno, zejména v kapitole 2.2. zabývající se pojetím funkce/role sportovního novináře před rokem 1989.) Do druhé, méně početné kategorie článků o sportovní žurnalistice publikovaných v časopisu *Novinář* spadají články metodické povahy (např. články *Televízna priama športová reportáž*¹¹

⁹ Propper byl dokonce členem výboru Československého klubu novinářů. Viz: <http://ksn.cz/index.php?dok=0017> [18.2.2010].

¹⁰ Majer, V. Jak jsme pronikli do Olešníku. *Novinář*, 1985, roč. 20, č. 2, s. 22.

¹¹ Donoval, T., Mana, O. *Televízna priama športová reportáž*. *Novinář*, 1977, roč. 12, č. 4, s. 18-19.

či *Vlastní jména osob ve sportovní publicistice*¹²) a články rekapitulující významnou sportovní událost a její zajištění médií (např. článek *Helsinky zlaté*¹³ věnovaný prvnímu mistrovství světa v lehké atletice, jež se konalo v roce 1983).

Tato práce rovněž čerpá z dalších dvou zdrojů vydaných před rokem 1989. Prvním z nich jsou skripta někdejšího odborného asistenta na tehdejší Fakultě žurnalistiky Univerzity Karlovy v Praze Jana Bartáka nazvané *Úvod do žurnalistické praxe*¹⁴. Na stranách 167 a 168 je krátce pojednáno o specifikách organizace práce v oddělení tělovýchovy a sportu tehdejšího Rudého práva. Sportovní žurnalistikou se okrajově zabývá rovněž publikace *Sloh žurnalistiky*¹⁵, jejímž autorem je Josef Václav Bečka. Na straně 102 se Bečka věnuje jazykovým zvláštnostem sportovního zpravodajství.

Jak již bylo naznačeno v prvním odstavci, práce se současnou odbornou literaturou zabývající se sportovní žurnalistikou nebyla při přípravě této práce jednoduchá. Z důvodu nedostatku české odborné literatury na dané téma (pomineme-li některé bakalářské a diplomové práce, jež jsou však převážně zaměřeny na určitý konkrétní úsek sportovní žurnalistiky, nikoliv však na sportovní žurnalistiku obecně) se tato práce částečně orientuje na dva zahraniční zdroje. Prvním z nich je práce *Sports journalism: Still the 'toy department' of the news media?*¹⁶, jejímž autorem je David Rowe z University of Western Sydney. Text se zabývá klíčovým termínem 'toy department', jehož znalost je pro pochopení současné sportovní žurnalistiky naprosto klíčová. Tato práce rovněž částečně čerpá z textu *Finding Their Place In Journalism*¹⁷, který napsali Michael B. Salwen a Bruce Garrison, profesori žurnalistiky na University of Miami. Jejich text krátce pojednává o počátcích sportovní žurnalistiky a věnuje se rovněž publikování výsledků výzkumu, jehož objektem byli vybraní američtí sportovní žurnalisté, kteří pro potřeby výzkumu hovořili o profesních problémech svého oboru. Tato práce však z výše uvedeného textu čerpá pouze z pasáže o počátcích sportovní žurnalistiky; pojednává o výsledcích výzkumu v odlišném kulturním prostředí by v této práci bylo zavádějící, protože je v ní kladen důraz zejména na české žurnalistické prostředí.

V této práci je rovněž odkazováno na dva další odborné zdroje zabývající se současnou žurnalistikou obecně, kterými jsou kniha *Sociologie žurnalistiky*¹⁸ od Briana McNaira ze

¹² Bartošek, J. *Vlastní jména osob ve sportovní publicistice*. *Novinář*, 1972, roč. 7, č. 11, s. 20-21.

¹³ Škorpil, Š. *Helsinky zlaté*. *Novinář*, 1983, roč. 18, č. 10, s. 18-19.

¹⁴ Barták, J. *Úvod do žurnalistické praxe*. Praha: FŽ UK, 1975.

¹⁵ Bečka, J. V. *Sloh žurnalistiky*. Praha: Novinář, 1986.

¹⁶ Rowe, D. *Sports journalism: Still the 'toy department' of the news media?* SAGE Publications, 2007.

¹⁷ Salwen, M. B., Garrison, B. *Finding Their Place In Journalism*. Sage Publications, 1998.

¹⁸ McNair, B. *Sociologie žurnalistiky*. Praha: Portál, 2004.

skotské University of Stirling a publikace *Novinář a jeho zdroje v digitální éře*¹⁹, jejíž autory jsou Milan Šmíd a Ludmila Trunečková, jež oba pracují na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy v Praze.

Kapitola 2.1. této práce částečně čerpala také z populárně naučné knihy Karla Čapka *Jak se co dělá*²⁰. Konkrétně z podkapitoly *Jak se dělají noviny*, jejíž část je věnovaná sportovním novinářům. Některé Čapkovy obraty a úvahy se po dlouhé a pečlivé úvaze ukázaly být vhodné pro zařazení do této práce, aby dokreslily představu o celkovém obrazu sportovního novináře.

Závěrem lze znovu uvést, že práce s odbornou literaturou vztahující se k tématu sice nebyla jednoduchá, ale nikoliv beznadějná. Tato práce se opírá o články z časopisu *Novinář*, které v něm před rokem 1989 publikovali sami sportovní novináři. V některých pasážích této práce pojednávajících o situaci v současné sportovní žurnalistice bylo využito zahraničních zdrojů a také zdrojů, které se zabývají žurnalistikou obecně (např. problematikou zdrojů novináře).

Následují tři kapitoly, jež jsou postupně věnovány vymezení a specifikaci pojmu sportovní novinář, dále pojetí funkce/role sportovního novináře do roku 1989 a konečně pojetí funkce/role sportovního novináře v současnosti.

2.1. Vymezení a specifikace pojmu sportovní novinář

Tato kapitola se v úvodu zabývá definicí pojmu sportovní novinář, jehož společenská úloha je předmětem zkoumání celé této práce. Kapitola se dále věnuje některým specifikům práce sportovního novináře (zejména specifikům organizace práce ve sportovní redakci), jazykovým odlišnostem sportovní žurnalistiky a také počátkům sportovní žurnalistiky. Tato kapitola rovněž krátce pojednává o termínu 'toy department', jenž úzce souvisí s pojetím současné sportovní žurnalistiky. (Větší prostor je však tomuto klíčovému termínu věnován v kapitole 2.3.)

Před samotným definováním pojmu sportovní novinář je nejprve nutné porozumět obecnému termínu žurnalistika, jíž jsou sportovní novináři součástí. Pro účely této práce použijeme definici McNaira (Sociologie žurnalistiky, 2004), jenž píše, že žurnalistika je „jakykoli vytvořený text v písemné, zvukové nebo vizuální podobě, který je publiku předkládán jako *pravdivé* oznámení nebo záznam jisté, až *dosud neznámé* (nové) skutečnosti

¹⁹ Šmíd, M., Trunečková, L. *Novinář a jeho zdroje v digitální éře*. Praha: Karolinum, 2009.

²⁰ Čapek, K. *Jak se co dělá*. Praha: Československý spisovatel, 1984.

existující v *současném společenském světě*.²¹ Již na první pohled je patrné, že sportovní novinář je žurnalista odborně zaměřený na sport. Můžeme také konstatovat, že podstatou práce sportovního novináře je vyhledávat informace o sportovních tématech, výsledcích sportovních utkání a o sportovních událostech, tyto informace dále třídit, zpracovávat je do podoby mediálního sdělení a nakonec je publikovat ve sdělovacích prostředcích.

Karel Čapek (*Jak se co dělá*, 1938) vidí s publicistickou nadsázkou sportovního novináře jako člověka, jenž sám aktivně nějaký sport provozuje nebo v minulosti provozoval, což lze vnímat jako dobrou průpravu pro odborné informování o sportu. (Tuto domněnku může potvrzovat příklad bývalého prvoligového fotbalisty Roberta Neumanna²², jenž dnes pracuje jako fotbalový redaktor deníku Sport. Totéž můžeme tvrdit o takzvaných odborných komentátorech, jež jsou externími spolupracovníky Redakce sportu České televize; jedná se např. o bývalého fotbalistu a později trenéra Vladimíra Táborského²³, bývalé špičkové hokejisty Roberta Kyselu a Jiřího Králíka (oba mistři světa) či o někdejší juniorskou mistryni světa v běhu na lyžích Zuzanu Kocumovou.²⁴ Touto praxí se Česká televize nechala inspirovat v západních zemích, kde je tato tradice několikanásobně delší: bývalí špičkoví sportovci tam s médii spolupracují v rolích takzvaných stálých expertů zcela běžně. Například v případě tenisu jde mimo jiné o dva někdejší rivaly Jimmyho Connorse²⁵ a Johna McEnroe²⁶, kteří pro BBC komentují a analyzují dění na turnaji prestižní série Grand Slam ve Wimbledonu.) Čapek také upozorňuje na velké množství času, které musí sportovní novinář svému povolání obětovat: sportovní novinář podle něj tráví většinu svého života v redakci²⁷. Ke sportovnímu novináři podle Čapka rovněž patří statečný optimismus, rytířství a mužské ctivosti vůbec²⁸.

²¹ McNair, B. *Sociologie žurnalistiky*. Praha: Portál, 2004, s. 11.

²² Bývalý fotbalista Robert Neumann (1972) postupně oblékal dres pražského Hostivaře, poté hrál v Bohemians Praha, Unionu Cheb, znovu v Bohemians, poté čtyři roky v Jablonci nad Nisou a tři sezony nastupoval za Slovan Liberec, s nímž v roce 2002 slavil mistrovský titul. Poté hrál v německých nižších soutěžích. V české první fotbalové lize nastoupil k 243 utkáním, ve kterých vstřelil 20 branek. In: http://fotbal.idnes.cz/db_fotbal.asp?hrac=3000185 [16.4.2010].

²³ Vladimír Táborský (1944) během své fotbalové kariéry prošel třemi pražskými kluby – Spartou, Duklou a Admirou. V letech 1965 a 1966 se stal mistrem Československa (se Spartou). Více než dvacet let pracoval jako fotbalový trenér u nás (mj. Sparta Praha, Hradec Králové, Viktoria Žižkov) a v Řecku (Panserraikos FC, AO Patraikos). V současnosti se kromě televizního komentování věnuje také publicistické činnosti a vyhledávání hráčů (tzv. skauting). In: http://cs.wikipedia.org/wiki/Vladimír_Táborský [22.4.2010].

²⁴ Viz <http://www.ceskatelevize.cz/ct/lide/redakcesportu/index.php>; rubrika Stálí experti [4.2.2010].

²⁵ Jimmy Connors (1952) je bývalý vynikající americký tenista, vítěz osmi turnajů prestižní série Grand Slam. In: http://en.wikipedia.org/wiki/Jimmy_Connors [4.2.2010].

²⁶ John McEnroe (1959) je bývalý vynikající americký tenista, vítěz sedmi turnajů prestižní série Grand Slam. Podobně jako Connors, i McEnroe byl na prvním místě světového žebříčku ATP. In: http://en.wikipedia.org/wiki/John_McEnroe [4.2.2010].

²⁷ Čapek, K. *Jak se co dělá*. Praha: Československý spisovatel, 1984, s. 205.

²⁸ Čapek, K. *Jak se co dělá*. Praha: Československý spisovatel, 1984, s. 206.

Jeden z našich nejznámějších sportovních žurnalistů Jaroslav Šálek ve svém článku v časopisu *Novinář* (1979) píše o tom, že sportovní novináři jsou velkými fanoušky sportu; kdyby tomu tak nebylo, nemohli by své povolání vykonávat²⁹. Na jiném místě textu Šálek dodává, že sportovní novináři cítí určitý podíl na úspěších i neúspěších sportovců, o nichž píše. Doslova o jepičím životě výsledků práce sportovního novináře píše ve svém textu další známý sportovní žurnalista Lumír Propper³⁰ (1985). Propper v souvislosti s pomíjivostí výsledků práce sportovního novináře zmiňuje fakt, že řada senzačních zpráv již ve chvíli, kdy je čtenář dostane do ruky, není pravdou³¹.

Můžeme konstatovat, že pozice sportovních novinářů je v rámci médií do jisté míry výlučná. Jak připomíná výše zmíněný Propper, například noviny čte mnoho lidí od zadních stran, kde se většinou nachází právě sportovní zpravodajství. Je pozoruhodné, že tyto čtenářské preference platí bez ohledu na politický režim. (Například na obálce jednoho z vydání časopisu *Novinář*, ročník 1975, je vyfocen tehdejší prezident Gustáv Husák, jenž sedí za stolem, kouří a čte si zadní stranu *Rudého práva*³².)

Jak uvádí anglická mutace internetové encyklopedie Wikipedia, sportovní novináři jsou základním elementem jakékoliv zpravodajsko-mediální organizace³³. Existují však rovněž média, která se specializují výhradně na publikování informací o sportu. Takovými médii jsou například deníky *Marca* (Španělsko) nebo francouzský *L'Equipe*, televizní stanice Eurosport či ESPN a také sportovní rozhlasové stanice, jež převažují zejména v anglofonních zemích.

Sportovní novináři se rovněž sdružují do profesních organizací. Patrně nejvýznamnější z nich je Mezinárodní asociace sportovních novinářů (The International Sports Press Association, AIPS), jejímž úkolem je zastřešovat fungování systému kontinentálních subsociací a národních asociací sportovních novinářů. Čeští sportovní novináři se mohou sdružovat v Klubu sportovních novinářů ČR, jenž byl založen údajně v roce 1923. Jeho současným předsedou je Zdeněk Pavlis, sportovní redaktor *Večerníku Praha*.

Tato část podkapitoly definovala a vymezila pojem sportovní novinář a naznačila některá specifika, jimiž se sportovní novinář odlišuje od ostatních žurnalistů. Dále se zabývala výlučností sportovního zpravodajství v rámci médií (v případě deníků také s možnými vazbami na čtenářské preference), krátce pojednala o médiích zabývajících se

²⁹ Šálek, J. Jak psát o sportu. *Novinář*, 1979, roč. 14, č. 6, s. 14.

³⁰ Dlouholetý sportovní redaktor Svobodného slova a Československého sportu. Předmětem jeho odborného zájmu byl lední hokej.

³¹ Propper, L. Jak psát o hokeji aneb Kde začíná primadonství? *Novinář*, 1985, roč. 20, č. 6, s. 24.

³² Zadní obálka časopisu *Novinář*, 1975, roč. 10, č. 5-6.

³³ http://en.wikipedia.org/wiki/Sports_journalist [2.2.2010].

výlučně informováním o sportu a v závěru také o sdružování sportovních novinářů do profesních organizací.

2.1.1. Specifika organizace práce ve sportovní redakci

Tuto podkapitolu snad nejvhodněji lze otevřít konstatováním dlouholetého sportovního redaktora tehdejšího Rudého práva Jaroslava Matouška, jenž ve svém příspěvku pro časopis *Novinář* (1974) konstatuje, že zdrojem stálých komplikací pro sportovního novináře je časová tíseň³⁴. Je to do jisté míry logické: většina důležitých sportovních událostí (převážně sportovních zápasů) se uskutečňuje a končí večer, tedy ve chvíli blížící se novinové uzávěrky nebo ve chvíli, kdy televizní stanice vysílají sportovní zpravodajskou relaci. Středem pozornosti zájmu sportovních novinářů tak bývá přesnost a především pak pohotovost jejich práce (například při nečekané změně skóre sportovního utkání končícího v době uzávěrky je nutné narychlo vymyslet nový odpovídající titulek článku apod.).

Můžeme konstatovat, že nejexponovanějším dnem z celého týdne bývá ve sportovních redakcích jednoznačně neděle, kdy se vyhledávají a zpracovávají informace z víkendových sportovních akcí (proto také bývají sportovní rubriky či sekce deníků v pondělí rozsáhlejší než v jiné dny). Velmi složitá bývá situace zejména v denících, které mají přesně stanovenou uzávěrku. Barták (1975) uvádí, že uzávěrka sportovní rubriky někdejšího Rudého práva byla před půl desátou večer³⁵. Zatímco dnes je nedělní uzávěrka například ve sportovní redakci Českobudějovického deníku zhruba o dvě hodiny dříve, což samotné redaktory staví do složité situace, která v konečném důsledku může vést až k tomu, že některé víkendové sportovní výsledky musí být zveřejněny až v úterním vydání.

2.1.2. Seriozní zpravodajství nebo pouhý 'toy department'?

O specifičnosti povolání sportovního novináře svědčí také skutečnost, že sportovní žurnalistika bývá velmi často označována mezinárodně srozumitelným termínem 'toy department' (z anglických slov 'toy' – hračka a 'department' – oddělení)³⁶, který je pro pochopení současné sportovní žurnalistiky mimořádně důležitý. Toto do jisté míry posměšné a pejorativní označení odkazuje na předmět zájmu sportovní žurnalistiky, jímž je sport, který podle mnohých nelze pro svou 'hravou' a nedůležitou povahu považovat za součást běžného,

³⁴ Matoušek, J. O problémech angažovaného sportovního zpravodajství. *Novinář*, 1974, roč. 9, č. 7, s. 5.

³⁵ Barták, J. *Úvod do žurnalistické praxe*. Praha: FŽ UK, 1975, s. 167.

³⁶ Někdy se také mezi pojmy 'sportovní žurnalistika' a 'toy department' vkládá rovnítko, aby byla dokázána jejich těsná spjatost.

‘seriozního’ zpravodajství. Existují však i autoři (např. Rowe, 2007³⁷), kteří zastávají názor, že sportovní žurnalistika je důležitým prvkem dnešních médií, ale zároveň nemají problém s označením ‘toy department’, jež jim pro sportovní žurnalistiku připadá poměrně výstižné.

Můžeme konstatovat, že problematika ‘toy department’ je z důvodu své do jisté míry kontroverzní povahy nejzásadnějším tématem pro diskusi o současné sportovní žurnalistice. Jak bude konstatováno také v kapitole 2.3., kde bude pojednání o celém problému rozšířeno a aplikováno na současnou sportovní žurnalistiku, odpověď na otázku, zda je možné sportovní žurnalistiku považovat za součást seriozního zpravodajství, není jednoznačná. A podle některých autorů (např. zmíněný Rowe) jednoznačná odpověď na tuto otázku ani neexistuje.

2.1.3. Jazykové odlišnosti sportovní žurnalistiky

Jak píše Bečka (1986), sportovní zpravodajství se od ostatního zpravodajství liší nejen látkou, ale i jazykovým zpracováním. Zprávami v základní podobě se ve sportovním zpravodajství podle Bečky rozumí referáty o sportovních soutěžích a zápasech³⁸. Bečka rovněž píše o individuální účasti autorů, která je v případě sportovních novinářů mnohem patrnější než u jejich kolegů v ostatním zpravodajství. (Například při čtení dvou a více deníků ve stejný den můžeme nacházet odlišnosti v obsahu reportáží ze stejného utkání.) Bečka dále uvádí, že ve zprávách o sportovních zápasech se více a silněji uplatňují prvky dějové a prvky hodnotící, což sportovní zpravodajství ve většině případů činí živějším a poutavějším než ostatní zpravodajství³⁹.

Můžeme konstatovat, že výše uvedené úzce souvisí se specifičností sportovní žurnalistiky, o níž bylo pojednáno v předchozích částech této kapitoly. Důvody jazykové odlišnosti sportovní žurnalistiky lze vypočítat například právě v pojetí ‘toy department’, neboť i jazyk může do určité míry souviset s hraním. Jazyková odlišnost sportovní žurnalistiky odráží také specifickou roli sportovní žurnalistiky: jak bude konstatováno dále, sportovní žurnalistika plní a plnila nejen zpravodajskou funkci, nýbrž také některé další funkce (např. osvětově-propagační či oddechově orientovanou), které se měnily v průběhu času. Není bez zajímavosti, že v českých zemích byla rovněž dlouho zavedená představa, že sportovní žurnalistika má blízko ke spisovatelství – symbolem této tradice byl například Ota Pavel⁴⁰.

³⁷ Rowe, D. *Sports journalism: Still the ‘toy department’ of the news media?* SAGE Publications, 2007.

³⁸ Bečka, J. V. *Sloh žurnalistiky*. Praha: Novinář, 1986, s. 102.

³⁹ Bečka, J. V. *Sloh žurnalistiky*. Praha: Novinář, 1986, s. 102.

⁴⁰ Ota Pavel (1930-1973), vl. jménem Ota Popper, byl sportovním redaktorem v Československém rozhlase. Známý je také jako spisovatel (*Smrt krásných srnců, Zlatí úhoři, Pohádka o Raškovi, Dukla mezi*

2.1.4. Počátky sportovní žurnalistiky

Jak píše Salwen a Garrison (1998), sportovní žurnalistika se vyvíjela podél zřetelných žurnalistických linií již od konce 19. století se svým vlastním oborem působnosti, stylem psaní, zpravodajskými hodnotami a tradicemi⁴¹. Důležitý a pro pochopení specifčnosti práce sportovního novináře naprosto klíčový je podle Salwena a Garrisona rovněž fakt, že se sportovní žurnalistika nikdy nedržela tradičních žurnalistických standardů. (Jedno z možných vysvětlení nabízí skutečnost, že se sport do médií dostal v pozici mužské zábavy a v této podobě tam již zůstal.)

Rovněž v českých zemích se sportovní žurnalistika začala pomalu vyvíjet zhruba od konce 19. století v době, kdy začaly vycházet věstníky a sborníky tělovýchovné jednoty Sokol. Jak píše ve svém příspěvku pro časopis *Novinář* legendární sportovní komentátor a podle některých i zakladatel české rozhlasové sportovní žurnalistiky Josef Laufer⁴² (1966), v roce 1894 začal vycházet Českou ústřední jednotou velocipedistů vydávaný časopis, který později dostal název *Velocipedista*. Následoval časopis *Sportovní obzor*, jehož vydavatelem byl Milan Švagrovský, a články o sportu bývaly publikovány překvapivě také v časopisu *Český zvěrolékař*. Všem tehdejšími odvětvím sportu byl podle Laufera věnován až týdeník *Sport a hry*, vydávaný od roku 1902⁴³.

Jak Laufer dodává, v počátcích české sportovní žurnalistiky měli novináři velké problémy s názvoslovím. Je třeba rovněž připomenout, že o sportu nepsali ryze sportovní novináři, nýbrž, jak se tehdy říkalo, takzvaní lokálkáři, kteří se jinak zabývali místními záležitostmi a sportu podle Laufera rozuměli velmi málo⁴⁴. Sportovní novináři v dnešním slova smyslu se začali prosazovat až později. I ti se však setkávali s problémy s názvoslovím prakticky ve všech tehdejších sportech – v kopané, ledním hokeji či cyklistice. Například problémy s cyklistickým názvoslovím tehdy podle Laufera odstraňovali především čerpáním názvosloví z obrázkových ceníků firem, které prodávaly jízdní kola⁴⁵.

Výrazně se odlišovala rovněž podoba zpravodajských výstupů. Tehdejší zprávy ze sportu byly podle Laufera vedeny v zábavném duchu a věnovaly se více malichernostem okolo popisované sportovní události než sportovnímu zápasu či závodu samotnému.

mrakodrapy). In: Kol. *Malá ilustrovaná encyklopedie*. Praha: Levné knihy Kma, 2006, s. 764.

⁴¹ Salwen, M. B., Garrison, B. *Finding Their Place In Journalism*. Sage Publications, 1998, s. 88.

⁴² Josef Laufer (1891-1966) byl známý zejména jako rozhlasový komentátor. Byl také prvním Evropanem, jenž odvysílal sportovní přenos (1926). In: http://cs.wikipedia.org/wiki/Josef_Laufer_novinář [3.2.2010].

⁴³ Laufer, J. Začátky sportovního zpravodajství. *Novinář*, 1966, roč. 1, č. 5, s. 149.

⁴⁴ Laufer, J. Začátky sportovního zpravodajství. *Novinář*, 1966, roč. 1, č. 5, s. 150.

⁴⁵ Laufer používá termín 'bicykl'. In: Laufer, J. Začátky sportovního zpravodajství. *Novinář*, 1966, roč. 1, č. 5, s. 150.

Tato podkapitola shrnuje základní fakta o počátcích sportovní žurnalistiky, která, jak vyplývá z výše uvedeného, byla výrazně vzdálená od dnešního pojetí sportovní žurnalistiky. Tato podkapitola rovněž umožní případné porovnání pojetí sportovní žurnalistiky v jejích počátcích s pojetím sportovní žurnalistiky v období let 1948-1989, o němž bude pojednáno v následující kapitole.

2.2. Pojetí funkce/role sportovního novináře do roku 1989

Fakt, že pojetí funkce či role sportovního novináře bylo u nás před rokem 1989 zcela odlišné od pojetí dnešního, logicky vyplývá již z rozdílnosti státního zřízení. Komunistická strana Československa (KSČ), jež v letech 1948-1989 disponovala absolutním monopolem moci, ovládala všechny sféry společenského života, včetně médií, která jí byla bezvýhradně podřízena. Zároveň je nutné dodat, že tento fakt platil minimálně v rovině normativních požadavků na novináře, avšak ne nutně i v jejich samotné praxi.

Od vlivu tehdejší jediné vládní strany nebylo ušetřeno ani tak zdánlivě apolitické odvětví, jakým je sportovní žurnalistika. O tom, že se sportovní žurnalistika před rokem 1989 nemohla vyhnout přímým politickým vlivům, může svědčit například skutečnost, že redakce tělovýchovy a sportu tehdejší Československé tiskové kanceláře (ČTK) byla organizačně přičleněna k politické redakci ČTK. Jedno z možných vysvětlení nabízí fakt, že redakce tělovýchovy a sportu zpracovávala sportovní informace nejen z domova, ale i ze zahraničí. Jak ve své publikaci uvádí Haškovec (1983), kvalitní, přesné a pohotové sportovní zpravodajství významně posiluje profesionální prestiž tiskové agentury v zahraničí⁴⁶. Haškovec dále dodává, že tiskové agentury zemí socialistického společenství (tedy včetně naší ČTK – pozn. aut.) usilovaly také o to, aby jejich sportovní zpravodajství přispívalo k propagaci masové tělovýchovy, kladných morálních aspektů sportovní činnosti, myšlenek mezinárodní spolupráce a míru⁴⁷. Z předchozí věty jasně vyplývá, že politickým vlivům se tehdejší sportovní novináři vyhnout nemohli.

Jak se jeví z článků publikovaných samotnými sportovními žurnalisty v časopisu *Novinář*, tehdejší sportovní novinář měl několikanásobně větší množství úkolů než dnes. Kromě samotného informování o sportovních výsledcích a jiných událostech ze sportovní sféry (zpravodajská role), byl mimo jiné rovněž vystaven před povinností agitovat ve prospěch socialistického zřízení a poukazovat na jeho přednosti, dále formovat veřejné mínění, vést

⁴⁶ Haškovec, M. *Základy teorie agenturního zpravodajství*. Praha: Novinář, 1983, s. 129.

⁴⁷ Haškovec, M. *Základy teorie agenturního zpravodajství*. Praha: Novinář, 1983, s. 129-130.

občany k pohybu⁴⁸ a jak ve svém článku uvádí Kršák⁴⁹ (1981), sportovní novinář tehdy nesměl opomíjet ani mezinárodní vztahy a působení na internacionální cítění sportovců a příznivců sportu⁵⁰.

Velká část autorů článků o sportovní žurnalistice publikovaných v časopisu *Novinář* klade velký důraz na politickou angažovanost sportovních novinářů. Mimo jiné píše o politické angažovanosti jako o nezbytném předpokladu ve sportovním zpravodajství (Matoušek, 1974) či o nutnosti vypěstování skutečného komunistického postoje u samotného sportovního novináře (Kršák). Matoušek⁵¹ je dokonce přesvědčen, že sportovní novinář by bez politické angažovanosti a bez vztahu ke společnosti vedené komunistickou stranou neměl mít v řadách sportovních žurnalistů místo⁵². Na jiném místě textu Matoušek dodává, že dobré řemeslné zvládnutí profese není pro sportovního novináře všechno. Dobrý sportovní novinář podle něj rovněž musí stát na pozicích socialismu a strany⁵³.

Sportovní novináři byli před rokem 1989, jak píše Šálek⁵⁴ (1979), považováni za nedílnou součást tělovýchovného procesu. Řada z nich (např. výše zmíněný Pavol Kršák) tehdy vlastnila tělovýchovná vyznamenání podobná těm, jež byla udělována samotným sportovcům a sportovním funkcionářům (např. vyznamenání Za zásluhy o výstavbu).

Shrňme-li výsledky zjištěné v této kapitole, lze konstatovat, že sportovní novináři před rokem 1989 zastávali zejména dvě hlavní role. První rolí, která se shoduje s rolí dnešních sportovních novinářů, byla role zpravodajská. Druhou rolí, kterou dnešní sportovní žurnalisté již nejsou nuceni plnit, byla jakási role propagandistická, případně politicko-osvětová. Optikou časového odstupe více než dvaceti let se zdá pozoruhodné, že například Kršák za důležitější v činnosti sportovního novináře zřejmě považoval roli druhou, tedy propagandistickou. Ve svém článku Kršák kritizuje fakt, že se ve sportovní žurnalistice dává zpravodajství neúměrná přednost⁵⁵. Naopak poměrně sympaticky se jeví Kršákova teze, že by sportovní žurnalistika neměla být jen zaměstnáním, nýbrž povoláním. Autor této práce soudí, že toto přesvědčení může mít svou platnost i dnes, v současné sportovní žurnalistice.

⁴⁸ „Musíme velmi intenzívně vést naše občany k tomu, aby se věnovali základní masové tělovýchově, protože nastává v souvislosti s modernizací celkem neodvratně boj o život člověka.“ In: Zeman, L. Úkoly sportovní žurnalistiky. *Novinář*, 1973, roč. 8, č. 8, s. 10.

⁴⁹ Pavol Kršák v 80. letech 20. století pracoval ve funkci vedoucího oddělení tělovýchovy a sportu redakce bratislavského deníku Pravda. Kršák byl mimo jiné nositelem řádu Za zásluhy o výstavbu.

⁵⁰ Kršák, P. Športová žurnalistika v službách telesnej kultury. *Novinář*, 1981, roč. 16, č. 8, s. 15.

⁵¹ Jaroslav Matoušek byl v době tzv. normalizace sportovním redaktorem Rudého práva.

⁵² Matoušek, J. O problémech angažovaného sportovního zpravodajství. *Novinář*, 1974, roč. 9, č. 7, s. 5.

⁵³ Matoušek, J. O problémech angažovaného sportovního zpravodajství. *Novinář*, 1974, roč. 9, č. 7, s. 6.

⁵⁴ Jaroslav Šálek (1932-2010) byl dlouholetým sportovním redaktorem Mladé fronty, resp. Mladé fronty DNES. Několik let její sportovní redakci dokonce vedl. In: <http://ksn.cz/index.php?dok=0005000000205,det> [15.2.2010].

⁵⁵ Kršák, P. Športová žurnalistika v službách telesnej kultury. *Novinář*, 1981, roč. 16, č. 8, s. 14.

Závěrem je nutno poznamenat, že teorie se často může velmi významně lišit od vlastní praxe. Proto nemusely být zdaleka všechny výše uvedené teoretické postuláty v praxi samotnými sportovními novináři bezvýhradně dodržovány. (Ostatně i tehdejší režim se ve vztahu ke sportu nacházel v určitém vnitřně rozporném postavení: sport byl pro něho nejen součástí ideologické práce, ale rovněž plnil nezbytnou zábavnou funkci.) Potvrzení či vyvrácení této domněnky však přesahuje rámec této kapitoly.

2.3. Pojetí funkce/role sportovního novináře v současnosti

Již ze změny politického systému je dobře patrné, že v chápání pojetí funkce či role sportovního novináře po roce 1989 došlo u nás k výrazné změně. Za naprosto zásadní lze považovat fakt, že po zhroucení komunistického režimu sportovní novináři přestali být politickými pracovníky. Pro nový režim totiž sport přestal být součástí politické práce a začal jej považovat za součást byznysu či za komerční záležitost.

Sportovní novináři po roce 1989 stanuli před novými výzvami a novými problémy. Za velmi významný problém a naprosto signifikantní jev současného období můžeme považovat otázku serióznosti sportovní žurnalistiky. Je zde nastolena otázka, zda sportovní žurnalistika v současné době náleží mezi běžné zpravodajství nebo zda je pouhým 'toy departmentem' (tedy jakýmsi nástrojem zábavy), jak již bylo naznačeno v kapitole 2.1. V našich podmínkách (a podmínkách ostatních postkomunistických zemí) se jedná o podobné rozkročení, jaké sportovní žurnalistika zažívala již před rokem 1989. Pouze s tím rozdílem, že tehdy se jednalo o rozkročení mezi politikou (ideologickou prací) a zábavou. Na první pohled před dnešními sportovními novináři vyvstává pregnantně formulovaná otázka: Jsme integrovanou součástí běžného zpravodajství nebo jsme sami o sobě pouhým 'toy departmentem'?

Odpověď na výše zmíněnou otázku není jednoduchá. Podle některých autorů (např. podle Davida Rowe z University of Western Sydney) žádná jednoznačná odpověď na tuto otázku ani neexistuje. Ve svém textu Rowe (2007) pojetí 'toy departmentu' spíše obhajuje. Sportovní žurnalistika je pro něj 'toy department' zpravodajských médií a je vyhrazená spíše zábavě a povrchnosti, než plnění seriozních funkcí takzvané čtvrté moci⁵⁶. Na jiném místě textu Rowe tvrdí, že sportovní novináři nemohou garantovat plnění požadavků kritické investigace, protože předmětem sportu je především zábava⁵⁷. Rowe rovněž dodává, že pojetí

⁵⁶ Rowe, D. *Sports journalism: Still the 'toy department' of the news media?* SAGE Publications, 2007, s. 385.

⁵⁷ Rowe používá termín 'popular cultural object'. In: Rowe, D. *Sports journalism: Still the 'toy department' of the news media?* SAGE Publications, 2007, s. 386.

kulturního a pracovního statutu sportovní žurnalistiky je odlišné v rámci národních a institucionálních kontextů⁵⁸. Toto pojetí se také měnilo s postupujícím časem: výrazně bylo ovlivněno například nástupem bulvárních médií či plošným rozšířením internetu.

Je třeba dodat, že v českém prostředí je problematika 'toy departmentu' řešena méně často než na západ od našich hranic, kde se jí autoři zabývají mnohem déle a intenzivněji. Ale jinak platí pro sportovní žurnalistiku stejná pravidla jako v západních zemích – například skandály spojené se sportem (úplatky, korupce rozhodčích) často nepatří do sportovní rubriky a objevují se v domácím zpravodajství, aby se nekazil čistý (zábavní) obraz sportovního zpravodajství. Je to logicky dáno rozdílností státního zřízení před rokem 1989. Zatímco u nás tehdy byla sportovní žurnalistika rozkročená mezi ideologickou prací a zábavu, na Západě již byla nastolena a řešena problematika serióznosti sportovní žurnalistiky a s ní související pojetí 'toy departmentu'.

Zdá se, že výrazných změn zůstala po roce 1989 ušetřena jen samotná podstata práce sportovního žurnalisty, kterou i nadále zůstává vyhledávání a zpracovávání informací o sportu do podoby žurnalistického produktu a jeho následné zveřejnění v médiích. K tomu, aby mohl sportovní novinář podstatu své práce naplnit, potřebuje mít k dispozici mimo jiné dostatečné technické vybavení a odpovídající zdroje. A právě v těchto dvou aspektech se práce sportovního žurnalisty změnila za posledních dvacet let takřka k nepoznání.

Zatímco před rokem 1989 mezi hlavní pracovní nástroje sportovního novináře patřil převážně poznámkový blok, tužka, osobní archiv a později také telefon či dálnopis, dnes práci sportovního žurnalisty velmi výrazným způsobem ovlivňují moderní informační technologie, jež mají dnešní novináři ve většině případů k dispozici. I sportovní novináři vstoupili do takzvané digitální éry, která, jak vypočítávají Šmíd a Trunečková (2009), spočívá v rozšířeném využívání výpočetní techniky, rozvoji telekomunikací, nástupu internetu, užívání databází a digitalizované podobě informací⁵⁹. Lze konstatovat, že tyto prostředky sportovním novinářům významným způsobem usnadňují jejich práci; lépe se jim operuje s informacemi a rovněž u nich dochází k časovým úsporám.

Disponování velkým množstvím nových technických prostředků umožňuje sportovním novinářům (a novinářům obecně) rovněž kvalitnější práci se zdroji, které jsou pro pracovní život sportovního novináře naprosto stěžejní. Do jisté míry to souvisí s celkovým zrychlením života celé společnosti v posledních letech: novinář nemůže být na více místech najednou, a proto musí být schopen efektivně pracovat se zdroji a vyznat se v jejich široké škále.

⁵⁸ Rowe, D. *Sports journalism: Still the 'toy department' of the news media?* SAGE Publications, 2007, s. 386.

⁵⁹ Šmíd, M., Trunečková, L. *Novinář a jeho zdroje v digitální éře*. Praha: Karolinum, 2009, s. 15.

Jedním z nejdůležitějších zdrojů je pro dnešní novináře internet, jenž v posledních deseti až patnácti letech zaznamenal velmi rychlé rozšíření. Jak uvádějí Šmíd s Trunečkovou, ještě v roce 1997 byl internet informačním zdrojem pro zhruba čtyři procenta slovenských novinářů⁶⁰ (internetu tehdy náležela čtvrtá příčka v žebříčku používaných zdrojů), zatímco v roce 2002 internet využívalo až 78,2 % slovenských novinářů a stal se pro ně nejvyužívanějším zdrojem⁶¹. Dalšími zdroji používanými v současné době jsou osobní kontakty, tiskové agentury, tisk, knihovny, televize, tiskové konference, brífinky, rozhlas či tisková a PR oddělení⁶².

Jak upozorňují Šmíd a Trunečková, prudký rozvoj moderních informačních technologií s sebou přinesl také nesporná negativa. Velmi významným problémem se stává především určitá deformace novinářské práce bez potřeby pracovat v terénu a mluvit s lidmi⁶³. Často se v této souvislosti také hovoří o porušování etických norem a zavádí se termín 'copy-and-paste kultura'⁶⁴ vycházející z všeobecně známých počítačových kopírovacích zkratk Ctrl+c a Ctrl+v. Proto i v éře internetu musí (také) pro sportovního novináře platit, že každou informaci je nutné si ověřit. A pokud je to možné, tak si ji ověřit raději několikrát.

Posledním textem, jenž byl při tvorbě této práce využit, je odborný článek *Vybrané atributy profesního sebepojetí českých novinářů*, jehož autory jsou Jaromír Volek z brněnské Masarykovy univerzity a vedoucí této práce Jan Jiráček (Univerzita Karlova, Praha).⁶⁵ Z tohoto textu, jenž se mimo jiné zabývá profesionalizací žurnalistiky a jejími předpoklady, je citováno v kapitole 4.2. shrnující zjištěné výsledky. (Z tohoto důvodu neuvádíme závěry zjištěné ve zmíněném textu na tomto místě.)

V závěru této kapitoly můžeme konstatovat, že sportovní žurnalistika po roce 1989 zaznamenala výrazné změny v téměř všech aspektech svého konání. Za nejvýraznější z těchto změn můžeme považovat změnu rozkročení sportovní žurnalistiky mezi politickou práci a zábavu (před rokem 1989) na dnešní rozkročení mezi seriózní žurnalistiku a pouhý 'toy department'. Zásadních změn doznala i technická vybavenost sportovních redakcí i samotných redaktorů spočívající zejména v možnosti využívat internet a širokou škálu nejrůznějších digitálních databází. Změnila se rovněž struktura využívaných zdrojů, jež s sebou však přináší i některá rizika, kterým musí dnešní sportovní novináři čelit. Je však třeba

⁶⁰ Jak píše Šmíd s Trunečkovou, slovenské novinářské prostředí je srovnatelné s prostředím v České republice.

⁶¹ Šmíd, M., Trunečková, L. *Novinář a jeho zdroje v digitální éře*. Praha: Karolinum, 2009, s. 16.

⁶² Šmíd, M., Trunečková, L. *Novinář a jeho zdroje v digitální éře*. Praha: Karolinum, 2009, s. 17.

⁶³ Šmíd, M., Trunečková, L. *Novinář a jeho zdroje v digitální éře*. Praha: Karolinum, 2009, s. 187.

⁶⁴ Šmíd, M., Trunečková, L. *Novinář a jeho zdroje v digitální éře*. Praha: Karolinum, 2009, s. 187.

⁶⁵ Volek, J., Jiráček, J. *Vybrané atributy profesního sebepojetí českých novinářů*. *Mediální studia*, 2006, roč. 1, č. 1, s. 21-38.

znovu připomenout důležitý fakt, že vlastní podstata práce sportovního novináře se ani přes překotné změny v pojetí funkce či role této profese po roce 1989 nezměnila.

3. Použité metody

Tato nejméně obsáhlá část práce se věnuje popisu postupu při zpracování. Dělí se do dvou kapitol, jež charakterizují obě hlavní metody, kterých bylo v práci použito: vlastní kvalitativní výzkum (3.1.) a komparativní analýzu (3.2.).

Obsahově delší kapitola o vlastním kvalitativním výzkumu se ve třech podkapitolách zabývá jeho formou, obsahem a účelem (3.1.1.), jeho respondenty (3.1.2.) a analýzou výsledků výzkumu (3.1.3.). Tato kapitola nabízí především relativně podrobný rozbor konstrukce otázek v dotazníku, jenž byl hlavní součástí našeho výzkumu, a dále přibližuje způsob analýzy odpovědí respondentů výzkumu.

Kapitola o komparativní analýze je po krátké úvaze o významu srovnávání věnována popisu metody závěrečného shrnutí zjištěných výsledků ve formě vytvoření návrhu typologie sportovních novinářů. Tato kapitola je rozsahem kratší než předešlá, neboť obšírněji je o závěrečném zpracování výsledků našeho výzkumu pojednáno v kapitole 4.2. této práce.

3.1. Vlastní kvalitativní výzkum

Nedílnou součástí této práce je vlastní kvalitativní výzkum. Provedení výzkumu se autorovi práce zdálo jako nezbytné, protože ve čtvrté kapitole práce autor uvádí konkrétní příklady sportovních novinářů.

Metoda kvalitativního výzkumu je v práci zastoupena formou dotazníku⁶⁶. Dotazník vypracoval sám autor ve spolupráci s vedoucím práce. Autor nejprve vypracoval první verzi dotazníku, kterou konzultoval s vedoucím práce. Po této konzultaci následovalo několik dílčích úprav, přičemž za nejvýznamnější z nich lze považovat přesunutí části o osobních údajích až na konec celého dotazníku. Celkový rozdíl mezi první a druhou (konečnou) verzí dotazníku není nijak výrazný; většinou se jednalo o změny kosmetického charakteru jako změna slova či změna pořadí dvou otázek.

3.1.1. Forma, obsah a účel výzkumu

Rozsah dotazníku činí dvě strany a pro větší přehlednost je dotazník rozdělen do pěti částí. Každá část přitom odráží určitý konkrétní úsek práce sportovního novináře. Dotazník obsahuje celkem dvacet šest otázek.

⁶⁶ Viz část Přílohy, s. 82-93 této práce.

První část otázek v dotazníku se týká vztahu sportovního novináře k jeho profesi a sestává ze tří otázek otevřené povahy. V této části respondent uvede jakýsi svůj vzor (v případě, že nějaký má), dále vybere nejhorší a naopak nejlepší moment své novinářské kariéry, a nakonec odpoví na otázku, proč se stal právě sportovním novinářem.

Druhá část otázek je nejrozsáhlejší (jedenáct otázek) a je zaměřena na vlastní výkon povolání sportovního novináře. Většina otázek nabízí několik možností odpovědí, z nichž daný respondent vybere jednu či dvě. V této části respondent odpovídá na otázky týkající se výkonu jeho povolání (průměrná délka denního výkonu povolání, místo práce, převažující činnost) a zdrojů, kterých při práci využívá. Dále se tato část dotazníku věnuje žánrům, které respondent používá při psaní článků, či otázce sledování konkurence. V této části se rovněž zjišťuje, kdo rozhoduje o tom, jaké články bude respondent psát. Závěr druhé části dotazníku se zabývá technickým vybavením sportovního novináře a zjišťuje, zda daný respondent někdy zažil nějaký politický tlak.

Třetí část dotazníku je zaměřena na subjektivní názory týkající se povolání sportovního novináře. Obsahuje tři otázky. První se ptá na hlavní poslání sportovní žurnalistiky a nabízí tři možnosti odpovědi, z nichž respondent vybere jednu. Druhá otázka se táže na rozdíly mezi zpravodajskou a sportovní žurnalistikou. V poslední, třetí otázce je úkolem respondenta uvést kladné a záporné stránky povolání sportovního novináře.

Čtvrtá část dotazníku je zaměřena na osobní údaje respondenta. Tato část se skládá z devíti otázek. V této části dotazníku se zjišťuje věk, velikost bydliště, vzdělání, jazyková vybavenost, délka praxe, zaměstnavatel a předchozí zaměstnavatelé respondenta. Na závěr respondent uvede své odborné zaměření (vyjmenuje sportovní odvětví, jimiž se v rámci výkonu svého povolání zabývá) a odpoví na otázku, zda provozuje nebo provozoval vrcholový sport, případně jej specifikuje a uvede příslušnou úroveň.

Pátá část dotazníku neobsahuje žádnou otázku; je určena pro případné poznámky nebo vzkazy pro autora dotazníku. Záleží na respondentovi samotném, zda se touto částí dotazníku vůbec bude zabývat.

Jak vyplývá z výše uvedeného, účelem dotazníku je zjistit, v jakých podmínkách vybraní sportovní novináři pracují a jaké názory na své povolání zastávají. Lze říci, že pro tyto vybrané sportovní novináře bude dotazník jakousi sebereflexí. Odpovědi jednotlivých respondentů budou vzájemně porovnány (metoda srovnávací analýzy) a použity při zpracování podkapitoly o typologii sportovních novinářů.

3.1.2. Respondenti výzkumu

Respondenty výzkumu je celkem pět aktivních sportovních novinářů. Tento počet považuje autor za adekvátní. Podle jeho mínění se jedná o dostatečný vzorek, na jehož základě by daný kvalitativní výzkum mohl být považován za reprezentativní.

Všech pět novinářů pracuje na území Českých Budějovic. Vzhledem k notně omezenému výběru ze sportovních redakcí na území regionu⁶⁷ autor vybral čtyři členy sportovní redakce Českobudějovického deníku – Bohumila Ortmana, Kamila Jášu, Pavla Kortuse a Luďka Švejcara ml. Pátým respondentem je momentálně volný novinář Ladislav Lhota.

Všichni respondenti jsou píšící žurnalisté, většinou pracují v tištěných periodikách. Jeden respondent (Lhota) externě spolupracuje také s elektronickými médii, jejichž polem působnosti je internet.

Všech pět vybraných respondentů se svou účastí na výzkumu souhlasilo a následně jim byl via e-mail⁶⁸ zaslán text dotazníku. Všichni respondenti měli k dispozici libovolný čas určený k vyplnění dotazníku a jeho zpětnému odeslání autorovi práce.

3.1.3. Analýza výsledků výzkumu

Po navrácení vyplněného dotazníku zpět autorovi práce bylo přikročeno k vyhodnocení⁶⁹ odpovědí jednotlivých respondentů našeho výzkumu.⁷⁰ Výsledky vyhodnocení jsou předmětem čtvrté (analytické a interpretační) části této práce. Odpovědím našich respondentů je věnována celá kapitola 4.1., nazvaná *Konkrétní příklady sportovních novinářů*. Kapitola se dělí do pěti podkapitol: každá pojednává o jednom respondentovi našeho výzkumu (sportovním novináři). Všech pět podkapitol o jednotlivých sportovních žurnalistech má stejnou strukturu – mimo jiné proto, aby bylo umožněno skutečně vypovídající srovnání vybraných charakteristik respondentů navzájem.

⁶⁷ Jedinou sportovní redakcí v pravém slova smyslu (tj. redakcí, v níž pracují alespoň dva novináři) na území Českých Budějovic je sportovní redakce Českobudějovického deníku. V regionální redakci Mladé fronty DNES či regionální redakci týdeníku Sedmička pracuje na stálý úvazek jen jeden sportovní novinář a tvrzení o sportovní redakci je tedy v těchto případech problematické. Pozn. aut.: stav k 25. lednu 2010.

⁶⁸ Vzhledem k vytiženosti sportovních novinářů se jedná zřejmě o nejjistější formu komunikace.

⁶⁹ Vyhodnocení odpovědí na otázky v dotazníku bylo prováděno formou kvalitativní metody, která se zaměřovala především na rozbor jednotlivých formulací a pokus o interpretaci jejich významu spojený s komentářem autora práce.

⁷⁰ Vyplněné dotazníky jsou součástí části Přílohy (s. 82-93 této práce). Respondenti vyplňovali dotazníky anonymně, a proto jsou i do této práce dotazníky zařazeny anonymně a v přílohách označeny čísly 1-5. V praxi je ale anonymizace krokem spíše formálním, neboť v textu autor pracoval se znalostí jmen respondentů a ke jménům běžně odkazoval ve výkladu.

Tato podkapitola nabízí postup uplatněný při analýze a interpretaci dotazníků a informací v nich obsažených. Nejprve byly vyhodnocovány odpovědi respondentů z poslední, čtvrté části dotazníku, jež zjišťovala osobní údaje dotyčného. Tyto údaje byly z dotazníku převzaty v plném rozsahu a ve většině případů nebyly autorem práce nijak komentovány.⁷¹ Z osobních údajů respondentů ve vyplněných dotaznících nelze najít pouze rok a místo narození jednotlivých novinářů; tyto údaje byly zjišťovány teprve dodatečně z důvodu formální úplnosti portrétů našich respondentů. Osobní údaje mají pro potřeby práce především identifikační a deskriptivní charakter a z hlediska celkové práce představují jedinečné a do jisté míry také nezobecnitelné údaje.

Druhou částí⁷² jednotlivých charakteristik sportovních žurnalistů je vyhodnocení prvního oddílu dotazníku nazvaného Vztah k profesi. Nejprve byla vyhodnocována třetí otázka této části, v níž se respondenta ptáme, proč se vydal na dráhu sportovního novináře. Jako druhá v pořadí byla vyhodnocena odpověď na otázku tázající se na vzor sportovního novináře. V případě, že respondent uvedl nějaké konkrétní jméno sportovního žurnalisty, je tento novinář v práci stručně představen⁷³. Na závěr následuje vyhodnocení odpovědi na dotaz zjišťující nejhorší a nejlepší moment profesní kariéry dotyčného.

Nejobsáhlejší částí analýzy⁷⁴ vyplněných dotazníků je druhý oddíl dotazníku (Vlastní výkon povolání) obsahující celkem jedenáct otázek. Mezi jednotlivými odpověďmi na otázky v tomto oddílu dotazníku byla hledána vzájemná souvislost, kterou se v několika případech skutečně podařilo nalézt. Většina formulací byla rovněž doplněna autorovým komentářem a pokusem o jejich interpretaci (s možným přesahem do druhé části této práce pojednávající o relevantní literatuře). Odpovědi na otázky byly vyhodnocovány ve stejném pořadí, v jakém za sebou následovaly v samotném dotazníku. Závěrem se nám jeví vhodné sebekriticky přiznat, že jsme zpětně shledali poněkud zbytečnou otázku označenou 2.9., v níž se ptáme na převažující druh plánování psaní budoucích článků. Ze zjištěných výsledků totiž vyplývá, že z naší strany pravděpodobně došlo k nesprávnému definování možností odpovědí – možnost 'krátkodobé (do 1 týdne)', kterou zvolili všichni naši respondenti, se může novinářům působícím v deníku jevit jako relativně dlouhý časový úsek. Možnost 'dlouhodobé (více než 1 týden)' pak logicky nezvolil nikdo. Pro příště by tedy bylo vhodné upravit možnosti přinejmenším na 'krátkodobé (do 1-2 dnů)', 'střednědobé (do 1 týdne)' a možnost

⁷¹ Jedinou výjimku v tomto ohledu představuje snad jen délka praxe, kterou jsme u jednotlivých respondentů srovnávali s ostatními – například Bohumil Ortman je naším profesně nejzkušenějším respondentem, naopak Luděk Švejcár ml. nejméně zkušeným.

⁷² V této práci označené jako 4.1.1.1., 4.1.2.1., 4.1.3.1., 4.1.4.1., 4.1.5.1.

⁷³ Ve formě poznámky pod čarou.

⁷⁴ V této práci označené jako 4.1.1.2., 4.1.2.2., 4.1.3.2., 4.1.4.2., 4.1.5.2.

‘dlouhodobé (více než 1 týden)’ ponechat. (Případně tuto otázku z dotazníku odstranit.) V další práci s dotazníkem (konstrukce portréту dotazovaných a zobecnění výsledků do typologie a komparace typů) nebyly odpovědi na tuto otázku vůbec využity.

Jako poslední byly analyzovány odpovědi na otázky třetí části dotazníku věnované subjektivním názorům týkajících se povolání sportovního novináře. Nejprve byla vyhodnocena respondentova odpověď na otázku, v čem podle jeho názoru spočívá hlavní poslání sportovní žurnalistiky. (Objektem naší analýzy byly nejen možnosti, které dotyčný zvolil, ale také ty možnosti, které do své volby respondent nezahrnul.) Následovalo vyhodnocení odpovědi na otázku týkající se na rozdíl mezi zpravodajskou a sportovní žurnalistikou a na závěr byly analyzovány kladné a záporné stránky povolání sportovního novináře, které naši respondenti v dotazníku uvedli.

Za každou podkapitolou o jednotlivých sportovních novinářích následuje krátké shrnutí zjištěných výsledků, které je pro nás jakýmsi odrazovým můstkem pro další krok zpracování výsledků našeho výzkumu, kterým je tvorba návrhu typologie sportovních novinářů a závěrečná komparativní analýza.

3.2. Komparativní analýza

Účelem této kapitoly je nabídnout popis postupu při závěrečném zpracování výsledků zjištěných v našem výzkumu. Nejvhodnější metodou pro tento proces se ukázala být komparativní analýza. Tuto metodu ostatně při závěrečném zpracování výsledků nebylo možné vynechat, neboť pojem ‘srovnávací analýza’ (komparativní analýza) je součástí názvu této práce. (Případná skutečnost, že tato práce neobsahuje komparativní analýzu, by tedy mohla být hodnocena jako poněkud výstřední.)

Nejprve budeme krátce uvažovat o samotném významu termínu ‘komparace’. Českým ekvivalentem tohoto výrazu je srovnání nebo přirovnání. Komparativní metoda pak „zjišťuje podobnosti a rozdíly mezi určitými jevy“⁷⁵. Lze konstatovat, že srovnávání (různých) jevů provází člověka v podstatě již od jeho narození, a to v rozmanitých a různě složitých podobách: nejprve srovnáváme hračky, později jednotlivé členy rodiny nebo učitele, ještě později například přitažlivost osob opačného/stejného pohlaví, ceny výrobků/služeb, různé formy vyspělosti jednotlivých států, výkonnost sportovců, či ve stáří (retrospektivně) kvalitu života v různých obdobích. Srovnáváme rovněž mimo jiné proto, že žádný jev neexistuje sám

⁷⁵ Kol. *Ilustrovaný encyklopedický slovník*, 2. díl. Praha: Academia, 1981, s. 169.

(izolovaně). V závěru naší úvahy se můžeme domnívat, že srovnávání (komparace) nám prakticky každodenně pomáhá orientovat se ve světě kolem sebe⁷⁶, v krajním případě možná i přežít (například po srovnání se závěrem typu 'tato varianta je pro mě nejvýhodnější').

A právě pro tuto jedinečnou vlastnost jsme zvolili komparaci (komparativní analýzu) i pro naši práci: po předběžném vyhodnocení odpovědí jednotlivých respondentů našeho výzkumu na otázky v dotazníku a sestavení portrétů pěti sportovních novinářů bylo nutné nalézt metodu, která umožní tyto výsledky vzájemně porovnat a především zobecnit do podoby závěrečného výstupu, kterým je navrhovaná typologie sportovních novinářů.

Právě ono zobecnění je jedním z důležitých aspektů komparace. Na základě zobecnění v našem výzkumu zjištěných výsledků jsme mohli sestavit přehlednou typologii sportovních žurnalistů. Nejprve jsme na základě rozdílného naplnění tří vstupních kritérií (vztah dotyčného žurnalisty ke sportu; vztah k profesi; postavení v redakci) definovali pět různých typů sportovních novinářů. Všechny tyto typy jsme poté relativně podrobně⁷⁷ jednotlivě charakterizovali: (a) uvedli jsme, co je pro představitele typu příznačné, (b) zhodnotili jsme míru profesionalizace typu, (c) 'diskutovali' jsme platnost a omezení typu, (d) k dotyčnému typu jsme přiřadili jednoho respondenta našeho výzkumu (konkrétního zástupce daného typu), abychom podali důkaz 'životnosti' příslušného typu.

V podkapitole 4.2.2., nazvané *Komparativní analýza zjištěných výsledků*, se snažíme (v několikanásobně širším rozsahu než zde) navrhovanou typologii sportovních novinářů (včetně její konstrukce) obhájit, definujeme shodné a rozdílné znaky jednotlivých typů, předkládáme 'diskusi o výsledcích' a uvažujeme rovněž o možných omezeních a platnosti typologie (jednotlivých typů i celku). Dále uvádíme domněnku o existenci dalších konkrétních typů sportovních novinářů a zmiňujeme některé jejich příklady. Na závěr uvažujeme o případném rozšíření a doplnění této práce.

⁷⁶ Viz časté používání slov jako '(nej)lepší', 'stejný', '(nej)horší'.

⁷⁷ Každému typu navrhované typologie sportovních novinářů je věnována jedna část podkapitoly 4.2.1.: konkrétně části podkapitoly 4.2.1.1., 4.2.1.2., 4.2.1.3., 4.2.1.4., 4.2.1.5.

4. Portréty vybraných sportovních novinářů a jejich typologie

Následující, rozsahem nejobsáhlejší část, která navazuje na předchozí metodologickou část této práce, se věnuje analýze, interpretaci a následnému shrnutí dat zjištěných v rámci našeho výzkumu mezi pěti regionálními sportovními novináři. Pro větší přehlednost se tato část dělí do dvou velkých kapitol.

První (rozsahem delší) kapitola pojednává o konkrétních výsledcích výzkumu a dále se dělí do pěti podkapitol, jež jsou věnovány jednotlivým sportovním žurnalistům. Sportovní novináři jsou v těchto podkapitolách stručně představeni a poté následuje rozbor jejich odpovědí na otázky v dotazníku, který byl součástí našeho výzkumu.

Druhá kapitola shrnuje výsledky uvedené v kapitole první a po krátkém výkladu o profesionalizaci a jejích předpokladech předkládá vlastní návrh typologie sportovních novinářů. Typologie obsahuje pět typů sportovních žurnalistů, jež byly vytvořeny na základě typologizačních kritérií vycházejících z výsledků našeho výzkumu. Kapitulu uzavírá komparativní analýza zjištěných výsledků.

4.1. Konkrétní příklady sportovních novinářů

Tato kapitola se zabývá vyhodnocením dotazníků, jež byly vyplněny všemi pěti respondenty našeho výzkumu v lednu a únoru 2010. Tato kapitola zároveň plynule navazuje na třetí kapitolu této práce, kde byly popsány metody a postup při zpracování vlastního kvalitativního výzkumu, jenž je v této práci zastoupen formou zmíněného dotazníku.⁷⁸

Účelem následující kapitoly je postupně vyhodnotit jednotlivé dotazníky a porovnávat odpovědi respondentů navzájem. Vyhodnocení každého dotazníku nám umožní sestavit jakousi charakteristiku daného sportovního novináře. Tato charakteristika nám také umožní dozvědět se, v jakých podmínkách respondent pracuje a jaké názory na svou profesi zastává.

Jak již bylo naznačeno v předchozí části práce – konkrétně v podkapitole 3.1.3. – při vyhodnocování jednotlivých dotazníků bylo použito kvalitativní metody, která se soustředila převážně na rozbor jednotlivých formulací a pokus o interpretaci jejich významu s následným komentářem autora.

Tato kapitola je rozdělena do pěti podkapitol, přičemž každá z nich je věnována jednomu respondentovi našeho výzkumu, jednomu sportovnímu novináři. Respondenti jsou seřazeni podle věku od nejstaršího k nejmladšímu v pořadí: Bohumil Ortman, Ladislav Lhota,

⁷⁸ Formě, obsahu, účelu a respondentům výzkumu se podrobně věnuje kapitola 3.1 této práce.

Pavel Kortus, Kamil Jáša, Luděk Švejcar ml. Vnitřní struktura každé z těchto pěti podkapitol je stejná – jednotlivé pasáže jsou věnovány osobním údajům, vztahu k profesi, vlastnímu výkonu povolání a subjektivním názorům týkajících se povolání sportovního novináře. Každou podkapitolu uzavírá krátké shrnutí.

4.1.1. Bohumil Ortman

Bohumil Ortman je nejstarším respondentem našeho výzkumu; narodil se v roce 1945 v Českých Budějovicích, kde žije dodnes. Ortman je sportovním redaktorem Českobudějovického deníku. V letech 1990-2007 byl vedoucím jeho sportovní redakce. V tomto deníku pracuje po celou dobu své praxe, která čítá 48 let.⁷⁹ Z pohledu délky praxe je Ortman rovněž pracovně nejzkušenějším respondentem výzkumu. Předmětem Ortmanova odborného zájmu je fotbal a stolní tenis.

Ortman má středoškolské vzdělání, vystudoval gymnázium. Původně sice začal studovat na vysoké škole ekonomii zahraničního obchodu, ale po šesti týdnech studia zanechal a vrátil se do Českých Budějovic, kde na podzim 1962 nastoupil do tehdejší Jihočeské pravdy jako tzv. elév.⁸⁰

Jak uvedl v dotazníku, jeho jazyková vybavenost sestává z ruštiny a němčiny. Ortman rovněž nikdy neprovozoval sport na vrcholové úrovni. Několik desetiletí však byl členem českobudějovického fotbalového mužstva SK Mladé, které hraje nižší krajskou soutěž.⁸¹ Jak autor uvedl ve své ročníkové práci (2009), alespoň amatérské vykonávání určitého sportovního odvětví považuje Ortman za vhodné a užitečné pro každého sportovního novináře.⁸²

4.1.1.1. Vztah k profesi

Z Ortmanovy odpovědi v dotazníku můžeme vyvodit, že povolání sportovního novináře bylo jeho vysněnou profesí již od dětství. Ortman v dotazníku doslova píše: „Od klukovských let mě bavilo pořádat soutěže a psát referáty z mezitřídních utkání, navíc se mi fotbal stal

⁷⁹ Název deníku, v němž Ortman pracuje, se za dobu Ortmanova působení změnil celkem třikrát. V roce 1962 Ortman začínal v Jihočeské pravdě, která se v 90. letech 20. století přejmenovala na Jihočeské listy a v současnosti se tyto noviny nazývají Jihočeský (Českobudějovický) deník. In: Mls, M. *Portrét aktivního novináře – Bohumil Ortman. Ročníková práce*. České Budějovice: PF JU, 2009, s. 8, 12, 13.

⁸⁰ Mls, M. *Portrét aktivního novináře – Bohumil Ortman. Ročníková práce*. České Budějovice: PF JU, 2009, s. 8.

⁸¹ Ve fotbalovém klubu SK Mladé je dnes Ortman funkcionářem. In: *Rozpis mistrovských soutěží kopané KFS Jč. kraje pro rok 2009/2010*. České Budějovice: Výkonný výbor KFS Jč. kraje, 2009, s. 71.

⁸² Mls, M. *Portrét aktivního novináře – Bohumil Ortman. Ročníková práce*. České Budějovice: PF JU, 2009, s. 13.

celoživotní vášní.⁸³ Nezanedbatelný vliv na Ortmanovo rozhodnutí stát se sportovním žurnalistou měla rovněž jeho celoživotní vášeň pro fotbal⁸⁴, o němž Ortman píše dodnes.

Jak zjistíme později, Ortmanův případ představuje typický jev pro většinu respondentů našeho výzkumu: počáteční motivací pro výkon zaměstnání sportovního žurnalisty jim bylo jakési splnění snu z dětství a také mimořádná obliba sportu či konkrétního sportovního odvětví.

Na otázku, zda má nějaký vzor sportovního novináře, odpovídá Ortman v dotazníku doslova „už ne“⁸⁵. V této souvislosti se nabízí možné vysvětlení, že Ortman v některé z dřívějších (raných) fázi své kariéry nějaký vzor měl, ale s postupem času a obohacování se o vlastní novinářské zkušenosti se svého vzoru pro jeho zbytečnost vzdal.

Za nejhorší moment své kariéry Ortman považuje psaní článků o okupaci země ve středu 21. srpna 1968, což jistě můžeme považovat za pohnutý okamžik Ortmanova života, avšak z hlediska sportovního novináře se tato odpověď jeví jako poněkud irelevantní: je to spíše čistě Ortmanova osobní záležitost.

Naopak nejlepší moment své dosavadní kariéry Ortman vybrat nedokázal; do dotazníku napsal doslova: „Třeba ještě nějaký přijde.“⁸⁶ O důvodech, proč tomu tak je, můžeme jen spekulovat. Jedním z možných vysvětlení může být fakt, že sportovní žurnalistika je do určité míry rutinní a z dlouhodobého hlediska jaksí jednotvárná profese.

4.1.1.2. Vlastní výkon povolání

Bohumil Ortman odhaduje, že denně stráví výkonem svého povolání zhruba deset hodin, čímž se v rámci našeho výzkumu řadí mezi sportovní novináře, kteří v práci tráví nejvíce času. V dotazníku Ortman dále uvádí, že nejčastěji pracuje v redakci, což přímo souvisí s následující odpovědí, z níž vyplývá, že v průměru stráví více času vlastním psaním článku než sbíráním materiálu a prací v terénu.

Ze dvou nejčastěji používaných žánrů Ortman vybírá zprávu a rozhovor. Je to do jisté míry logické, protože například reportáž lze v případě fotbalu a stolního tenisu, o nichž Ortman píše, použít jednou, maximálně dvakrát za týden, kdy se konají fotbalová či tenisová utkání, zatímco zprávu a rozhovor můžeme považovat za žánry, jejichž uplatnění je ve sportovní žurnalistice takřka každodenní.

⁸³ Ortmanem vyplněný dotazník, otázka 1.3.

⁸⁴ V dotazníku Ortman uvádí: „Souhlasím, byť v nadsázce, se slavným sportovním reportérem Josefem Lauferem, že jediný sport je fotbal a všechno ostatní je tělovýchova.“ In: Ortmanem vyplněný dotazník, otázka 1.3.

⁸⁵ Ortmanem vyplněný dotazník, otázka 1.1.

⁸⁶ Ortmanem vyplněný dotazník, otázka 1.2.

Na otázku, zda disponuje osobním archivem nebo osobní knihovnou tematicky svázanou se sportem, odpovídá Ortman stejně jako další tři (Kortus, Jáša, Švejcar ml.) z ostatních čtyř respondentů našeho výzkumu, že ne. Možných vysvětlení se nabízí více: může jím být nedostatek času či fakt, že vedení osobního archivu nebo osobní knihovny může být v dnešní době všeobecného rozšíření internetu vnímáno jako určitý přežitek.

Z nejčastěji využívaných druhů zdrojů Ortman v dotazníku vybírá osobní kontakty⁸⁷ a sportovce a sportovní funkcionáře. Výběr druhé možnosti se v případě sportovního novináře jeví jako naprosto logický, stejně tak ani v případě osobních kontaktů nemůžeme hovořit o nějakém překvapivém výběru. Jak bylo uvedeno v kapitole 2.3., s. 24 této práce, osobní kontakty se v průzkumu prováděném v roce 2002 mezi slovenskými novináři, kteří pracují ve srovnatelném mediálním prostředí jako jejich kolegové v České republice, umístily na pomyslné druhé příčce v žebříčku nejvyužívanějších zdrojů.

Konkurenci (TV, tisk, rozhlas) Ortman sleduje denně. Můžeme pro to najít hned dvě možná vysvětlení. Sportovní novinář (i jakýkoliv jiný žurnalista obecně) sledováním konkurence může jednoduchým způsobem porovnávat kvalitu své práce s jinými novináři a také se od konkurence může dozvědět o nějaké události či výsledku sportovního utkání, který se mu nepodařilo zachytit jiným způsobem. Každodenní sledování konkurence se tedy jeví jako výhodné.

Stejně jako všichni ostatní respondenti našeho výzkumu, i Ortman rozhoduje o tom, které články bude psát, on sám. V tomto případě nezáleží na novináři samotném, ale spíše na režimu organizace práce v konkrétní redakci, čímž se však dostáváme již mimo objekt našeho výzkumu.

Se všemi ostatními respondenty se Ortman shoduje také v odpovědi na otázku týkající se převažujícího druhu plánování psaní budoucích článků, kterým je plánování krátkodobé. V zásadě lze konstatovat, že jedinou jistotou jsou pro sportovní novináře jen harmonogramy sportovních utkání či soutěží, které jsou známy většinou na jeden rok dopředu (takzvaná sezona). Události, jež se stanou mezi jednotlivými sportovními utkáními či soutěžemi⁸⁸, není možné v drtivé většině případů předpovídat dopředu, a proto ani nelze dlouhodobě plánovat psaní článků (či tvorbu jiných typů mediálního sdělení) o těchto událostech.

⁸⁷ Výběr této možnosti zvolili všichni respondenti našeho výzkumu.

Osobní kontakty můžeme pro potřeby této práce vymezit jako souhrn sportovnímu novináři známých a prověřených kompetentních osob či kontaktů (telefon, e-mail apod.) na ně, kterých lze při výkonu povolání sportovního novináře dlouhodobě využívat.

⁸⁸ Například zranění či přestupy sportovců z jednoho klubu do druhého.

Ortmanovo technické vybavení se nevymyká z průměru zjištěného v rámci našeho výzkumu. Ortman disponuje diktafonem, počítačem s připojením k internetu, a jak uvádí v dotazníku, výjimečně také fotoaparátem. O diktafonu a počítači s připojením k internetu můžeme konstatovat, že se v dnešní době jedná o zcela běžné vybavení jakéhokoliv novináře, které je pro výkon povolání žurnalisty naprosto nezbytné.

V odpovědi na závěrečnou otázku druhé části dotazníku Ortman uvádí, že během své kariéry sportovního novináře zažil politický tlak. Tento fakt se jeví jako relevantní, protože větší část kariéry Ortman absolvoval v době před rokem 1989, kdy byli žurnalisté vystaveni nejrůznějším zkouškám ze strany představitelů tehdejší moci.

4.1.1.3. Subjektivní názory týkající se povolání sportovního novináře

Hlavním posláním sportovní žurnalistiky je podle názoru Bohumila Ortmana informovat. Můžeme tedy konstatovat, že Ortman opomenutím další z nabízených možností – 'bavit' – nepřímo nesouhlasí s dnešním častým pojetím sportovní žurnalistiky jako pouhého 'toy departmentu' a řadí svůj obor spíše k 'běžnému', obecnému zpravodajství. Důvod, proč Ortman (a také Kortus) odmítá možnost 'bavit', může vysvětlovat naše domněnka, že sportovní žurnalistika má svou určitou profesní ideologii, jejíž součástí je mimo jiné jakési nepsané krédo sportovního novináře „mým posláním je informovat“. Neboli: lidé (sportovní novináři), kteří jsou součástí 'toy departmentu', si svůj status pouhého 'toy departmentu' zpravodajských médií odmítají připustit.

Můžeme se rovněž domnívat, že nezaškrtnutím možnosti 'vychovávat' dává Ortman najevo, že tato byla důležitou rolí sportovní žurnalistiky v období před rokem 1989 (jež Ortman sám zažil coby aktivní novinář), zatímco dnes je úloha vychovávat pro sportovní žurnalistiku spíše podřadná.

V odpovědi na otázku zabývající se odlišností sportovní žurnalistiky od žurnalistiky zpravodajské Ortman píše o nezávislosti, která sportovní žurnalistiku činí v jeho očích zajímavější. V tomto bodě lze znovu najít určitou souvislost s faktem, že Ortman vykonával své povolání již před rokem 1989, kdy sportovní novináři byli také politickými pracovníky. Z Ortmanovy odpovědi je mimo jiné možné vyčíst, že je do jisté míry vděčný za možnost pracovat jako sportovní novinář v době, kdy je sportovní žurnalistika nezávislá na politickém režimu.

Kladnou stránkou povolání sportovního novináře je pro Ortmana skutečnost, že, jak píše, dělá, co jej stále ještě baví.⁸⁹ Lze se domnívat, že tento fakt je pro Ortmana důležitou motivací nutnou k dobrému výkonu jeho povolání. Za negativum povolání sportovního žurnalisty Ortman považuje brzkou novinovou uzávěrku, která novináře vystavuje do časového tlaku.⁹⁰

4.1.1.4. Shrnutí

Bohumil Ortman je nejstarším respondentem našeho výzkumu: je mu 65 let. Ortman má za sebou 48 let praxe sportovního novináře. Po celou dobu své praxe je Ortman sportovním redaktorem dnešního Českobudějovického deníku, přičemž od roku 1990 byl sedmáct let vedoucím jeho sportovní redakce. Ortman má středoškolské vzdělání, absolvoval gymnázium. Již v průběhu prvního semestru zanechal studia ekonomie zahraničního obchodu na vysoké škole a na podzim 1962 nastoupil do tehdejší Jihočeské pravdy jako tzv. elév. Ortmanova jazyková vybavenost sestává z němčiny a ruštiny. Vrcholový sport neprovozoval.

Sportovní žurnalistika byla Ortmanovým vysněným oborem již od dětství. Dnes se Ortman věnuje psaní článků o fotbalu a stolním tenisu. Za nejhorší okamžik své kariéry považuje nutnost informování čtenářů o okupaci Československa vojsky pěti armád Varšavské smlouvy dne 21. srpna 1968. Žádný vzor sportovního novináře Ortman nemá.

Ortman denně stráví výkonem svého povolání průměrně deset hodin a převážně pracuje v redakci. Průměrně věnuje více času vlastnímu psaní článků než práci v terénu a z žánrů nejvíce využívá zprávu a rozhovor. Osobní archiv či osobní knihovnu Ortman nemá. Z využívaných zdrojů nejčastěji dává přednost osobním kontaktům a sportovcům a sportovním funkcionářům. Konkurenci Ortman sleduje denně. O tom, jaké články bude psát, rozhoduje on sám a převažuje u něj krátkodobé plánování psaní budoucích článků. Jeho technické vybavení se skládá z diktafonu, počítače s připojením k internetu a výjimečně i fotoaparátu. Ortman rovněž uvedl, že při výkonu svého povolání zažil politický tlak.

Hlavním posláním sportovní žurnalistiky je podle Ortmanova názoru informovat. Sportovní žurnalistika se podle něj od 'běžné', zpravodajské žurnalistiky liší nezávislostí, což ji pro Ortmana činí zajímavější. Největším kladem povolání sportovního novináře je pro Ortmana fakt, že se věnuje tomu, co jej stále ještě baví. Naopak negativum sportovní

⁸⁹ Bohumil Ortman je od jara 2007 oficiálně v důchodu. In: Mls, M. *Portrét aktivního novináře – Bohumil Ortman; ročníková práce*. České Budějovice: PF JU, 2009, s. 13.

⁹⁰ Viz podkapitola 2.1.1., s. 17 této práce.

žurnalistiky Ortman spatřuje v častém časovém tlaku vyplývajícím z relativně brzké uzávěrky.⁹¹

4.1.2. Ladislav Lhota

Druhým nejstarším respondentem našeho výzkumu je Ladislav Lhota, jenž se narodil v roce 1961 v Písku. Žije v Českých Budějovicích, kde absolvoval kurz žurnalistiky na Jihočeské univerzitě. V dotazníku dále Lhota uvádí, že nedokončil studium na vysoké škole. Lhotova jazyková vybavenost se skládá z angličtiny, ruštiny a, jak Lhota doslova píše v dotazníku, pasivní znalosti němčiny.

Lhota je momentálně volným novinářem. V současnosti spolupracuje například s ČTK, sportovní redakcí Českobudějovického deníku či internetovými servery hokej.cz a fotbalnews.cz. Externí novinářskou činnost ostatně provozuje po většinu své kariéry: mimo jiné byl 15 let šéfredaktorem časopisu Hokejklub vydávaného u příležitosti konání jednotlivých hokejových utkání tehdejšího HC České Budějovice (dnes HC Mountfield). Lhotovým prvním a dosud posledním stálým zaměstnavatelem bylo vydavatelství Mladá fronta, mimo jiné vydávající regionální týdeník Sedmička, v jehož redakci Lhota pracoval v roce 2009, kdy pro týdeník psal články o sportu do dvou mutací (pro Českobudějovicko a pro Strakonicko a Písecko).

Lhota v dotazníku uvádí, že délka jeho praxe činí 25 let. Dále uvádí, že objektem jeho odborného zájmu je fotbal, lední hokej a všechna další sportovní odvětví s výjimkou šachů a motorismu. Již v této chvíli tedy můžeme konstatovat, že se jedná o poměrně univerzálního sportovního novináře.

Na úvod této části podkapitoly je třeba poznamenat, že Lhota ze všech respondentů našeho výzkumu vyplnil dotazník nejprecizněji. Jako jeden z mála často odpovídal na otázky v dotazníku celými větami, v některých případech dokonce v dlouhých souvětích. Proto je v této podkapitole použito větší množství citací z vyplněného dotazníku než v podkapitolách věnovaných ostatním čtyřem respondentům.

4.1.2.1. Vztah k profesi

Stejně jako v předchozím případě (Ortman⁹²) můžeme i u Ladislava Lhoty vypozařovat hned dvojí motivaci pro zahájení činnosti sportovního novináře. U Lhoty byla jedním z rozhodujících deklarovaných faktorů nesporně láska k lednímu hokeji. Neméně důležitý

⁹¹ Viz podkapitola 2.1.1., s. 17 této práce.

⁹² Viz část podkapitoly 4.1.1.1., s. 33-34 této práce

předpoklad pro práci sportovního žurnalisty prokázal Lhota už v dětství mimo jiné tím, že si v deseti letech začal vést archiv novinových výstřížků. V dotazníku Lhota odpověděl na otázku, proč se vydal na dráhu sportovního novináře, takto: „Sport mě fascinoval odmalička, přičinili se o to hlavně hokejisté, kteří v napjatých soubojích poráželi nemilované Rusy. Sám jsem aktivně hrál hokej, od deseti let si vedu archiv novinových výstřížků.“⁹³ V první větě výše uvedeného úryvku lze vypožorovat rovněž jasnou politickou motivaci: zdá se, že Lhota považoval sport za jeden z nástrojů soupeření mezi národy, případně za projev určité formy vlastenectví. Tento fakt se ještě více násobil v případě hokejových zápasů někdejší československé reprezentace s tehdejším Sovětským svazem, které se nejpozději od březnových událostí v roce 1969⁹⁴ staly politickou záležitostí.

Lhotovým vzorem sportovního novináře je Zdeněk Paul⁹⁵, o němž Lhota v dotazníku prohlašuje, že je nejlepším novinářem píšícím o ledním hokeji, jakého kdy poznal. Lhota si na Paulovi váží rovněž jeho charakterových kvalit, porozumění specifikům hokeje a schopnosti umět dobře psát.

Nejlepším momentem jeho kariéry sportovního žurnalisty se Lhotovi jeví fakt, že ačkoliv je regionálním novinářem, dvakrát obdržel nabídku nastoupit do „prestižních celostátních redakcí v Praze“⁹⁶. Tato skutečnost může poukazovat na určitou kvalitu Lhotovy práce, neboť lze předpokládat, že celostátní redakce stojící na vrcholu pomyslné mediální pyramidy si své budoucí pracovníky pečlivě vybírají. Pro regionálního novináře tedy může být nabídka z Prahy jakousi poctou a oceněním jeho práce.

Za nejhorší moment své kariéry Lhota považuje vynucený odchod z redakce týdeníku, jehož byl údajně spoluzakladatelem. V dotazníku doslova uvádí toto: „Po půl roce poctivé práce jsem byl vypuzen z redakce týdeníku, který jsem pomáhal zakládat. Přičinili se o to lidé, kteří vůbec nerozuměli sportu a tudíž ani mé práci. Svoji profesní a lidskou nevyzrálou neváhali zakrývat lží a pomluvami.“⁹⁷ Podobnou zkušenost s neočekávaným odchodem z pracovního místa má i jeden další respondent našeho výzkumu (Jáša). K oběma případům je však složité zaujímat konkrétní stanovisko, protože neznáme argumenty druhé strany.

⁹³ Lhotou vyplněný dotazník, otázka 1.3.

⁹⁴ Dne 28. března 1969 došlo po vítězství československých hokejistů nad Sovětským svazem (4:3) na mistrovství světa ve Stockholmu během oslav na pražském Václavském náměstí k částečnému zničení kanceláře sovětského aeroflotu. Tato událost později posloužila příznivcům urychlení procesu tzv. normalizace k útoku na reformní politiky Alexandra Dubčeka a Josefa Smrkovského a jejich následnému odvolání z funkcí. In: Kol. *Kronika 20. století*. Praha: Fortuna Print, 1995, s. 1003.

⁹⁵ Zdeněk Paul (1957-2000) byl v letech 1985-2000 hokejovým redaktorem deníku *Československý sport* (poté *Sport*). V roce 1991 krátce pracoval v tehdejší deníku *Lidová demokracie*. Byl předsedou hokejové sekce Klubu sportovních novinářů (KSN) ČR a rovněž členem výboru KSN ČR. Zdroj: redakce deníku *Sport*.

⁹⁶ Lhotou vyplněný dotazník, otázka 1.2.

⁹⁷ Lhotou vyplněný dotazník, otázka 1.2.

4.1.2.2. Vlastní výkon povolání

Průměrnou dobu, kterou denně stráví výkonem svého povolání, Ladislav Lhota odhadnout nedokázal. V dotazníku uvádí toto: „Samotné psaní může zabrat průměrně 3 – 5 hodin. Čas strávený na sportovištích, rozhovory se sportovci nebo studiem archivních materiálů se den ode dne liší a dá se těžko měřit.“⁹⁸ Na základě jeho odpovědi se však můžeme domnívat, že délka Lhotovy pracovní doby se v denním průměru zřejmě může pohybovat okolo standardních osmi hodin.

Dále Lhota v dotazníku zmiňuje, že nejčastěji pracuje doma. Toto tvrzení se nám vzhledem ke skutečnosti, že je Lhota volný novinář, a tudíž nepracuje v žádné redakci, jednoznačně jeví jako logické. V odpovědi na následující otázku Lhota uvádí, že v průměru stráví více času vlastním psaním článku než sbíráním materiálu a prací v terénu. Stejně jako on odpověděli další tři respondenti našeho výzkumu (Ortman, Kortus, Švejcar ml.).

Podobně jako Ortman, i Lhota nejčastěji používá žánry zpráva a rozhovor. Jak zjistíme později na příkladech dalších respondentů, především rozhovor patří k hojně využívaným žánrům ve sportovní žurnalistice.⁹⁹ Rovněž je možné se domnívat, že Lhota zvolil možnost 'zpráva' z důvodu, že má k používání tohoto žánru více příležitostí, než v případě reportáže.

Lhota, jako jediný z respondentů našeho výzkumu, vlastní osobní archiv či osobní knihovnu tematicky svázanou se sportem. Tato odpověď přímo koresponduje s jeho odpovědí na otázku 1.3., v níž Lhota uvádí, že si od deseti let vede archiv novinových výstřižků. Můžeme se domnívat, že vedení osobního archivu je pro volného novináře přínosné už jen z důvodu, že volný novinář například nemá přístup do různých běžně sdílených informačních databází (agenturní servis ČTK apod.) jako jeho kolegové z 'kamenných' redakcí.

Stejně jako ostatní respondenti, i Lhota ze zdrojů využívá převážně osobní kontakty, a jak logicky vyplývá z jeho odpovědi na předchozí otázku, využívá rovněž svůj osobní archiv. Konkurenci Lhota sleduje denně.

Na následující dvě otázky v dotazníku Lhota odpovídá stejně jako všichni ostatní respondenti našeho výzkumu. O tom, jaké články bude psát, rozhoduje Lhota sám. Také tento fakt se nám jeví jako logický, protože hned na začátku této podkapitoly jsme zjistili, že je Lhota volným novinářem. U Lhoty rovněž převažuje krátkodobé plánování psaní budoucích článků, což by pro volného novináře mělo být ještě více typické než pro jeho zaměstnané kolegy. Lze totiž předpokládat, že Lhota nemá v nějakém dlouhodobějším horizontu zcela jasno, pro které konkrétní médium bude pracovat a o čem přesně bude psát.

⁹⁸ Lhotou vyplněný dotazník, otázka 2.1.

⁹⁹ Tuto možnost zvolili čtyři respondenti našeho výzkumu (Ortman, Lhota, Kortus, Švejcar ml.).

Lhotovo technické vybavení sestává z diktafonu a počítače s připojením k internetu, což je vybavení odpovídající jakémusi standardu zjištěnému v našem výzkumu.

V odpovědi na poslední otázku druhé části dotazníku Lhota uvádí, že při výkonu povolání na sobě pocítil politický tlak. Podobně jako Ortman, i Lhota část své kariéry absolvoval v období před rokem 1989, kdy byl politický tlak ze strany vládnoucího režimu vyvíjený na sportovní novináře (a na novináře obecně) častým jevem či dokonce nepsanou normou.

4.1.2.3. Subjektivní názory týkající se povolání sportovního novináře

Ladislav Lhota v odpovědi na otázku, v čem podle jeho názoru spočívá hlavní poslání sportovní žurnalistiky, jako jediný ze všech pěti respondentů uvádí všechny tři nabízené alternativy – informovat, vychovávat a bavit. Lhota tak nepřímou slučuje obě pojetí sportovní žurnalistiky, která jsme předestřeli v kapitolách 2.2. a 2.3. této práce, v jeden celek. Nepřímou slučuje pojetí sportovní žurnalistiky před rokem 1989 (informovat a vychovávat) s pojetím současným (informovat a bavit). Toto nové Lhotovo pojetí se nám může jevit jako poměrně originální. Zároveň se v této souvislosti může nabízet otázka, zda je sportovní žurnalistika schopná všechna tato tři poslání v praxi skutečně naplnit.

Lhotovu odpověď na předchozí otázku je možné dát do souvislosti s odpovědí na následující otázku týkající se odlišnosti sportovní žurnalistiky od běžného zpravodajství. Pro Lhotu je totiž sportovní žurnalistika „specifickým oborem vycházejícím z vlastního neopakovatelného prostředí s vlastními zákonitostmi a výrazovými prostředky“¹⁰⁰. Možná z důvodu oné 'specifičnosti' sportovní žurnalistiky Lhota v předchozí odpovědi zvolil všechny tři nabízené možnosti. Část Lhotovy odpovědi, v níž hovoří o 'vlastních výrazových prostředcích', nepřímou odkazuje na podkapitolu 2.1.3. této práce pojednávající o jazykových odlišnostech sportovní žurnalistiky.

Lhota ve své odpovědi na otázku zjišťující kladné stránky povolání sportovního novináře píše doslova toto: „Možnost sledovat sport z bezprostřední blízkosti a proniknout do zákulisí, kam se běžný smrtelník nedostane; možnost získat někdy i vysoký stupeň fundovanosti v jednotlivých sportovních odvětvích díky kontaktu s jejich protagonisty; možnost osobně poznat velké osobnosti a prožít na vlastní oči mnohé nezapomenutelné chvíle, které se zapisují do sportovních dějin; možnost navázat přátelství se známými lidmi.“¹⁰¹ Lhotova odpověď se jeví jako vyčerpávající: zdá se, že právě v této bohaté a

¹⁰⁰ Lhotou vyplněný dotazník, otázka 3.2.

¹⁰¹ Lhotou vyplněný dotazník, otázka 3.3.

poutavě napsané odpovědi zdůrazňující určitou atraktivnost sportovní žurnalistiky můžeme najít vysvětlení, proč chtěla být většina respondentů našeho výzkumu již od dětství sportovním novinářem. Lhotovo osobní vyznání však v sobě skrývá daleko více: například hrdost na specializaci svého oboru a jeho výlučnost či jakési oslnění významnými osobnostmi.

Na otázku, jaká na práci sportovního novináře vnímá negativa, Lhota odpovídá poněkud střídměji, přesto se jeho tvrzení zdají poměrně výstižná. Lhota doslova píše: „Pokud novinář pracuje poctivě a na úrovni, nemusí se ničeho bát, snad jediné závisti kolegů, ale takových je zanedbatelný počet; jedinou skutečně zápornou stránkou je množství času, obětovaného pro povolání na úkor vlastní rodiny.“¹⁰² Tímto se znovu dostáváme ke Karlu Čapkovi, o jehož názorech na specifika povolání sportovního novináře (velké množství času stráveného v redakci) částečně pojednávala kapitola 2.1. této práce.

4.1.2.4. Shrnutí

Ladislav Lhota je druhým nejstarším respondentem našeho výzkumu, je mu 49 let. Na Jihočeské univerzitě absolvoval kurz žurnalistiky. V současnosti je Lhota volným novinářem: externě spolupracuje například s ČTK, sportovní redakcí Českobudějovického deníku či internetovými servery hokej.cz či fotbalnews.cz. Za svou 25 let dlouhou kariéru byl nastálo zaměstnán jen jednou: v roce 2009 pracoval jako sportovní redaktor regionálního týdeníku Sedmička. Lhotovým vzorem sportovního novináře je někdejší hokejový redaktor deníku Sport Zdeněk Paul.

Předmětem Lhotova odborného zájmu je fotbal, lední hokej a všechna ostatní sportovní odvětví s výjimkou šachů a motorismu. Již od svých deseti let si vede archiv novinových výstřižků, jenž dnes využívá při práci jako jeden ze zdrojů. Za nejhorší okamžik kariéry Lhota považuje nedobrovolný odchod z redakce týdeníku, jenž podle svých slov pomáhal zakládat. Naopak nejlepší momenty své kariéry prožil ve chvílích, kdy obdržel pracovní nabídky ze dvou pražských celostátních redakcí.

Průměrná denní doba strávená výkonem povolání se u Lhoty den ode dne liší a nelze ji přesně změřit. Lhota převážně pracuje doma a v průměru stráví více času vlastním psaním článku než sbíráním materiálu či prací v terénu. Ze žánrů nejčastěji využívá zprávu a rozhovor. Jako jediný respondent našeho výzkumu Lhota disponuje vlastním osobním archivem či osobní knihovnou tematicky svázanou se sportem. Nejvyužívanějšími zdroji jsou

¹⁰² Lhotou vyplněný dotazník, otázka 3.3.

pro Lhotu osobní kontakty a osobní archiv. Konkurenci sleduje denně a o tom, jaké články bude psát, rozhoduje Lhota sám. Převažuje u něj krátkodobé plánování psaní budoucích článků. Lhota je vybaven diktafonem a počítačem s připojením k internetu. Lhota v dotazníku uvedl, že při výkonu svého povolání zažil politický tlak.

Hlavním posláním sportovní žurnalistiky je podle Lhoty informovat, vychovávat a bavit. O sportovní žurnalistice Lhota hovoří jako o specifickém oboru, který vychází z vlastního neopakovatelného prostředí a který má vlastní zákonitosti a výrazové prostředky. Kladné stránky povolání sportovního novináře Lhota spatřuje v možnosti sledovat sport z bezprostřední blízkosti, možnosti získání někdy i vysokého stupně fundovanosti v jednotlivých sportovních odvětvích a navázání přátelství se známými lidmi, a konečně také v možnosti osobně prožít momenty, které se zapisují do dějin sportu. V souvislosti s negativy práce sportovního žurnalisty Lhota uvádí závist některých kolegů (ti jsou však podle něj v menšině) a především množství času, jež musí sportovní novinář obětovat svému povolání na úkor vlastní rodiny.

4.1.3. Pavel Kortus

Třetí respondent našeho výzkumu, sportovní redaktor Českobudějovického deníku Pavel Kortus, se narodil v roce 1969 v Prachaticích. V současnosti žije v Českých Budějovicích, kde před 14 lety začal pracovat ve sportovní redakci tehdejších Jihočeských listů.¹⁰³

Kortus je jediným respondentem našeho výzkumu s vysokoškolským vzděláním – absolvoval Vysokou školu zemědělskou (dnešní Zemědělská fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích). Před nástupem do Jihočeských listů pracoval v rodinné firmě zabývající se výrobou umělých květin. Rovněž z tohoto pohledu Kortus představuje pro náš výzkum unikát: je jediným respondentem, který během svého života nepracoval pouze v médiích.

Kortusova jazyková vybavenost je podle něj „skoro nulová“¹⁰⁴. (Takovouto odpověď žádný jiný respondent našeho výzkumu nepoužil.) Můžeme jen spekulovat, do jaké míry tato skutečnost ovlivňuje Kortusův výkon povolání. Objektem Kortusova odborného zaměření je lední hokej, motorismus, stolní tenis, plavání, a také, jak uvádí v dotazníku, „podle potřeby všechno ostatní“¹⁰⁵. Kortus provozoval sport spíše na výkonnostní úrovni: konkrétně stolní tenis ve druhé nejvyšší soutěži.

¹⁰³ Jihočeské listy jsou předchůdcem dnešního Českobudějovického deníku.

¹⁰⁴ Kortusem vyplněný dotazník, otázka 4.4.

¹⁰⁵ Kortusem vyplněný dotazník, otázka 4.8.

4.1.3.1. Vztah k profesi

Jak Pavel Kortus uvádí v dotazníku, impulsem pro zahájení činnosti sportovního novináře mu byla skutečnost, že odmala sleduje sport, a rovněž vlastní provozování sportovních aktivit (viz výše). Zdá se, že Kortusovi pomohla k nástupu do zaměstnání ve sportovní redakci také náhoda v podobě inzerátu v tehdejších Jihočeských listech. Kortus v dotazníku píše doslova toto: „Odmala sleduji sport, sám jsem sportoval a chytil jsem se na inzerát v Jihočeských listech, kde jsem dodnes.“¹⁰⁶

Za nejlepší moment své kariéry Kortus považuje informování o postupu hokejistů HC České Budějovice do extraligy (2005). Stejně jako jeden další respondent našeho výzkumu (Jáša) má tedy i Kortus nejlepší moment novinářské kariéry spojený s výkonem vlastního povolání. Nejhorším momentem Kortusovy kariéry údajně bylo zkrácení uzávěrky na devatenáctou hodinu. V této odpovědi můžeme najít jistou souvislost s odpovědí na otázku tážající se na záporné stránky povolání sportovního novináře, v níž Kortus (podobně jako někteří další jeho kolegové) poukazuje na časovou náročnost výkonu své profese (viz níže).

Kortus je jedním ze tří respondentů našeho výzkumu (kromě něj také Ortman a Švejcar ml.), který nemá žádný vzor sportovního novináře. Nabízí se úvaha související s domněnkou, že Kortus původně o kariéře sportovního novináře zřejmě nijak intenzivně neuvažoval (viz jeho zaměstnání ve firmě na výrobu umělých květin a následné 'chycení se' na inzerát v Jihočeských listech), a proto ani nemá vzor.

4.1.3.2. Vlastní výkon povolání

Pavel Kortus v dotazníku odhaduje, že průměrně stráví denně výkonem svého povolání osm hodin.¹⁰⁷ Stejně jako Ortman, i Kortus nejčastěji pracuje v redakci. Kortus dále uvádí, že v průměru stráví více času vlastním psaním článku než sbíráním materiálu či prací v terénu. V této odpovědi se shoduje s dalšími třemi respondenty našeho výzkumu (Ortman, Lhota, Švejcar ml.).

Z nejčastěji používaných žánrů Kortus v dotazníku vybírá reportáž a rozhovor. Rozhovor z našeho výzkumu díky vysokému počtu odpovědí vychází jako nejpoužívanější žánr mezi našimi respondenty.¹⁰⁸ V souvislosti s uvedením reportáže se lze domnívat, že Kortus tento žánr preferuje z důvodu jeho častějšího uplatnění, které odsouvá na další místa pomyslného žebříčku ostatní nabízené žánry (zpráva, komentář/sloupek, úvodník). Ve

¹⁰⁶ Kortusem vyplněný dotazník, otázka 1.3.

¹⁰⁷ Stejnou odpověď v našem výzkumu zvolil také Švejcar ml.

¹⁰⁸ Kromě Jáši tuto možnost vybrali všichni respondenti.

sportovní žurnalistice je možné reportáž používat především při informování o konaných či ukončených sportovních utkáních.

Stejně jako další tři respondenti našeho výzkumu (Ortman, Jáša, Švejcar ml.), ani Kortus nevládní osobní archiv či knihovnu tematicky svázanou se sportem. Částečně to lze vysvětlovat skutečností, že v redakcích většinou bývají k dispozici různé informační databáze či přístup k agenturnímu zpravodajství, tudíž se vedení osobního archivu či knihovny jeví jako poněkud zbytečné. Lze rovněž odhadovat, že průběžná péče o takový archiv nebo knihovnu je velmi pracná a časově náročná.

Ze zdrojů Kortus nejčastěji využívá internet a osobní kontakty.¹⁰⁹ Na základě četnosti voleb osobních kontaktů mezi respondenty našeho výzkumu¹¹⁰ můžeme konstatovat, že tyto jsou pro sportovní novináře takřka nepostradatelné. V případě internetu lze odhadovat, že jej Kortus zvolil z důvodu jeho rychlosti, dostupnosti a relativně široké nabídky nejrůznějších serverů s rozmanitým zaměřením. Velkým problémem internetových zdrojů je však jejich důvěryhodnost, jak bylo naznačeno spolu se Šmídem a Trunečkovou výše.¹¹¹ V této souvislosti se však rovněž nabízí domněnka, že internet dnes může (sportovnímu) novináři suplovat funkci osobního archivu či knihovny.¹¹²

Podobně jako většina respondentů našeho výzkumu, i Kortus sleduje konkurenci denně, a ve shodě se všemi ostatními respondenty u něj převažuje krátkodobé plánování psaní budoucích článků.

O tom, jaké články bude psát, rozhoduje Kortus sám. Protože takto odpověděli všichni respondenti, můžeme se domnívat, že sportovní novináři z našeho výzkumu disponují relativně velkou mírou autonomie a určité pracovní svobody. V této souvislosti se nabízí otázka, do jaké míry je zmíněná skutečnost výhodná pro ně a do jaké míry pro jejich čtenáře. Odpověď na tuto otázku však přesahuje rámec této práce.

Kortusovo technické vybavení se skládá z diktafonu a počítače s připojením k internetu. Toto vybavení se v rámci našeho výzkumu¹¹³ ukázalo pro současného sportovního novináře jako naprosto nezbytné.

Na otázku, zda během výkonu svého povolání zažil politický tlak, odpovídá Kortus, že ano. Můžeme konstatovat, že toto tvrzení je pro nás poněkud překvapivé, protože Kortus své povolání vykonával a vykonává až po roce 1989.

¹⁰⁹ Stejnou odpověď v našem výzkumu zvolil také Jáša.

¹¹⁰ Osobní kontakty zařadili mezi své dva nejvyužívanější zdroje všichni respondenti.

¹¹¹ Viz kapitola 2.3., s. 24 této práce.

¹¹² Pochopitelně za předpokladu dobré znalosti specifik internetového prostředí a důkladného ověření důvěryhodnosti příslušného zdroje.

¹¹³ Diktafonem a počítačem s připojením k internetu disponují všichni respondenti našeho výzkumu.

4.1.3.3. Subjektivní názory týkající se povolání sportovního novináře

Hlavním posláním sportovní žurnalistiky je podle názoru Pavla Kortuse informovat. Stejně jako v Ortmanově případě, i zde můžeme konstatovat, že opomenutím možnosti 'bavit' Kortus nepřímo odmítá pojetí 'toy departmentu' a zařazuje sportovní žurnalistiku mezi 'běžné' zpravodajství. Možné důvody, proč tomu tak je, byly předestřeny již v případě Ortmana¹¹⁴.

Odmítnutím možnosti 'vychovávat' Kortus rovněž nepřímo vyjadřuje osobní nesouhlas s pojetím sportovní žurnalistiky před rokem 1989, případně jako sportovní novinář odmítá roli jakéhosi vychovatele, jenž by měl svým potenciálním recipientům nabízet vzorce chování či hodnoty.

Můžeme se také domnívat, že Kortus výběrem jedné možnosti (informovat) ze tří možných (informovat, vychovávat, bavit) dává najevo, že pro sportovní žurnalistiku je jedna hlavní funkce dostačující nebo že by sportovní žurnalistika naplnění více hlavních funkcí souběžně nezvládla.

V odpovědi na otázku týkající se na odlišnost sportovní žurnalistiky od žurnalistiky zpravodajské Kortus píše doslova toto: „Sport je apolitický a pro lidi zábavnější než běžné zpravodajství.“¹¹⁵ V první polovině této odpovědi můžeme opět nalézt určitou podobnost s odpovědí Ortmana¹¹⁶, jenž na sportovní žurnalistice vyzvedává její údajnou nezávislost. Kortusem zmíněná apolitičnost sportovní žurnalistiky může mít do jisté míry souvislost s onou 'větší zábavností' (neboli když apolitická, tak zábavná), o které Kortus píše ve druhé polovině odpovědi. V tomto bodě se však dostáváme do jasného rozporu s Kortusovým nepřímým odmítnutím pojetí 'toy departmentu'. Nabízí se logická otázka, proč Kortus odmítá poslání sportovní žurnalistiky bavit a současně ji charakterizuje druhým stupněm přídavného jména zábavný. Možné vysvětlení tohoto rozporu nabízí fakt, že u Kortuse nade vše převažuje potřeba informovat a ona deklarovaná zábava pro něj představuje jen jakýsi vedlejší (byť zřejmě nezbytný) produkt sportovní žurnalistiky.

Na práci sportovního novináře podle Kortusova mínění převažují kladné stránky. Pro Kortuse je na jeho povolání pozitivní skutečnost, jak uvádí v dotazníku, že se mu jeho hobby, kterým je sport, stalo zaměstnáním. Naopak záparem profese sportovního novináře jsou podle Kortuse (a také Švejcara ml.) snad jen večerní a nedělní služby¹¹⁷.

¹¹⁴ Viz část podkapitoly 4.1.1.3., s. 36 této práce.

¹¹⁵ Kortusem vyplněný dotazník, otázka 3.2.

¹¹⁶ Viz část podkapitoly 4.1.1.3., s. 36 této práce.

¹¹⁷ Kortusem vyplněný dotazník, otázka 3.3.

4.1.3.4. Shrnutí

Pavel Kortus je sportovním redaktorem Českobudějovického deníku, kde pracuje po celou dobu své praxe, která čítá 14 let. Kortusovi je 41 let a je absolventem Vysoké školy zemědělské (dnešní Zemědělská fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích). Před nástupem do médií pracoval v rodinné firmě zabývající se výrobou umělých květin.

Objektem Kortusova odborného zaměření je lední hokej, motorismus, stolní tenis a plavání s tím, že je v případě nutnosti schopen psát i o jiných sportovních odvětvích. Kortusova jazyková vybavenost je podle jeho slov skoro nulová. Kortus v minulosti provozoval na výkonnostní úrovni stolní tenis; nejvýše startoval v druhé nejvyšší soutěži.

Impulesem pro zahájení činnosti sportovního novináře byl Kortusovi inzerát v tehdejších Jihočeských listech a skutečnost, že odmala sledoval sport a aktivně jej vykonával. Kortus nemá žádný vzor sportovního novináře. Nejlepším momentem jeho kariéry pro něj bylo informování o postupu hokejistů HC České Budějovice do extraligy v roce 2005. Naopak za nejhorší moment kariéry Kortus považuje zkrácení uzávěrky na 19. hodinu.

Kortus odhaduje, že průměrně výkonem svého povolání denně stráví osm hodin. Nejčastěji pracuje v redakci a v průměru stráví více času vlastním psaním článku než sbíráním materiálu a prací v terénu. Jako své dva nejpoužívanější žánry Kortus uvádí reportáž a rozhovor. Osobní archiv či knihovnu tematicky svázanou se sportem Kortus nevládní. Ze zdrojů nejčastěji využívá internet a osobní kontakty. Konkurenci Kortus sleduje denně. O tom, jaké články bude psát, rozhoduje Kortus sám, a převažuje u něj krátkodobé plánování psaní budoucích článků. Kortusovo technické vybavení se skládá z diktafonu a počítače s připojením k internetu. Kortus v dotazníku uvedl, že během výkonu svého povolání pocítil politický tlak.

Hlavním posláním sportovní žurnalistiky je podle Kortuse informovat. Odlišnost sportovní žurnalistiky od žurnalistiky zpravodajské spatřuje Kortus v apolitičnosti sportu a ve faktu, že sport je pro čtenáře zábavnější než 'běžné' zpravodajství. Kladem povolání sportovního novináře je pro Kortuse skutečnost, že se mu jeho hobby (sport) stalo zaměstnáním. Negativem na profesi sportovního žurnalisty jsou pro Kortuse snad jen večerní a víkendové služby.

4.1.4. Kamil Jáša

Druhým nejmladším respondentem našeho výzkumu je sportovní redaktor Českobudějovického deníku Kamil Jáša, jenž se narodil v roce 1971 v Českých Budějovicích. Délka Jášovy praxe je 18 let. V roce 2007 vystřídal Bohumila Ortmana ve funkci vedoucího sportovního redakce Českobudějovického deníku.

Jáša absolvoval Gymnázium Karla Šatala v Českých Budějovicích¹¹⁸. Studia na Pedagogické fakultě Západočeské univerzity v Plzni (aprobace zeměpis – tělesná výchova) však nedokončil. Poté nastoupil do českobudějovického studia Českého rozhlasu, odkud později odešel do tehdejších Jihočeských listů¹¹⁹, kde je zaměstnán dodnes. Jáša je rovněž externím spolupracovníkem sportovní redakce Českého rozhlasu 1 – Radiožurnálu: do jeho vysílání (zejména do pořadů *S mikrofonem za hokejem* a *S mikrofonem za fotbalem*) přispívá reportážemi ze sportovních utkání pořádaných na území Českých Budějovic.

Z dotazníku je patrné, že Jášovo odborné zaměření je velmi široké. Na otázku, o jakých sportovních disciplínách píše, Jáša odpověděl, že o všech. Z tohoto pohledu se Jáša jeví jako nejuniverzálnější sportovní novinář ze všech respondentů našeho výzkumu.

Jazyková vybavenost u Jáši sestává z angličtiny, němčiny a ruštiny.¹²⁰ Jáša v dotazníku dodává, že všechny tyto jazyky ovládá na „stejně nižší úrovni“¹²¹. Jáša je jedním ze dvou respondentů našeho výzkumu¹²², jenž v dotazníku uvedl, že provozoval vrcholový sport. V obou případech to byl (Jáša) nebo je (Švejcar ml.) volejbal na úrovni 1. ligy, což je druhá nejvyšší soutěž.

4.1.4.1. Vztah k profesi

Kamil Jáša patří k těm respondentům našeho výzkumu, kteří si již od dětství přáli být sportovním novinářem, přestože se Jášův začátek působení v médiích podobá začátku Kortusovu¹²³. Zatímco Kortus reflektoval na inzerát, Jáša se přihlásil do výběrového řízení. V dotazníku o svých začátcích píše doslova toto: „Odmala jsem o tom mluvil, ale jak už to bývá, rozhodla náhoda, vyhrané výběrové řízení.“¹²⁴

¹¹⁸ Dnes Gymnázium Jana Valeriána Jirsíka.

¹¹⁹ Dnešní Českobudějovický deník.

¹²⁰ Stejnou jazykovou skladbu uvedl i Lhota, viz podkapitola 4.1.2., s. 38 této práce.

¹²¹ Jášou vyplněný dotazník, otázka 4.4.

¹²² Kromě Jáši ještě Švejcar ml.

¹²³ Viz část podkapitoly 4.1.3.1., s. 43 této práce.

¹²⁴ Jášou vyplněný dotazník, otázka 1.3.

Jášovým vzorem sportovního novináře je Aleš Procházka¹²⁵, na němž si Jáša cení především jeho klidu, originality, smyslu pro humor a slovní zásoby. Jáša v dotazníku píše o Procházce doslova toto: „Klid, as, stará novinářská škola. U mikrofonu nedostižný smyslem pro humor a slovní zásobou. Na otázku vždy odpoví originálně, tak, jak by nikdo jiný neodpověděl.“¹²⁶ Jáša v této odpovědi nabízí téměř definici baviče. Na tuto domněnku můžeme přistoupit například poté, co si poslechneme Procházku při práci, nebo v okamžiku, kdy na webových stránkách Českého rozhlasu navštívíme Procházkův profil.¹²⁷

Jako nejlepší moment své novinářské kariéry Jáša vybral komentování fotbalového mistrovství Evropy 1996 v Anglii, kde tehdy podceňovaná česká fotbalová reprezentace získala stříbrné medaile. Naopak nejhorším momentem novinářské kariéry pro Jášu bylo podle jeho slov „naprosto neočekávané rozloučení s Českým rozhlasem České Budějovice“¹²⁸. Podobně jako v případě Lhoty¹²⁹, ani tentokrát neznáme bližší podrobnosti, a proto nejsme schopni zaujmout konkrétní stanovisko.

4.1.4.2. Vlastní výkon povolání

Kamil Jáša odhaduje, že výkonem svého povolání stráví denně v průměru 10 hodin, což z něj v rámci našeho výzkumu činí nadprůměrně vytíženého novináře.

Jáša v dotazníku uvádí, že nejčastěji pracuje v terénu. S tímto faktem úzce souvisí odpověď na následující otázku týkající se na převažující druh pracovní činnosti. Jako jediný ze všech respondentů Jáša uvádí, že v průměru stráví více času sbíráním materiálu a prací v terénu než vlastním psaním článku. Možné zdůvodnění faktu, proč Jáša věnuje více času práci v terénu, nabízí následující oddíl podkapitoly věnovaný Jášovým subjektivním názorům.

Ze žánrů Jáša nejčastěji využívá reportáž. O vhodnosti použití tohoto žánru ve sportovní žurnalistice bylo pojednáno již v předcházející podkapitole této práce.¹³⁰ Druhý nejčastěji využívaný žánr Jáša nevybral, uvádí pouze zmíněnou reportáž. O možných důvodech můžeme jen spekulovat. Respondent mohl neporozumět zadání nebo svůj druhý nejčastěji používaný žánr nedokázal vybrat pro možnou nejednoznačnost takového výběru.¹³¹

¹²⁵ Aleš Procházka je sportovním redaktorem Českého rozhlasu. Zabývá se převážně ledním hokejem. In: http://www.rozhlas.cz/radiozurnal/osoby/_osoba/205 [17.2.2010].

¹²⁶ Jášou vyplněný dotazník, otázka 1.1.

¹²⁷ Například v rubrice Před rozhlasem uvádí Procházka toto: „Před budovou se zpravidla pečlivě rozhlédnu nalevo i napravo, abych měl reálnou naději, že se pěšmo živ a zdrav dostanu na protější stranu Vinohradské ulice.“ In: http://www.rozhlas.cz/radiozurnal/osoby/_osoba/205 [18.2.2010].

¹²⁸ Jášou vyplněný dotazník, otázka 1.2.

¹²⁹ Viz podkapitola 4.1.2., s. 38 této práce.

¹³⁰ Viz část podkapitoly 4.1.3.2., s. 44 této práce.

¹³¹ Jáša v dotazníku píše doslova toto: „Na některé otázky neexistuje jednoznačná odpověď, v těchto případech zatrhávám odpovědi pouze proto, že mají být zatřeny.“ In: Jášou vyplněný dotazník, část 5.

Osobním archivem či knihovnou tematicky svázanou se sportem Jáša nedisponuje. Tuto skutečnost je možné dát do souvislosti s odpovědí na následující otázku, v níž Jáša uvádí, že jedním ze dvou jím nejčastěji využívaných zdrojů je internet. Právě internet, jak jsme uvedli již v předcházející podkapitole¹³² této práce, může dnešnímu novináři nahrazovat funkci osobního archivu či knihovny. Dokonce bychom mohli internet přirovnat k jakémusi archivu či knihovně v digitální podobě. Mezi své dva nejčastěji využívané zdroje Jáša rovněž řadí osobní kontakty, jež z našeho výzkumu díky četnosti voleb vycházejí jako naprosto nezbytný zdroj informací pro všechny respondenty.

Konkurenci Jáša sleduje denně. Můžeme se domnívat, že v jeho případě je tento fakt umocněn skutečností, že Jáša je ve své redakci vedoucím, jenž může sledovat konkurenci mimo jiné proto, aby mohl disponovat jakýmsi přehledem o metodách a systému práce jiných novinářských pracovišť.

Z faktu, že je Jáša vedoucím své redakce, logicky vyplývá jeho odpověď na následující otázku v dotazníku. Jáša uvádí, že o tom, jaké články bude psát, rozhoduje on sám. Stejně jako u všech ostatních respondentů našeho výzkumu, i u Jáši převažuje krátkodobé plánování psaní budoucích článků.

Jášovo technické vybavení sestává z diktafonu, počítače s připojením k internetu a fotoaparátu. Zatímco o prvních dvou součástech Jášovy technické výbavy můžeme konstatovat, že jsou pro respondenty našeho výzkumu zcela běžné, fotoaparát lze ze stejného důvodu označit spíše jako nadstandardní vybavení.

V odpovědi na závěrečnou otázku druhé části dotazníku Jáša uvádí, že během výkonu svého povolání nikdy nezažil politický tlak. Tuto skutečnost můžeme připisovat faktu, že Jáša vykonává své povolání až po roce 1989.

4.1.4.3. Subjektivní názory týkající se povolání sportovního novináře

Hlavním posláním sportovní žurnalistiky je podle názoru Kamila Jáši informovat a bavit. Jáša je tak jedním ze dvou respondentů našeho výzkumu (kromě něj ještě Švejcar ml.), kteří nepřímou souhlasí s pojetím sportovní žurnalistiky jako 'toy departmentu' zpravodajských médií. Jáša tedy zřejmě připouští, že primární úlohou sportu je bavit, vytvářet zábavu. A sportovní žurnalistika má v Jášově pojetí logicky za úkol o této zábavě informovat.

Odmítnutím možnosti 'vychovat' se Jáša rovněž nepřímou distancuje od pojetí sportovní žurnalistiky před rokem 1989. V této souvislosti se také můžeme domnívat, že se

¹³² Viz část podkapitoly 4.1.3.2., s. 45 této práce.

Jáša vzdává role případného vychovatele, který čtenáře usměrňuje a prostřednictvím svých článků mu ukazuje jakousi 'správnou cestu'. (Podobná úvaha byla rozvinuta již v případě Kortuse v předešlé podkapitole¹³³.)

V odpovědi na otázku týkající se na rozdíl sportovní žurnalistiky od žurnalistiky zpravodajské Jáša píše doslova toto: „Zase tak ohromný rozdíl to není, ale přece jen, zaběhne-li atlet rekord, je to prostě rekord, tato zpráva se, jako mnohé jiné, nedají vykládat různým způsobem.“¹³⁴ V Jášově odpovědi tedy můžeme vysledovat odkaz na určitou specifičnost sportovní žurnalistiky skýtající se především v odlišném způsobu výkladu sdělení sportovního novináře. Výklad sdělení ve sportovní žurnalistice je podle Jáši jednoznačnější než v žurnalistice zpravodajské.

Kladnou stránkou povolání sportovního novináře je pro Jášu čas prožitý ve společnosti sportovců. Můžeme se domnívat, že právě proto Jáša stráví v průměru více času sbíráním materiálu a prací v terénu než vlastním psaním článku v redakci, jak uvádí v odpovědi na otázku 2.3. našeho dotazníku.

Naopak negativem na profesi sportovního žurnalisty je pro Jášu jakási novinářská nemožnost zaručit v médiích stejně velký prostor všem sportovním odvětvím. V této souvislosti Jáša v dotazníku uvádí toto: „Nikdy se nezavděčíte zástupcům všech sportovních odvětví, vždy je někdo, kdo je přesvědčen, že je 'jeho' sportu křivdění.“¹³⁵ Na Jášovu obranu se můžeme pokusit uvést argument, že tento problém zřejmě nemá žádné 'spravedlivé' a v nejbližší době dosažitelné řešení. Naopak: čím více sportovních odvětví bude s postupem času přibývat, tím bude tento problém dosahovat větších rozměrů. Tento fakt však samozřejmě nemůžeme klást za vinu sportovním novinářům.

4.1.4.4. Shrnutí

Kamil Jáša se narodil v roce 1971 v Českých Budějovicích, kde absolvoval tehdejší Gymnázium K. Šatala (dnes J. V. Jirsíka). Po neúspěšných studiích na vysoké škole nastoupil do českobudějovického studia Českého rozhlasu, odkud později odešel do tehdejších Jihočeských listů. Od roku 2007 je vedoucím sportovní redakce Českobudějovického deníku, nástupce Jihočeských listů. Jáša rovněž externě spolupracuje se sportovní redakcí Českého rozhlasu 1 – Radiožurnálu. Délka jeho praxe činí 18 let.

¹³³ Viz část podkapitoly 4.1.3.3., s. 46 této práce.

¹³⁴ Jášou vyplněný dotazník, otázka 3.2.

¹³⁵ Jášou vyplněný dotazník, otázka 3.3.

V dotazníku Jáša uvedl, že píše o všech sportovních disciplínách. Na stejné nižší úrovni je jeho jazyková znalost angličtiny, němčiny a ruštiny. Jáša aktivně provozoval volejbal na úrovni 1. ligy, což je druhá nejvyšší soutěž.

Jáša se stal sportovním žurnalistou, jímž chtěl být již v dětství, díky vyhranému výběrovému řízení. Jášovým vzorem sportovního novináře je Aleš Procházka, hokejový redaktor Českého rozhlasu. Jáša si na něm cení klidu, smyslu pro humor, slovní zásoby a originality. Nejlepším momentem jeho novinářské kariéry se Jášovi jeví komentování fotbalového mistrovství Evropy 1996 v Anglii. Naopak nejhorším momentem v kariéře pro něj byl odchod z Českého rozhlasu České Budějovice.

Jáša odhaduje, že průměrně stráví výkonem svého povolání denně 10 hodin. Nejčastěji pracuje v terénu a v průměru stráví více času sbíráním materiálu a prací v terénu než vlastním psaním článku. Ze žánrů nejčastěji využívá reportáž. Osobní archiv či knihovnu tematicky svázanou se sportem Jáša nemá. Dvěma jeho nejčastěji využívanými zdroji jsou osobní kontakty a internet. Konkurenci Jáša sleduje denně. O tom, jaké články bude Jáša psát, rozhoduje on sám, a převažuje u něj krátkodobé plánování psaní budoucích článků. Jášovo technické vybavení se skládá z diktafonu, počítače s připojením k internetu a fotoaparátu. Během výkonu svého povolání Jáša na sobě nikdy nepocítil politický tlak.

Hlavním posláním sportovní žurnalistiky je podle Jášova názoru informovat a bavit. Sportovní žurnalistika se od žurnalistiky zpravodajské podle Jáši liší především ve výkladu sdělení; v případě sportovní žurnalistiky je tento výklad jednoznačnější. Kladem na práci sportovního novináře je pro Jášu čas strávený ve společnosti sportovců. Za negativum na profesi sportovního žurnalisty Jáša považuje skutečnost, že se sportovní novinář nemůže zavděčit zástupcům všech sportovních odvětví; vždy se podle něj objeví někdo s pevným přesvědčením, že je právě 'jeho' sportu křivdění.

4.1.5. Luděk Švejcar ml.

Nejmłodším respondentem našeho výzkumu je Luděk Švejcar ml., sportovní redaktor Českobudějovického deníku. Švejcar ml. se narodil v roce 1984 v Táboře. Dnes žije v Českých Budějovicích, kde odmaturoval na obchodní akademii. Po dvou letech neúspěšného studia na Pedagogické fakultě Jihočeské univerzity (aprobace zeměpis – tělesná výchova) začal pracovat ve sportovní redakci Českobudějovického deníku, kde strávil celou svou dosavadní profesní kariéru.

Délka Švejcarovy praxe činí čtyři roky, což jej v rámci našeho výzkumu staví do pozice nejméně zkušeného respondenta. Objektem Švejcarova odborného zaměření je volejbal,

házená, basketbal, taekwondo a podle aktuálních potřeb redakce rovněž plavání či lední hokej. Na otázku týkající se na jeho jazykovou vybavenost, odpovídá v dotazníku Švejcar ml. mnohoznačně. Doslova píše toto: „Domluví se všude.“¹³⁶ Toto upřímné doznání může na první pohled jistě působit sympaticky a nadějeplně, avšak ve druhém plánu nemusí mít zdaleka takový pozitivní efekt: z našeho pohledu můžeme konstatovat, že Švejcar ml. svou odpovědí zakrývá skutečnost, že neovládá žádný cizí jazyk.

Švejcar ml. je rovněž jediným respondentem našeho výzkumu, jenž v současnosti aktivně provozuje vrcholový sport. Je členem volejbalového mužstva EGE České Budějovice, kde nastupuje na postu tzv. libera¹³⁷. V roce 2009 se Švejcar ml. podílel na vítězství svého mužstva v první volejbalové lize, což je u nás druhá nejvyšší soutěž.

4.1.5.1. Vztah k profesi

Jak Luděk Švejcar ml. uvádí v dotazníku, na dráhu sportovního novináře se vydal proto, že jej baví sport i psaní. V této formulaci můžeme nalézt téměř ideální stav, který by logicky měl platit pro všechny píšící sportovní žurnalisty. Můžeme se domnívat, že píšícího sportovního novináře by měl bavit nejen sport, ale i psaní, které by neměl ve své profesi považovat jen za jakési 'nutné zlo' při každodenním sledování sportovních událostí. Stejně tak nemůže mít píšící sportovní novinář oblibu pouze v psaní: to by bylo pro dobrý výkon jeho povolání poněkud nedostačující. Závěrem této úvahy můžeme konstatovat, že u píšícího sportovního žurnalisty by měla být záliba ve sportu a záliba v psaní ve vzájemné rovnováze.

Nejlepším momentem novinářské kariéry byl pro Švejcara ml. údajně nástup do zaměstnání. Protože to respondent uvádí po čtyřech letech od oné události, můžeme se domnívat, že je Švejcar ml. dodnes přesvědčen, že jeho rozhodnutí vydat se na dráhu sportovního novináře bylo správné. Naopak nejhorší moment své kariéry Švejcar ml. v dotazníku neuvádí. K tomuto bodu doslova píše, že „nejhorší mě snad teprve čeká“¹³⁸. Tuto odpověď lze dát do souvislosti s relativně krátkou délkou Švejcarovy praxe a rovněž se skutečností, že Švejcar ml. nepojal vyplňování našeho dotazníku příliš vážně.

Podobně jako další dva respondenti našeho výzkumu (Ortman, Kortus), ani Švejcar ml. nemá vzor sportovního novináře. Možné vysvětlení bude pravděpodobně stejné jako v případě

¹³⁶ Švejcarem ml. vyplněný dotazník, otázka 4.4.

¹³⁷ Libero je ve volejbale „specialista na vybírání zadních míčů a podání. Libero nemění svou roli ani pozici během zápasu. Nosí odlišný dres, aby bylo možné jeho postavení kontrolovat.“ In: Kol. *Encyklopedie sportu*. Praha: Fortuna Print, 2003, s. 271.

¹³⁸ Švejcarem ml. vyplněný dotazník, otázka 1.2.

Kortuse¹³⁹. Můžeme totiž předpokládat, že vzhledem ke studiu na pedagogické fakultě Švejcara ml. původně dráhu sportovního žurnalisty neplánoval a z toho důvodu na ni nastoupil jaksi 'nepřipravený': proto náš respondent ani nemá svůj novinářský vzor.

4.1.5.2. Vlastní výkon povolání

Luděk Švejcara ml. odhaduje, že výkonem svého povolání stráví denně v průměru osm hodin. Můžeme se domnívat, že oněch (z hlediska zákona) standardních osm hodin je vzhledem ke Švejcarově souběžnému plnohodnotnému působení¹⁴⁰ ve volejbalovém mužstvu zřejmě maximální možná doba, kterou lze zaměstnání věnovat.

Ve zdánlivém vzájemném rozporu jsou Švejcary odpovědi na následující dvě otázky v dotazníku. Švejcara ml. uvádí, že nejčastěji pracuje v terénu, a současně tvrdí, že v průměru stráví více času vlastním psaním článku než sbíráním materiálu či prací v terénu. V této souvislosti se nabízí zřejmě jediné možné vysvětlení této skutečnosti: Švejcara ml. píše články převážně v terénu (např. reportáže ze sportovních utkání), zatímco psaní článků v redakci je v jeho případě v menšině. Modelový příklad situace psaní článku přímo v terénu může nastat v okamžiku, kdy je Švejcara ml. přítomen sportovnímu utkání, jehož konec se překrývá nebo shoduje s časem uzávěrky. V takovém případě náš respondent tedy musí pracovat přímo na sportovišti, protože přesunem do redakce by mohl ztratit velké množství času. Je třeba rovněž poznamenat, že psaní článků v terénu Švejcary ml. mimo jiné umožňuje technické vybavení, jímž disponuje (viz dále).

Ze žánrů Švejcara ml. nejčastěji používá reportáž a rozhovor. Můžeme konstatovat, že o smysluplnosti využití obou těchto žánrů ve sportovní žurnalistice nemáme po výkladu ve čtyřech předchozích podkapitolách pochyb. Reportáž mezi své dva nejvyužívanější žánry zařadili tři respondenti (kromě Švejcara ml. také Kortus a Jáša), zatímco výběr rozhovoru kromě Jáši zvolili všichni respondenti našeho výzkumu.

Osobním archivem či knihovnou tematicky svázanou se sportem Švejcara ml. nedisponuje. Švejcara ml. pracuje v 'kamenné' redakci, kde většinou novinářům bývají k dispozici různé digitální databáze či přístup k agenturnímu zpravodajství, a proto lze Švejcary pohnutky pro odmítnutí osobního archivu či knihovny pochopit.

V souvislosti se Švejcarem ml. používanými zdroji můžeme v rámci našeho výzkumu najít pozoruhodnou paralelu. Nejmladší respondent (Švejcara ml.) totiž v dotazníku zmiňuje tytéž zdroje jako nejstarší respondent (Ortman): v obou případech respondenti vybrali osobní

¹³⁹ Viz část podkapitoly 4.1.3.1., s. 44 této práce.

¹⁴⁰ Bereme v úvahu tréninky a zápasy, jež se obvykle uskutečňují v předem určených termínech.

kontakty a také sportovce a sportovní funkcionáře. Osobní kontakty zvolili v našem výzkumu všichni respondenti, tudíž o jejich důležitosti pro sportovní novináře není sporu. Můžeme se rovněž domnívat, že sportovce a sportovní funkcionáře jako jeden ze svých dvou nejvyužívanějších zdrojů Švejcar ml. zvolil proto, že coby aktivní volejbalista má k těmto lidem poněkud blíže, než jeho kolegové, kteří sport na vrcholové úrovni neprovozují.

Švejcar ml. jako jediný respondent našeho výzkumu sleduje konkurenci nepravidelně, to znamená méně než denně. Můžeme pro to najít hned tři možná vysvětlení: respondent se domnívá, že je pro něj každodenní sledování konkurence zbytečné, nebo si na pravidelné sledování konkurence nedokáže ve svém denním režimu vyhradit volno. Třetím možným vysvětlením může být skutečnost, že se Švejcar ml. setkává s konkurencí přímo v terénu, a proto tuší, co od ní může očekávat.

O tom, jaké články bude psát, rozhoduje Švejcar ml. sám, a převažuje u něj krátkodobé plánování psaní budoucích článků. V těchto dvou skutečnostech se plně shoduje se všemi ostatními respondenty našeho výzkumu.

Švejcarovo technické vybavení se podobá vybavení Jášovu¹⁴¹. Stejně jako jeho redakční nadřízený, i Švejcar ml. disponuje v rámci našeho výzkumu běžnými přístroji – diktafonem a počítačem s připojením k internetu – a také fotoaparátem, jenž můžeme považovat již za nadstandardní vybavu. Můžeme se domnívat, že vlastnictví (a správné používání) fotoaparátu může mít pro sportovního novináře významný efekt: sportovní žurnalista v takovém případě není odkázaný na služby fotografa a může se v terénu pohybovat víceméně nezávisle.

V odpovědi na poslední otázku druhé části dotazníku Švejcar ml. uvádí, že během výkonu svého povolání na sobě nikdy nepocítil politický tlak. Podobně jako v případě Jáši¹⁴², jenž na tuto otázku odpověděl stejně, také tentokrát můžeme danou skutečnost připsat faktu, že se Švejcar ml. svému povolání věnuje až po roce 1989.

4.1.5.3. Subjektivní názory týkající se povolání sportovního novináře

Hlavním posláním sportovní žurnalistiky je podle názoru Ludka Švejcara ml. informovat a bavit. Můžeme tedy konstatovat, že podobně jako Jáša¹⁴³, i Švejcar ml. nepřímou souhlasí s pojetím tzv. 'toy departmentu', který podle některých představuje sportovní žurnalistika v rámci zpravodajských médií. Můžeme se rovněž domnívat, že by Švejcarova odpověď mohla korespondovat také s tvrzením Rowe, jenž pojetí 'toy departmentu' spíše obhajuje a

¹⁴¹ Viz podkapitola 4.1.4., s. 48 této práce.

¹⁴² Viz podkapitola 4.1.4., s. 48 této práce.

¹⁴³ Viz podkapitola 4.1.4., s. 48 této práce.

brání sportovní žurnalistiku před posměchem proto, že jejím objektem je sport, tedy sama o sobě zábavná činnost, a tudíž od sportovních novinářů nemůžeme očekávat plnění požadavků kritické investigace.¹⁴⁴ V zásadě můžeme konstatovat, že Švejcara ml. si stejně jako jeho kolega Jáša uvědomuje, že v současné sportovní žurnalistice se mísí role informovat s rolí bavit a že tvrdit cokoli jiného by nebylo zcela přesné a odpovídající dnešnímu převažujícímu pojetí sportovní žurnalistiky.

Podle Švejcara ml. mínění se sportovní žurnalistika liší od žurnalistiky zpravodajské především měrou zábavnosti. Jak Švejcara ml. v dotazníku doslova píše, sportovní žurnalistika je „hlavně zábavnější“¹⁴⁵. V této odpovědi můžeme najít relativně úzkou souvislost se Švejcarovým názorem na hlavní pojetí sportovní žurnalistiky, o němž pojednával předchozí odstavec, a také další nepřímou obhajobu pojetí ‘toy departmentu’. Je evidentní, že Švejcara ml. sportovní žurnalistiku nespojuje s žádným významnějším podílem serióznosti.

Kladem povolání sportovního žurnalisty je pro Švejcara ml. skutečnost, že se věnuje tomu, co jej baví. Lze se domnívat, že tento Švejcara ml. postoj může pozitivně ovlivňovat výkon jeho profese, což by logicky měli pocítit také respondentovi čtenáři. Negativem povolání sportovního novináře je pro Švejcara ml. skutečnost, že musí pracovat, jak uvádí v dotazníku, sedm dní v týdnu. Hlavně v neděli je podle Švejcara ml. výkon jeho profese poněkud náročnější, čímž se dostáváme zpět k Bartákově popisu organizace práce ve sportovní redakci někdejšího Rudého práva¹⁴⁶ a specifikům organizace práce ve sportovní redakci obecně.

4.1.5.4. Shrnutí

Luděk Švejcara ml. se narodil v roce 1984 v Táboře. Dnes žije v Českých Budějovicích, kde odmaturoval na obchodní akademii. Po neúspěšných studiích na Pedagogické fakultě Jihočeské univerzity začal pracovat jako sportovní redaktor Českobudějovického deníku, kde působí dodnes. Délka jeho praxe činí čtyři roky.

Objektem Švejcara ml. odborného zaměření je volejbal, házená, basketbal, taekwondo a podle potřeby redakce rovněž plavání či lední hokej. Na otázku, jaká je jeho jazyková vybavenost, odpověděl Švejcara ml. v dotazníku, že se údajně domluví všude.

¹⁴⁴ Viz kapitola 2.3., s. 22-23 této práce.

¹⁴⁵ Švejcarem ml. vyplněný dotazník, otázka 3.2.

¹⁴⁶ Viz podkapitola 2.1.1., s. 17 této práce.

Švejcara ml. se na dráhu sportovního novináře vydal proto, že jej baví sport i psaní. Nejlepším momentem jeho dosavadní kariéry pro něj byl nástup do zaměstnání. Naopak nejhorší moment prý Švejcara ml. teprve čeká. Vzor sportovního novináře nemá.

Švejcara ml. odhaduje, že výkonem svého povolání stráví denně v průměru osm hodin. Nejčastěji pracuje v terénu a v průměru věnuje více času vlastnímu psaní článku než sbírání materiálu a vlastní práci v terénu. Ze žánrů nejčastěji využívá reportáž a rozhovor. Osobní archiv či knihovnu tematicky svázanou se sportem nemá. Dvěma nejvyužívanějšími zdroji jsou pro Švejcara ml. osobní kontakty a také sportovci a sportovní funkcionáři. Konkurenci sleduje nepravidelně. O tom, jaké články bude Švejcara ml. psát, rozhoduje sám, a převažuje u něj krátkodobé plánování psaní budoucích článků. Švejcara ml. technické vybavení se skládá z diktafonu a počítače s připojením k internetu. Švejcara ml. v dotazníku uvedl, že během výkonu svého povolání nezažil politický tlak.

Hlavním posláním sportovní žurnalistiky je podle Švejcara ml. názoru informovat a bavit. Sportovní žurnalistika se podle něj od žurnalistiky zpravodajské liší zejména měrou zábavnosti. Kladem povolání sportovního novináře je pro Švejcara ml. skutečnost, že se věnuje tomu, co jej baví. Naopak negativním aspektem profese sportovního žurnalisty je podle Švejcara ml. nutnost pracovat sedm dní v týdnu; zejména v neděli je prý výkon povolání sportovního novináře ještě náročnější než obvykle.

4.2. Souhrn zjištěných výsledků – typologie sportovních novinářů

Předcházející kapitola byla věnována rozboru a možnému výkladu odpovědí jednotlivých respondentů na otázky v dotazníku, který byl nedílnou součástí našeho výzkumu. Úkolem následující kapitoly je na předcházející kapitolu navázat – shrnout výsledky zjištěné v našem výzkumu a vytvořit typologii sportovních novinářů na základě zjištění, o nichž bylo pojednáno výše.

K vytvoření typologie bylo přistoupeno zejména pro větší přehlednost a systematickosti uspořádání zjištěných výsledků. Typologie je „vědecká metoda, založená na rozčlenění soustavy objektů a jejich seskupování pomocí zobecněného modelu nebo typu“¹⁴⁷. Typologie je také výsledkem takového postupu, což by mělo být patrné dále.

¹⁴⁷ Kol. *Ilustrovaný encyklopedický slovník. 3. díl*. Praha: Academia, 1982, s. 659. Typologická metoda využívá formy a postupy, jako je klasifikace, taxonomie nebo systematika. Typologie a typologický způsob myšlení se uplatňuje v rozmanitých oborech: zejména v těch, které zkoumají složité a různorodé předměty (v biologii, geografii, jazykovědě, sociologii, psychologii apod.).

V souvislosti s naším tématem je v této fázi práce rovněž nutné poznamenat, že sportovní žurnalisté představují v rámci své profesní komunity profesní typ s relativně vysokým stupněm profesionalizace. Na úvod je důležité připomenout, že neexistuje žádná univerzální definice, jež by vymezovala, co je profese nebo proces profesionalizace (Volek, Jirák 2006: str. 22). Pro potřeby naší práce můžeme (spolu s Volkem a Jirákem, 2006) profesionalizaci vymezit jako „proces, v rámci kterého získávají specifické pracovní aktivity status profese“¹⁴⁸.

Jestliže se budeme 'držet' šesti předpokladů profesionalizace, vymezených ve výše zmíněném textu, můžeme konstatovat, že znaky profesionalizace jsou tyto: „(1) dovednosti založené na teoretických znalostech, (2) absolvování specializované výuky a praxe, (3) formální ověřování kompetence členů profese, (4) existence (profesní) organizace, (5) respektování profesionálního kodexu činnosti a (6) altruismus služby“¹⁴⁹.

Pokud bychom se chtěli pokusit o hodnocení tuzemského prostředí sportovní žurnalistiky, potom bychom mohli konstatovat, že první znak profesionalizace – dovednosti založené na teoretických znalostech – čeští sportovní žurnalisté vesměs splňují (lze se domnívat, že bez určité sumy teoretických znalostí o daném sportovním odvětví je jakákoliv seriózní práce sportovního novináře nemožná).

Druhý znak profesionalizace – absolvování specializované výuky a praxe – není v tuzemských podmínkách stoprocentně splňován, protože u nás neexistuje možnost žádného speciálního vzdělání pro sportovní novináře. Můžeme tedy uvažovat o tom, že sportovní žurnalistika se profesionalizuje jako součást profesionalizace žurnalistiky obecně, ale sama ji nepředbíhá. (Na rozdíl od míry organizovanosti: tuzemští sportovní novináři totiž mají svůj vlastní klub; viz dále).

Třetí uvedený znak profesionalizace – formální ověřování kompetence členů profese – v tuzemsku u sportovních novinářů splňován není, protože žádné novinářské 'atestace' se u nás neprovádějí.

Za splnění čtvrtého aspektu profesionalizace – existence (profesní) organizace – bychom mohli považovat například existenci Klubu sportovních novinářů ČR¹⁵⁰. Sportovním novinářům se rovněž nabízí možnost členství v Syndikátu novinářů ČR.

¹⁴⁸ Volek, J., Jirák, J. Vybrané atributy profesního sebepojetí českých novinářů. *Mediální studia*, 2006, roč. 1, č. 1, s. 23.

¹⁴⁹ Volek, J., Jirák, J. Vybrané atributy profesního sebepojetí českých novinářů. *Mediální studia*, 2006, roč. 1, č. 1, s. 23.

¹⁵⁰ Viz kapitola 2.1., s. 16 této práce.

Naplnění pátého znaku profesionalizace – respektování profesionálního kodexu činnosti – se ověřuje složitě. Faktem je, že Klub sportovních novinářů má vypracovaný vlastní Etický a morální kodex Klubu sportovních novinářů ČR¹⁵¹. Rovněž Syndikát novinářů disponuje svým Etickým kodexem novináře¹⁵². Respektování obou těchto norem v praxi se však často obtížně prokazuje. V této souvislosti je třeba také poznamenat, že pokud dotyčný sportovní novinář není členem žádné (profesní) organizace, poté ani není povinen při své práci profesionální kodex respektovat (viz první věta tohoto odstavce).

Šestý a poslední uvedený znak profesionalizace – altruismus služby – sportovní žurnalisté téměř jistě splňují. Na obhajobu této domněnky se nabízí skutečnost zmíněná již dříve¹⁵³: a sice ta, že například noviny čte v jakémkoliv politickém režimu mnoho lidí od zadních stran (jež jsou většinou věnovány právě sportovnímu zpravodajství).

Můžeme konstatovat, že tuzemští sportovní žurnalisté ve své většině splňují větší část předpokladů profesionalizace svého povolání. Na základě výše zmíněného můžeme dokonce naznačit, že sportovní novináři jsou na pomyslné cestě k profesionalizaci svého povolání ze všech odvětví žurnalistiky nejdále.

Onen relativně vysoký nebo pokročilý stupeň profesionalizace, jenž byl zmíněn výše, však rozhodně nemusí přinášet jen pozitiva a uspokojení 'na věčné časy'. Stejně jako u všech ostatních žurnalistů, také v případě sportovních novinářů dosud nebyl definitivně vyřešen spor o profesní povahu jejich povolání. Můžeme si tak stále odpovídat na otázku, zda je (sportovní) žurnalistika uměním, řemeslem nebo profesí (Volek, Jirák 2006), případně něčím zcela jiným, bez toho, aniž bychom našli přijatelnou odpověď.

Na závěr této krátké úvahy o procesu, případně stadiu profesionalizace sportovních žurnalistů se můžeme přiklonit k obecně rozšířenému názoru, že i povolání sportovního žurnalisty „představuje pouze semi-profesi, pro kterou je charakteristický velmi volný postoj k profesním standardům“¹⁵⁴. I přesto však můžeme znovu zopakovat naši tezi, že sportovní žurnalisté díky důvodům vyjmenovaným výše vykazují poměrně vysoký stupeň profesionalizace ve srovnání s ostatními profesními typy v rámci své profesní komunity.

¹⁵¹ Dostupný na webové stránce <http://ksn.cz/index.php?dok=00050000000018,det> [19.3.2010].

¹⁵² Dostupný na webové stránce <http://syndikat-novinaru.cz/1/5/36/etika/eticky-kodex> [19.3.2010].

¹⁵³ Viz kapitola 2.1., s. 16 této práce.

¹⁵⁴ Volek, J., Jirák, J. Vybrané atributy profesního sebepojetí českých novinářů. *Mediální studia*, 2006, roč. 1, č. 1, s. 23.

4.2.1. Vlastní návrh typologie

Najít odpovídající kritérium pro vytvoření vlastní typologie sportovních novinářů nebylo jednoduché. Tento fakt je mimo jiné daný rozmanitostí a specifičností odpovědí respondentů na otázky v dotazníku, jenž byl součástí našeho výzkumu. (Neméně důležitou skutečností je v tomto případě i zpravodajské zaměření média, v němž čtyři z pěti respondentů pracují. Pokud by přispívali do čistě sportovního média, kde je každý novinář většinou odborně zaměřen na konkrétní počet sportovních odvětví, mohla by být naše výchozí situace při volbě typologizačního kritéria jednodušší – v takovém případě bychom mohli jednotným typologizačním kritériem určit objekt profesního zájmu daného sportovního žurnalisty.)

Při samotném výběru typologizačního kritéria byly nejprve zvažovány rysy společné všem respondentům našeho výzkumu. Tyto rysy byly autorem chápány jako rysy, jež sportovní žurnalistiku konstituují jako celek – např. profesní zaujetí, vlastní sportovní aktivita apod. Následně byly vyhledávány rysy respondenty rozlišující: na jejich základě se autor snažil postihnout uvnitř množiny sportovních novinářů rozlišitelné typy (viz dále).

U každého sportovního novináře byl vybrán jeden nejvíce charakteristický rys, jímž se dotyčný respondent odlišuje od ostatních. Typologizační kritérium tedy není dáno jednotným parametrem (např. vztah k povolání či způsob, jakým se dotyčný stal novinářem) pro všechny respondenty, nýbrž určitou specifickou kombinací parametrů. Ke každému respondentovi bylo při volbě typologizačního kritéria přistoupeno individuálně, aby byl vybrán skutečně jeho nejcharakterističtější rys, jenž daného novináře činí v rámci našeho výzkumu výjimečným.

Protože se našeho výzkumu zúčastnilo pět respondentů, máme možnost na jeho základě definovat pět typů sportovních novinářů. Autor současně dodává, že si je plně vědom omezení daných velikostí vzorku, a proto předkládanou typologii nabízí spíše jako předběžný návrh, jenž si nečiní nárok na úplnost či na jakousi definitivnost.

Prvním typem nabízené typologie je *sportovní novinář osudem*, kterým je v rámci našeho vzorku Bohumil Ortman. V jeho případě byl pro typologizační kritérium vybrán způsob, jakým se respondent stal sportovním novinářem (fascinace sportovní žurnalistikou již v dětství, 'osudové' zanechání studia na vysoké škole a následný nástup do médií).

Druhým typem sportovního novináře je *volný sportovní novinář*, jímž je Ladislav Lhota. U něj byl typologizačním kritériem zvolen typ jeho pracovního poměru (volný novinář).

Třetím typem v rámci našeho výzkumu je *sportovní novinář náhodou*, kterým je Pavel Kortus. V jeho případě bylo zvoleno stejné typologizační kritérium jako u Ortmana – způsob,

jakým se dotyčný stal sportovním novinářem (náhodná odpověď na novinový inzerát po předchozím zaměstnání v jiném oboru).

Čtvrtým typem sportovního novináře je *sportovní novinář – reprezentant profese*. V rámci našeho výzkumu jím je Kamil Jáša. Jako typologizační kritérium byla vybrána respondentova určitá profesní 'reprezentativnost' (případně jakási 'excelence'), mezi jejíž projevy náleží mimo jiné pozice dotyčného v rámci redakce (vedoucí sportovní redakce).

Konečně posledním, pátým typem je *sportovní novinář – vrcholový sportovec*, kterým je Luděk Švejcar ml. Typologizačním kritériem je v tomto případě aktivní provozování vrcholového sportu.

O jednotlivých typech sportovních novinářů bude podrobněji pojednáno v následujících pěti částech této podkapitoly.

4.2.1.1. Sportovní novinář osudem

Prvním typem nabízeného návrhu typologie sportovních žurnalistů je *sportovní novinář osudem*. Pro tento typ je příznačné, že předpoklady pro životní dráhu sportovního novináře projektuje do dětství, jako by byla součástí jeho 'dané' identity (například že již v dětství našel jistou zálibu ve sportovní žurnalistice, jež se projevovala mimo jiné tím, že napodoboval sportovní redaktory, zabýval se psaním jakési obdoby novinových článků apod.): zjednodušeně řečeno, že se jeho dětský sen stal realitou. 'Osudovost' zvolené profese mytologicky posiluje představou, že jeho cesta k vysněnému povolání vedla přes četné překážky, jež dotyčný dříve či později úspěšně překoná, protože sportovní žurnalistika je pro něj jakýmsi nevyhnutelným předurčením. (Viz konkrétní příklad sportovního novináře v závěrečném odstavci.)

Reálně vzato se jedná o typ sportovního žurnalisty, který směřuje k poměrně vysoké míře profesionalizace. Můžeme konstatovat, že zástupci tohoto typu mohou částečně nebo úplně splňovat až čtyři ze šesti znaků profesionalizace, jež jsme naznačili v úvodu k této podkapitole.

Téměř s jistotou můžeme hovořit o tom, že tento typ sportovního novináře za celý svůj profesní život získá dovednosti založené na teoretických znalostech, a naplňuje tak první zmíněný znak profesionalizace. Za jistý rovněž můžeme považovat fakt, že ani zástupci tohoto typu sportovního žurnalisty nemohou splnit druhý a třetí bod profesionalizace¹⁵⁵, neboť nemohou absolvovat specializovanou výuku a praxi a jejich profesní kompetence

¹⁵⁵ Viz kapitola 4.2., s. 58 této práce.

nejsou formálně ověřovány. V případě členství v nějaké profesní organizaci (Klub sportovních novinářů ČR či Syndikát novinářů ČR) představitelé tohoto typu sportovního novináře mohou naplnit také čtvrtý a zároveň pátý bod profesionalizace, kterým je respektování profesionálního kodexu činnosti. O relativně vysoké míře altruismu služby (šestý předpoklad profesionalizace) sportovních žurnalistů bylo pojednáno výše a ani v případě navrhovaného typu *sportovní novinář osudem*, jenž by na základě logické úvahy měl být tím nejlepším možným typem sportovního žurnalisty pro své publikum, bychom o této skutečnosti neměli mít pochybnost.

Jistě by bylo možné namítnout, že navrhovaný typ sportovního novináře je ze své podstaty poněkud psychologizující či deterministický, autor však tento typ do nabízené typologie zařadil pro jeho nepochybnou unikátnost a také proto, že v rámci našeho výzkumu máme pro tento typ relativně ideálního zástupce (viz dále), na jehož příkladě můžeme doložit platnost navrhovaného typu.

V případné diskusi o platnosti nabízeného typu sportovního žurnalisty by se také mohla vyskytnout výtky směřující k vlastnímu označení *sportovní novinář osudem*, jež v sobě obsahuje určitý romantizující prvek, který by nás mohl svádět k jistému idealizování tohoto typu sportovního novináře či povyšování jej nad ostatní typy (ať už v rámci navrhované typologie nebo mimo ni). V této souvislosti by se podle autorova mínění mohl uplatnit protiargument, že již samotný způsob, jakým se zástupci tohoto typu sportovního novináře dostali ke svému povolání, v sobě nese jasně identifikovatelné stopy větší či menší míry romantismu (viz první odstavec). Autor si v této souvislosti dovoluje položit řečnickou otázku: kolik procent lidí vykonává povolání, jež si v dětství vysnilo? Pojmenování *sportovní novinář osudem* není v takovém případě nic jiného, než poctivé přiznání skutečnosti, že představitelé tohoto typu sportovního žurnalisty mohou být v krajním případě považováni za téměř pohádkové postavy.

V rámci našeho výzkumného vzorku je zástupcem navrhovaného typu *sportovní novinář osudem* Bohumil Ortman, pětadesátiletý sportovní redaktor Českobudějovického deníku. Ve stručnosti připomeňme, že Ortman již v dětství pořádal sportovní soutěže a psal referáty z mezitřídních utkání¹⁵⁶. Po šesti týdnech zanechal studia ekonomie zahraničního obchodu na vysoké škole, čímž se vzepřel přání rodiny¹⁵⁷, a ve svých sedmnácti letech začal pracovat

¹⁵⁶ Viz Ortmanen vyplněný dotazník, otázka 1.3.

¹⁵⁷ Jak autor uvádí ve své ročníkové práci (2009), Ortman po absolvování gymnázia chtěl studovat žurnalistiku na vysoké škole, ale jeho maminka mu tento úmysl rozmluvila, protože novinářství považovala za příliš riskantní povolání (jako názorný příklad údajně Ortmanovi zmiňovala komunistickou propagandou zneužitého novináře Julia Fučíka). Ortman tedy začal studovat ekonomii zahraničního obchodu, která ho však nenaplňovala, a proto

v tehdejší Jihočeské pravdě. Závěrem tedy můžeme konstatovat, že Bohumil Ortman beze zbytku splňuje námi určená kritéria pro navrhovaný typ *sportovní novinář osudem*.

4.2.1.2. Volný sportovní novinář

Dalším typem navrhované typologie sportovních žurnalistů je *volný sportovní novinář*. Jak je patrné již ze samotného označení, představitelé tohoto typu sportovního novináře se vyznačují především tím, že nemají stálého zaměstnavatele. Zástupci tohoto typu sportovního žurnalisty tedy přispívají do jednoho či většího počtu médií. Tento typ sportovního novináře můžeme pro typ pracovního poměru jeho představitelů považovat za unikátní (jako určitý protipól k žurnalistům, jež jsou ve stálém pracovním poměru), a proto jsme ho zařadili do předkládané typologie.

O volných sportovních novinářích se rovněž můžeme domnívat, že se kvůli absenci stálého zaměstnavatele (a tedy i konkrétní pracovní smlouvy) od ostatních sportovních žurnalistů odlišují například délkou pracovní doby nebo místem, kde pracují. V těchto dvou aspektech můžeme najít přímou souvislost. Představitelé tohoto typu sportovního novináře se pravděpodobně budou vyznačovat poněkud rozvolněnou a proměnlivou pracovní dobou, která může vyplývat ze skutečnosti, že nejčastějším místem, kde tito sportovní žurnalisté pracují, je jejich domov. (Jakkoliv se nám jako neoddiskutovatelný fakt jeví konstatování, že stejně jako sportovní novináři v trvalém pracovním poměru také zástupci typu *volný sportovní novinář* musejí docházet rovněž na sportoviště, aby se stali přímými svědky sportovních událostí, o kterých informují své publikum.)

V předchozím odstavci zmíněné domácí pracoviště volného sportovního novináře v sobě obsahuje mimo jiné zřetelně artikulovaný požadavek na odpovídající technické vybavení zástupců tohoto typu sportovního žurnalisty. Jak vyplynulo z výsledků našeho výzkumu, současný sportovní novinář se neobejde (minimálně) bez počítače s připojením k internetu a diktafonu. Můžeme tedy konstatovat, že pokud se volní sportovní novináři chtějí kvalitou provedené práce vyrovnat kolegům, kteří mají stálého zaměstnavatele, musejí tímto technickým vybavením disponovat. Dále se můžeme domnívat, že z důvodu absence pravidelného (každodenního) přístupu k různým informačním databázím a servisu zpravodajských agentur je pro představitele typu *volný sportovní novinář* užitečné vést si

se poměrně záhy vrátil domů: na podzim 1962 nastoupil do tehdejší Jihočeské pravdy jako tzv. elév do oddělení 'vnitro'. Po roce přešel do sportovního oddělení, kde pracuje dodnes. In: Mls, M. *Portrét aktivního novináře – Bohumil Ortman. Ročníková práce*. České Budějovice: PF JU, 2009, s. 8 a 9.

osobní archiv tematicky svázaný se sportem. (I přesto, že je taková činnost náročná na čas a pečlivost dotyčného.)

Hodnocení míry profesionalizace, které dosahuje typ *volný sportovní novinář*, se nám provádí obtížně. Na začátku takového hodnocení si totiž nutně musíme položit základní otázku: Kdo vlastně jsou volní sportovní novináři? Odpovědi na tuto otázku se nabízejí přinejmenším dvě.

Volní sportovní novináři mohou být v prvním plánu takoví žurnalisté, kterým (z jakéhokoliv důvodu) subjektivně nevyhovuje být ve stálém pracovním poměru a zároveň jim vyhovuje o své místo na pracovním trhu bojovat. V takovém případě jsou okolnostmi nuceni dokazovat potenciálním zaměstnavatelům na částečný úvazek, že právě oni jsou pro ně těmi 'pravými', a musejí se prokazovat relativně vysokou mírou profesionalizace (tedy částečným nebo úplným splněním prvního, čtvrtého, pátého a šestého předpokladu profesionalizace, jež byly zmíněny výše¹⁵⁸).

Druhým podtypem volného sportovního novináře, jenž nám vychází z odpovědi na otázku, kdo je to vlastně volný sportovní novinář, může být sportovní žurnalista, jenž původně byl zaměstnán na plný úvazek, avšak po objektivním (často opakovaném) nevyhovění požadavkům dotyčného pracoviště byl nucen odejít na takzvanou 'volnou nohu', neboť takové řešení pro něj bylo jediným možným východiskem ze zmíněné situace. O tomto podtypu volného sportovního novináře se můžeme takřka s jistotou domnívat, že míra jeho profesionalizace je obecně nízká. Tuto skutečnost může potvrzovat například částečné nebo úplné nesplnění prvního a šestého předpokladu profesionalizace – dovednosti založené na teoretických znalostech, resp. altruismus služby.

Typ *volný sportovní novinář* se nám jeví jako poměrně jasně vyhraněný a o jeho platnosti v rámci předkládané typologie zřejmě není pochyb. Tato skutečnost jednoznačně vyplývá z typu pracovního poměru představitelů tohoto typu sportovního novináře. Kdybychom čistě teoreticky navrhovali typ nazvaný například *sportovní novinář na plný úvazek*, zřejmě bychom se záhy přesvědčili o neplatnosti takového typu způsobené jeho přílišnou obecností a neuchopitelností. V případě typu *volný sportovní novinář* je však situace zcela opačná, a proto jsme ho zařadili do předkládané typologie.

V rámci našeho výzkumu je zástupcem typu *volný sportovní novinář* Ladislav Lhota, jenž za dvacet pět let svého profesního života měl pouze jednoho stálého zaměstnavatele, kterým bylo v roce 2009 vydavatelství Mladá fronta (regionální týdeník Sedmička).

¹⁵⁸ Viz kapitola 4.2., s. 58-59 této práce.

V současnosti Lhota spolupracuje například s ČTK, sportovní redakcí Českobudějovického deníku a internetovými servery hokej.cz a fotbalnews.cz. Jak bylo zmíněno dříve¹⁵⁹, Lhota byl rovněž patnáct let šéfredaktorem časopisu Hokejklub, určeného pro návštěvníky jednotlivých hokejových utkání tehdejšího HC České Budějovice (dnes HC Mountfield). Ladislav Lhota splňuje i výše uvedené požadavky na technickou a informační vybavenost volných sportovních novinářů, a proto o oprávněnosti jeho zařazení mezi představitele tohoto typu nemusíme pochybovat.

4.2.1.3. Sportovní novinář náhodou

Následujícím typem navrhované typologie sportovních žurnalistů je *sportovní novinář náhodou*. Pro představitele tohoto typu sportovního novináře je příznačné, že se ke své profesi dostali na základě nějaké náhodné události, kterou nemohli dopředu naplánovat. Jak zjistíme později na příkladu konkrétního zástupce tohoto typu, takovou náhodnou událostí může být například odpověď na novinový inzerát, které paradoxně nepředcházela úmysl dotyčného začít pracovat jako sportovní novinář. Obecně se však můžeme domnívat, že tyto náhodné události nelze třídit do skupin podle jejich kvality nebo (subjektivní) důležitosti. Ona náhodná událost tedy byla pro každého zástupce tohoto typu sportovního novináře zcela jeho individuální záležitostí, jež významným způsobem ovlivnila život dotyčného.

V této souvislosti je rovněž nutné poznamenat, že u představitelů typu *sportovní novinář náhodou* může být nanejvýše pravděpodobné, že sportovní žurnalistika není jejich první vykonávanou profesí. Dokonce je možné zmínit tezi, že dotyční povolání sportovního žurnalisty předtím, než vstoupili do médií, ani nezahrnovali do svých životních plánů. Původně tedy pracovali ve zcela jiném oboru, jenž na první pohled nemá se sportovní žurnalistikou nic společného.¹⁶⁰

Na druhou stranu je třeba uvést skutečnost, že u zástupců typu *sportovní novinář náhodou* můžeme vysledovat jistou zálibu ve sportu (jeho aktivní provozování či pasivní sledování sportovních událostí), kterou projevovali ještě předtím, než se stali sportovními žurnalisty. Právě tento fakt je možné považovat za stěžejní pro umožnění 'vzniku' v předchozím odstavci uvedené náhodné události, jakkoliv jistě nemůžeme kladný vztah ke sportu považovat za dostatečnou a jedinou kvalifikaci pro uspokojivý výkon povolání sportovního žurnalisty.

¹⁵⁹ Viz podkapitola 4.1.2., s. 38 této práce.

¹⁶⁰ Z tohoto důvodu zástupci typu *sportovní novinář náhodou* ani nemusí mít konkrétní vzor sportovního žurnalisty.

Při hodnocení míry profesionalizace typu *sportovní novinář náhodou* se v některých případech můžeme dočkat příjemných překvapení. Na základě výše zmíněného bychom si mohli utvořit pracovní hypotézu, z níž vyplývá, že zástupci tohoto typu sportovního žurnalisty se nebudou vyznačovat příliš vysokou mírou profesionalizace, případně že v rámci svých redakcí budou považováni za jakési outsidersy.

Pravdou však může být úplný opak. Recipient (tedy divák, posluchač nebo čtenář) na produktech těchto sportovních novinářů často vůbec nepoznává, že se dotýční ke svému povolání dostali díky náhodě. Kromě splnění 'povinného' prvního¹⁶¹ a šestého¹⁶² předpokladu profesionalizace mohou v případě členství v nějaké profesní organizaci naplňovat také čtvrtý a pátý znak profesionalizace, tedy aktivní členství v profesní organizaci a z něj vyplývající respektování profesionálního kodexu činnosti. Na základě těchto skutečností se o tomto navrhovaném typu můžeme domnívat, že směřuje k relativně vysoké míře profesionalizace.

Případná diskuse nad platností předkládaného typu *sportovní novinář náhodou* může začít námitkou, že takovéto označení je poněkud pejorativní nebo že v krajním případě může představitele tohoto typu sportovního žurnalisty urážet. Naší obranou by v takovém případě mohl být argument, že označení *sportovní novinář náhodou* je pouze naše pojmenování způsobu, jakým se dotyčný sportovní žurnalista dostal ke svému povolání. Tímto pojmenováním je v první řadě zdůrazněna unikátnost takového způsobu, která nemusí nutně mít přímou spojitost s kvalitou odvedené práce dotyčného novináře (viz předchozí odstavec pojednávající o míře profesionalizace tohoto typu).

V rámci našeho vzorku je zástupcem typu *sportovní novinář náhodou* Pavel Kortus, sportovní redaktor Českobudějovického deníku. Po absolvování Vysoké školy zemědělské nejprve začal pracovat v rodinné firmě zabývající se výrobou umělých květin. Sportovním novinářem¹⁶³ se Kortus stal ve svých sedmadvaceti letech poté, co odpověděl na inzerát v tehdejších Jihočeských listech. Můžeme tedy konstatovat, že Pavel Kortus splňuje výše uvedené předpoklady nutné pro zařazení mezi představitele typu *sportovní novinář náhodou*.

4.2.1.4. Sportovní novinář – reprezentant profese

Dalším typem navrhované typologie sportovních novinářů je *sportovní novinář – reprezentant profese*. Pro potřeby této práce můžeme konstatovat, že představitelé tohoto typu sportovního novináře vynikají profesními kvalitami a z nich vyplývající určitou 'reprezentativností'.

¹⁶¹ Dovednosti založené na teoretických znalostech.

¹⁶² Altruismus služby.

¹⁶³ Podle svých slov Kortus sledoval sport od dětství. Viz jeho odpověď na otázku 1.3. v dotazníku.

Reprezentant profese je zde chápán jako prototypický nositel profesní autority – člověk, který profesi zvládá, může sloužit jako profesní vzor, a má tedy pro profesi konstitutivní charakter. Vnější znaky této pozice se těžko identifikují, pro naše potřeby posloužilo jako kritérium obsazení řídicí pozice v redakci (i když je jistě možné, že do řídicí pozice mohou konkrétní osobu vynést i jiné než profesní kvality). Soudíme, že v běžném provozu redakce je pro řídicí post nutná přirozená autorita vyvěrající právě z profesních kvalit. Dovolujeme si proto modelovat tento typ rozbořem profilu novináře, který řídicí pozici zastává. Budeme tedy předpokládat, že zástupci navrhovaného typu *sportovní novinář – reprezentant profese* jsou ve svých redakcích díky profesním kvalitám řídicími pracovníky, a proto zde krátce pojednáme o vedoucím (sportovní) redakce.

Na úvod můžeme konstatovat, že vedoucí pracovníci redakce jsou přímo zodpovědní nejen za kvalitu vlastní práce, ale i za kvalitu práce svých kolegů, jež jim jsou podřízeni. Úkolem vedoucích (sportovních) redakcí je dále zajišťovat plynulý chod oddělení, (spolu)zodpovídat za personální obsazení redakce a v neposlední řadě také reprezentovat své pracoviště navenek.

Obecně zavedenou (laickou) představou může být skutečnost, že vedoucí sportovní redakce (například na ranní poradě) rozděluje svým podřízeným práci a určuje, na jaké téma se daný redaktor při výkonu svého povolání zaměří. V této fázi však musíme připomenout jeden z dílčích výsledků našeho výzkumu, z něhož vyplývá, že všech pět respondentů rozhoduje o tom, jaké články budou psát, sami (přičemž vedoucím redakce je jen jeden z nich). Vzhledem k velikosti vzorku nemůžeme této skutečnosti přiřkládat nějaký zásadnější význam, nicméně určitou vypovídací hodnotu tato informace jistě má. Na závěr této úvahy je zároveň nutné dodat, že hlavní zodpovědnost za finální mediální produkt celé redakce zůstává na jejím vedoucím bez ohledu na to, zda je to on, kdo rozhoduje o konkrétní náplni práce svých podřízených.¹⁶⁴

Vedoucího redakce (a vedoucí pracovníky v nejrůznějších odvětvích obecně) jako konkrétní osobu máme dále spojenou s dalšími dvěma výraznými předpoklady, které jsou vzájemně propojeny – věk a délka praxe. Můžeme se domnívat, že v případě vedoucího redakce se nám asociuje relativně vyšší věk dotyčného¹⁶⁵ a k němu odpovídající délka

¹⁶⁴ Tuto skutečnost potvrzuje v autorově ročníkové práci (2009) Bohumil Ortman, v letech 1990-2007 vedoucí sportovní redakce dnešního Českobudějovického deníku. Ortman podle svých slov během výkonu funkce žádné úlevy nepociťoval, naopak. Byl to právě on, na koho se v případě přečinu některého člena sportovní redakce vztahovaly výtky nadřízených. In: Mls, M. *Portrét aktivního novináře – Bohumil Ortman. Ročníková práce*. České Budějovice: PF JU, 2009, s. 12.

¹⁶⁵ Konkrétní věk se v jednotlivých případech samozřejmě liší, proto zde nemůžeme uvést přesnou cifru. 'Relativně vyšší věk' pro někoho může znamenat třicet let, pro jiného čtyřicet nebo padesát let apod.

praxe¹⁶⁶, kterou můžeme potenciálního kandidáta na pozici vedoucího redakce odlišit například od novináře – začátečníka, u něhož apriori nepředpokládáme, že by mohl být dobrým vedoucím pracovníkem. Podobné asociace v nás vyvolává také představa reprezentanta profese jako zkušeného a relativně staršího¹⁶⁷ pracovníka, jenž je pro nás jakýmsi ztělesněním jeho povolání. V tomto bodě se tedy spojují naše představy o vedoucím (sportovní) redakce a reprezentantovi profese, což posiluje naše počáteční přesvědčení o tom, že jedním z možných projevů ‘reprezentativnosti’ u reprezentanta profese a ocenění jeho kvalit může být svěřením řídicí funkce dotyčnému.

Samostatnou kapitolou by byly určité (vrozené) vlohy, jež jsou dalším důležitým předpokladem pro práci vedoucího, avšak vzhledem k tematickému zaměření a omezenému rozsahu této práce se jimi podrobně zabývat nebudeme.

V souvislosti s reprezentanty profese (případně vedoucími pracovníky) předpokládáme také poměrně vysokou míru profesionalizace, již se dotyčný může v rámci svého pracoviště vymykat. Na tomto místě si dokonce můžeme položit řečnickou otázku: Kdo jiný, než reprezentant profese (vedoucí redakce) by se měl vyznačovat vysokou mírou profesionalizace, když ne právě on? Můžeme se domnívat, že právě reprezentant profese (vedoucí redakce) by měl naplňovat až čtyři ze šesti výše uvedených předpokladů profesionalizace.¹⁶⁸ Předpokládáme, že kromě dovedností založených na teoretických znalostech a altruismu služby je vedoucí redakce také členem profesní organizace a v přímé návaznosti na to rovněž respektuje profesionální kodex činnosti. Můžeme tedy konstatovat, že reprezentanti profese směřují k relativně vysokému stupni profesionalizace. (V ideálním případě by v tomto bodě měli být pro své kolegy/podřízené jakýmsi vzorem.)

Podobně jako v případě navrhovaného typu *volný sportovní novinář*, také u tohoto typu sportovního žurnalisty neočekáváme žádnou výraznější diskusi nad jeho platností. Geneze a další existence předkládaného typu *sportovní novinář – reprezentant profese* (například u vedoucích pracovníků) vyplývá z uznání profesních kvalit dotyčného (případně jeho postavení v rámci redakce). Oboje se vyznačuje svou nezpochybnitelnou unikátností¹⁶⁹, pro kterou jsme tento typ zařadili do nabízené typologie. Pro podporu našeho přesvědčení o platnosti tohoto typu zde můžeme uvést domněnku, že s případným návrhem na vznik typu *sportovní novinář – řadový člen redakce* bychom zcela jistě neuspěli, neboť představiteli

¹⁶⁶ Určit přesnou délku praxe je podobně jako v případě věku u vedoucího redakce nemožné.

¹⁶⁷ Viz poznámka č. 165 o relativitě lidského věku.

¹⁶⁸ Měl by tedy naplňovat všechny předpoklady profesionalizace kromě druhého a třetího – absolvování specializované výuky a praxe, resp. formální ověřování kompetence člena profese, o nichž jsme v předchozím výkladu naznačili, že je v současnosti nemůže splňovat žádný český sportovní novinář.

¹⁶⁹ Vycházíme z elementárního předpokladu, že vedoucím redakce zpravidla bývá jen jeden žurnalista.

takového typu by byla drtivá většina sportovních žurnalistů, kteří nejsou ve svých redakcích vedoucími.

V rámci našeho vzorku je zástupcem navrhovaného typu *sportovní novinář – reprezentant profese* Kamil Jáša, jenž je od roku 2007 vedoucím sportovní redakce Českobudějovického deníku. Jáša do funkce nastoupil ve svých šestatřiceti letech, po patnácti letech praxe sportovního žurnalisty u svého současného zaměstnavatele a v českobudějovickém studiu Českého rozhlasu. Závěrem lze konstatovat, že Kamil Jáša díky svému postavení v rámci redakce (předpokládáme, že se jím stal díky svým profesním kvalitám) a některým prokazatelným skutečnostem uvedeným výše (věk, délka praxe, profesní 'excelence') splňuje naše předpoklady pro zařazení mezi představitele typu *sportovní novinář – reprezentant profese*.

4.2.1.5. Sportovní novinář – vrcholový sportovec

Pátým a zároveň posledním typem předkládané typologie sportovních žurnalistů je *sportovní novinář – vrcholový sportovec*. Představitelé tohoto typu sportovního novináře se vyznačují tím, že svůj čas dělí především mezi výkon povolání a aktivní provozování vrcholového sportu (tréninky, zápasy, týmová soustředění apod.).

Na úvod je vhodné vymezit šířku spojení pojmů 'vrcholový sportovec' a sportovní novinář. Naše představa sportovního novináře, který zároveň provozuje vrcholový sport, je jednoznačně spojena spíše s nižší sportovní soutěží, protože jsme přesvědčeni, že například prvoligový fotbalista či extraligový hokejista/volejbalista¹⁷⁰ – nebo dokonce reprezentant – by mohl povolání sportovního žurnalisty (nebo jakoukoliv jinou profesi na plný pracovní úvazek) vykonávat jen stěží. Můžeme tedy soudit, že sportovec, jenž je zároveň sportovním novinářem, by měl provozovat sport v takové soutěži, jejíž povaha si nežadá velké časové nároky: tedy že například není nutné, aby se dotýčný svému sportu věnoval každodenně. (Převáděno do elementární roviny – je nezbytné, aby daný sportovec měl dostatek času na plnohodnotný výkon povolání sportovního novináře.) Tuto naši domněnku podporují i dva respondenti našeho výzkumu, kteří v dotazníku uvedli, že provozují nebo v minulosti provozovali vrcholový sport¹⁷¹.

Pozitivem aktivního provozování vrcholového sportu sportovním žurnalistou může být skutečnost, že dotýčný do problematiky, o níž informuje své publikum, jaksi 'vidí' zevnitř a na základě toho může při tvorbě svého mediálního produktu dokázat postihnout také to, co

¹⁷⁰ První liga a extraliga je u nás nejvyšší fotbalová, resp. hokejová a volejbalová soutěž.

¹⁷¹ Jáša hrál první volejbalovou ligu (v tuzemsku druhou nejvyšší soutěž), Švejc ml. v ní působí v současnosti.

jeho kolegům, kteří žádný sport na vrcholové úrovni neprovozují, zjednodušeně řečeno 'uniká'. Zřejmě není obecně pro sportovní novináře nutné, aby provozovali (vrcholový) sport; u většiny z nich to navíc pravděpodobně není z fyzických či zdravotních důvodů možné. Podobně jako například u žurnalistů zabývajících se politikou jistě není pro výkon jejich povolání nezbytné, aby byli členy politické strany, případně zastávali nějakou politickou funkci. Jak ovšem autor píše ve své ročníkové práci (2009), podle jednoho z respondentů našeho výzkumu, Bohumila Ortmana, jenž se profesi sportovního novináře věnuje již čtyřicet osm let, je vhodné „alespoň amatérské vykonávání určitého sportovního odvětví, díky čemuž redaktor získá určitý přehled“¹⁷². Ortman v této souvislosti hovoří o tom, že sportovní žurnalista, který provozuje nebo provozoval fotbal, na základě své praktické zkušenosti zná například specifika kopací techniky. A proto tedy není pravděpodobné, že by ve svém článku či reportáži odsoudil hráče, jenž z důvodu zhoršeného stavu hrací plochy pokazil přihrávku nebo neproměnil zdánlivě stoprocentní brankovou příležitost.

Naopak jistým negativem se nám na profesním spojení vrcholového sportovce se sportovní žurnalistikou jeví reálná možnost střetu zájmů, který se v souvislosti s takovým spojením logicky nabízí.¹⁷³ Sportovní novinář, jenž je zároveň vrcholovým sportovcem, může médium, v němž pracuje, využívat jako efektivní propagandistický nástroj, s jehož pomocí může adorovat svou osobu coby sportovce či mužstvo, jehož je členem, případně může zastrášovat soupeře, záměrně upřednostňovat zařazování zpráv o sobě/svém mužstvu apod. Můžeme však konstatovat, že alespoň v případě představitele navrhovaného typu *sportovní novinář – vrcholový sportovec*, který byl respondentem našeho výzkumu (Švejcar ml.), výše zmíněná domněnka tak úplně neplatí. (Spolu)autorem článků pojednávajících o volejbalovém mužstvu EGE České Budějovice, za které Švejcar ml. nastupuje, bývá kromě samotného Švejcara ml. také manažer mužstva Bohuslav Cháb.

Posledním aspektem naší představy o sportovním žurnalistovi, jenž je zároveň vrcholovým sportovcem, je skutečnost, že takový novinář je s největší pravděpodobností relativně mladý¹⁷⁴, a proto tedy patří k méně zkušeným členům v rámci své redakce.

Na naši poslední domněnku můžeme plynule navázat při hodnocení míry profesionalizace navrhovaného typu *sportovní novinář – vrcholový sportovec*. Na úvod lze konstatovat, že tento typ představuje v porovnání se čtyřmi předchozími typy relativně nižší

¹⁷² Mls, M. *Portrét aktivního novináře – Bohumil Ortman. Ročníková práce*. České Budějovice: PF JU, 2009, s. 13. Toto bylo naznačeno již v podkapitole 4.1.1., s. 33 této práce, v případě samotného Bohumila Ortmana.

¹⁷³ Ovšem jen za podmínky, že přistoupíme na tezi, že i ve sportovní žurnalistice coby 'toy departmentu' je existence něčeho takového, jako je střet zájmů, vůbec možná.

¹⁷⁴ Ze zkušenosti víme, že sport lze na vrcholové úrovni ve většině případů provozovat zhruba do doby okolo třicátého až pětaticátého roku života (záleží také na konkrétním sportovním odvětví).

míru profesionalizace, jež je způsobena především nižším věkem a tedy i relativně menšími profesními zkušenostmi (kratší délkou praxe) zástupců tohoto typu sportovního novináře. Zároveň zde však můžeme uvést naši tezi, že tento typ sportovního žurnalisty do budoucna (zejména poté, co ukončí aktivní sportovní činnost) může perspektivně směřovat k vysoké míře profesionalizace a v dlouhodobém porovnání může v rámci všech typů námi předkládané typologie vykázat největší pokrok.

Při detailním hodnocení míry profesionalizace se můžeme domnívat, že zástupci typu *sportovní novinář – vrcholový sportovec* ve své většině prozatím nebudou (ať už úplně nebo částečně) splňovat čtyři předpoklady profesionalizace, na rozdíl od představitelů ostatních čtyř typů sportovních žurnalistů. Předpokládáme, že zástupci tohoto typu sportovního novináře jednotlivé aspekty profesionalizace naplňují postupně s přibývajícím věkem a zkušenostmi – od dovedností založených na teoretických znalostech, přes členství v profesní organizaci a s ním spojené respektování profesionálního kodexu činnosti¹⁷⁵, až po altruismus služby.

Na základě výše zmíněného soudíme, že diskuse o platnosti navrhovaného typu *sportovní novinář – vrcholový sportovec* je téměř bezpředmětná. V případě tohoto typu sportovního žurnalisty byl zvolen jeho nejcharakterističtější rys, jenž činí tento typ nezaměnitelným a unikátním. Významným způsobem rovněž determinuje výkon povolání dotyčného a jak jsme zjistili výše, může mu při něm také pomáhat i ubližovat. Domníváme se, že platnost navrhovaného typu je dlouhodobá – v případě, že dotyčný zástupce tohoto typu sportovního žurnalisty ukončí aktivní sportovní činnost, je možné změnit označení například na *sportovní novinář – bývalý vrcholový sportovec* a při jeho popisu uvažovat o někdejší sportovní činnosti dotyčného jako o prvku významně ovlivňujícím jeho profesní směřování.

V rámci našeho vzorku je zástupcem navrhovaného typu *sportovní novinář – vrcholový sportovec* Luděk Švejcar ml., šestadvacetiletý sportovní redaktor Českobudějovického deníku. Švejcar ml. má za sebou čtyři roky praxe a je členem volejbalového mužstva EGE České Budějovice, jež hraje první volejbalovou ligu. Z tohoto důvodu můžeme Luděka Švejcara ml. zařadit mezi představitele typu *sportovní novinář – vrcholový sportovec*.

¹⁷⁵ Zmíněný Švejcar ml. je členem Klubu sportovních novinářů. Viz <http://ksn.cz/index.php?dok=00710000001887,det> [9.4.2010].

4.2.2. Komparativní analýza zjištěných výsledků

Kapitolu shrnující výsledky zjištěné v našem výzkumu a zároveň celou analytickou a interpretační část této práce uzavře podkapitola, která je věnována srovnání zjištěných výsledků.

V předchozí podkapitole, v níž jsme předložili návrh typologie sportovních novinářů, jsme mimo jiné shrnuli výsledky, které jsme získali z našeho výzkumu. Účelem této podkapitoly je tyto výsledky vzájemně porovnat: definovat shodné a odlišné znaky jednotlivých typů naší typologie sportovních žurnalistů, dále diskutovat platnost a omezení výsledků a na závěr navrhnout případná doplnění a posudky, jež by mohl provádět případný zájemce o zpracování podobného tématu.

Ve stručnosti připomeňme, že na základě výsledků zjištěných v našem výzkumu jsme vytvořili návrh typologie, jenž obsahuje pět typů sportovních žurnalistů: *sportovní novinář osudem*, *volný sportovní novinář*, *sportovní novinář náhodou*, *sportovní novinář – reprezentant profese*, *sportovní novinář – vrcholový sportovec*. Fakt, že jsme sestavili typologii skládající se z pěti typů sportovních novinářů, byl dán předvýběrem oslovených novinářů, kteří měli naši hypotézu o existenci typů potvrdit, nebo vyvrátit. Vstupní kritéria, podle nichž byla typologie provedena, byla vymezena (a) vztahem ke sportu, (b) vztahem k novinářské profesi a (c) postavením v redakci. Jednotlivé typy (pro ilustraci zastoupené konkrétními osobami z regionu) pak představují kombinaci rozdílných naplnění těchto kritérií.

Na úvod naší srovnávací analýzy můžeme konstatovat, že shodných znaků lze u jednotlivých typů navrhované typologie nalézt relativně málo. V podstatě jediným výraznějším společným znakem je relativně vysoká míra profesionalizace, které dosahují kromě typu *sportovní novinář – vrcholový sportovec* ostatní tři (čtyři)¹⁷⁶ typy, jež – více či méně úspěšně – směřují k naplnění až čtyř ze šesti předpokladů profesionalizace svého povolání. Ve dvou případech (*sportovní novinář osudem*, resp. *sportovní novinář náhodou*) jsme rovněž použili shodné typologizační kritérium – způsob, jakým se dotyčný stal sportovním žurnalistou. Dva předkládané typy (*sportovní novinář osudem*, resp. *sportovní novinář – reprezentant profese*) se nám na základě označení a vlastního popisu typu v předcházející podkapitole jeví jako do jisté míry 'vznešenější' a poněkud prestižnější, než ostatní tři typy. Tímto však veškerá podobnost mezi jednotlivými typy navrhované typologie

¹⁷⁶ Navrhovaný typ *volný sportovní novinář* se v případě hodnocení míry profesionalizace vyznačuje určitou dvojdmostí. Viz část podkapitoly 4.2.1.2., s. 63-64 této práce.

zřejmě končí: shledali jsme tedy, že všech pět typů typologie nevykazuje ani jeden společný znak; vždy se jedná jen o dílčí shodu mezi nižším počtem typů.

Prvním odlišným znakem mezi typy v rámci předkládané typologie je rozdílná kombinace typologizačních kritérií¹⁷⁷ (a z ní vyplývající charakteristické rysy zástupců jednotlivých typů sportovních novinářů), která byla vymezena: (1) vztahem k novinářské profesi (pro typ *sportovní novinář osudem*, resp. *sportovní novinář náhodou*); (2) typem pracovního poměru (*volný sportovní novinář*); (3) postavením v redakci (*sportovní novinář – reprezentant profese*); (4) vztahem ke sportu (*sportovní novinář – vrcholový sportovec*).

Rozdíly lze nalézt i v určitém subjektivním vyznění označení jednotlivých typů navrhované typologie. O jisté 'vznešenosti' a možné větší prestiži označení typů *sportovní novinář osudem* (jež zní zároveň poněkud romanticky/mytologicky) a *sportovní novinář – reprezentant profese* bylo pojednáno již v jednom z předcházejících odstavců.¹⁷⁸ Naopak označení typu *sportovní novinář náhodou* může vyzníti jaksí pejorativně. Neutrálně (a zdá se, že i relativně přesně) vyznívají označení typů *volný sportovní novinář* a *sportovní novinář – vrcholový sportovec*.

Jak jsme již naznačili v jednom z předchozích odstavců, určité rozdíly je možné pozorovat v rámci míry profesionalizace, kterou představují jednotlivé typy sportovních novinářů. Tyto rozdíly spočívající v relativně nižší míře profesionalizace můžeme nalézt u jednoho ze dvou podtypů typu *volný sportovní novinář* a u typu *sportovní novinář – vrcholový sportovec*.

Domníváme se, že v předchozích třech odstavcích jsme upozornili na tři základní (nejpatrnější) skupiny rozdílů mezi jednotlivými typy navrhované typologie (typologizační kritérium a s ním spojené charakteristické rysy představitelů jednotlivých typů sportovních novinářů; subjektivní vyznění označení jednotlivých typů; míra profesionalizace jednotlivých typů). Nemůžeme však kategoricky vyloučit přítomnost dalších rozdílných znaků, které pro svůj nižší stupeň identifikovatelnosti dokázaly 'projít' naším prvním 'sítím', v němž naopak skončily tři výše zmíněné základní rozdíly mezi jednotlivými typy naší typologie.

V dalším pokračování této 'diskuse o výsledcích' (přesouváme se od hodnocení shodných a rozdílných znaků jednotlivých typů navrhované typologie k hodnocení platnosti a omezení výsledků) je třeba znovu zopakovat naše upozornění z předchozího výkladu: a sice,

¹⁷⁷ O tom, proč nebylo vybráno jednotné typologizační kritérium pro všechny respondenty našeho výzkumu, je pojednáno v podkapitole 4.2.1., s. 59-60 této práce.

¹⁷⁸ Při uvažování o možných představitelích těchto dvou typů sportovních novinářů mimo náš výzkum bychom mohli zmínit například českého legendárního sportovního žurnalistu 20. století Otu Pavla (*sportovní novinář osudem*) či současného šéfkomentátora sportovní redakce České televize Roberta Zárubu (*sportovní novinář – reprezentant profese*).

že jsme pracovali s omezeným vzorkem pěti sportovních žurnalistů působících na území stejného regionu. Dále je nutné vzít na vědomí, že těmto novinářům (respondentům našeho výzkumu) byl předložen námi vypracovaný dotazník s určitým (striktně daným) okruhem otázek, na něž dotyční respondenti odpovídali písemně, aniž bychom s nimi navázali osobní kontakt a na jeho základě se o respondenty dále zajímali (například v jakém duševním či fyzickém rozpoložení se při vyplňování dotazníku nacházejí apod.). Jako naprosto jednoznačná a nezpochybnitelná se nám jeví skutečnost, že bychom získali zcela jiné výsledky, pokud bychom náš výzkum prováděli: (1) s jinými respondenty (případně v jiném regionu), (2) v jiném čase (nezáleží na tom, zda dřív nebo později), (3) jinou formou (například formou rozhovoru). Na závěr této úvahy je důležité poctivě přiznat, že jsme náš výzkum uskutečnili s plným vědomím toho, co jsme uvedli v předchozí větě.

Kromě typů, které jsou součástí navrhované typologie, můžeme ještě předpokládat existenci nepřeberného množství dalších typů sportovních žurnalistů. Konkrétně se může jednat o typy sportovních novinářů označených podle objektu jejich odborného zájmu (např. *sportovní novinář s odborným zaměřením na míčové sporty*, *sportovní novinář s odborným zaměřením na vodní sporty*, *sportovní novinář s odborným zaměřením na atletiku* atd.), případně podle typu média, pro něž vytváří svůj mediální produkt (*televizní sportovní novinář*, *rozhlasový sportovní novinář*, *píšíci sportovní novinář* apod.)¹⁷⁹.

Přestože je možné se domnívat, že téma a rozsah této práce byly vyčerpány, jistě by bylo zajímavé do budoucna seriózně uvažovat o jejím případném doplnění a rozšíření. Jak již bylo uvedeno v úvodu této práce, toto doplnění a rozšíření by mohlo spočívat jak v rovině tematické (například ve výzkumu dopadů výkonu profese sportovního žurnalisty na jeho soukromý život¹⁸⁰), tak v rovině výzkumné (zvýšení počtu respondentů, kombinace respondentů z rozdílných regionů/zemí, změna dotazovací techniky apod.).

Závěrem nám nezbývá, než uvést (možná poněkud neskromnou) domněnku, že se nám podařilo vykonat a především dokončit náš záměr od prvotních úvah o vzniku této práce (rozmyšlení a výběr tématu, shromažďování relevantní literatury atd.), přes úspěšné uskutečnění kvalitativního výzkumu, až po vlastní psaní práce, jež obsahuje konkrétní výsledky.

¹⁷⁹ Případně bychom mohli uvažovat ještě o dělení sportovních novinářů podle vzdělání. Tato úvaha by však nemusela být zcela úspěšná, neboť – jak bylo naznačeno výše – specializované vzdělání pro sportovní žurnalisty u nás neexistuje. Tato kategorie typů sportovních novinářů by tak postrádala vypovídací hodnotu.

¹⁸⁰ Byť se tomuto tématu v odpovědích na otázky v dotazníku přiblížili někteří naši respondenti (nejvýrazněji Lhota).

5. Závěr

Předmětem zájmu této práce byla sportovní žurnalistika: obor, kterému navzdory nepochybné oblibě jeho produktů¹⁸¹ mezi recipienty není (zejména tuzemskými) odbornými kruhy věnována taková pozornost, jakou by si možná zasloužil. Tento text se na rozdíl od mnoha jiných kvalifikačních prací zabýval sportovní žurnalistikou obecně, nikoliv jen jejím vybraným odvětvím. Dílčími cíly této práce tedy bylo: (a) přispět do chudé skupiny česky psaných (odborných) textů o sportovní žurnalistice¹⁸² a (b) alespoň částečně dokázat, že sportovní žurnalistika disponuje potenciálem (za)řadit se mezi respektovaná odvětví žurnalistiky¹⁸³ – minimálně proto, že sportovní novináři obecně směřují k relativně vysoké míře profesionalizace.

Předkládaný text pro svou sociologickou povahu splňuje kritéria pro to, aby byl obhajován na katedře společenských věd, a zároveň volně navazuje na autorovu ročníkovou práci (2009), která obsahuje portrét sportovního žurnalisty Bohumila Ortmana, jenž zároveň patřil mezi pěticí respondentů našeho výzkumu. Na tomto místě je důležité uvést, že zkušenost s psaním předchozí práce o sportovní žurnalistice autorovi do jisté míry usnadnila také tvorbu tohoto textu.

Po krátkém úvodu následovala druhá část práce – rešerše literatury (nazvaná *K pojmu sportovní novinář*), v níž jsme vymezili a specifikovali pojem 'sportovní novinář' z několika úhlů – zabývali jsme se (1) specifiky organizace práce ve sportovní redakci, (2) problematikou 'toy department', (3) jazykovými odlišnostmi a (4) počátky sportovní žurnalistiky. Poté jsme provedli analýzu pojetí funkce/role sportovního novináře před rokem 1989 a v současnosti, přičemž jsme mezi oběma pojetími shledali takřka propastné rozdíly: během posledních dvaceti let se nezměnila jen podstata práce sportovního žurnalisty. Ve třetí části (*Použité metody*) jsme pojednali o obou metodách využitých při zpracování tohoto textu a analýze výsledků – tedy o vlastním kvalitativním výzkumu a komparativní analýze.

Aby bylo dostáno závazkům uvedeným v zadání této práce (tedy, že cílem této práce bude postihnout proměnu sportovní žurnalistiky od osvětově-propagační funkce definované politickými poměry před rokem 1989 po součást komerčně a oddechově orientované role v současné době), zvolil autor metodu vlastního kvalitativního výzkumu, jehož respondenty byli čtyři sportovní redaktori Českobudějovického deníku (Kamil Jáša, Pavel Kortus,

¹⁸¹ Těmito produkty míníme novinové články, rozhlasové a televizní přímé přenosy ze sportovních událostí apod.

¹⁸² Tento jev je, jak jsme zjistili dříve, typický (bohužel) zejména pro období po roce 1989.

¹⁸³ Přičemž tato práce se odmítá zabývat řešením – zřejmě neřešitelného – sporu o to, zda sportovní žurnalistika je součástí žurnalistiky zpravodajské nebo zda je jen pouhým 'toy departmentem' zpravodajských médií.

Bohumil Ortman, Luděk Švejcár ml.) a jeden volný sportovní novinář (Ladislav Lhota). Těchto pět vybraných regionálních sportovních žurnalistů, kteří se vzájemně odlišují například věkem, délkou praxe, pracovními návyky či odborným zaměřením, elektronicky vyplnilo autorem vypracovaný dotazník obsahující celkem šestadvacet otázek rozdělených do pěti částí (vztah k profesi; vlastní výkon povolání; subjektivní názory týkající se povolání sportovního žurnalisty; osobní údaje; případné poznámky/vzkazy pro autora dotazníku).

Čtvrtá a zároveň nejrozsáhlejší část této práce (*Portréty vybraných sportovních novinářů a jejich typologie*) byla věnována analýze a interpretaci výsledků našeho výzkumu. Postupně jsme sestavili profesní portréty našich pěti respondentů, v nichž jsme se pokusili o rozbor a interpretaci (formou komentáře) jejich odpovědí na otázky v dotazníku, přičemž mezi některými jednotlivými odpověďmi jsme se snažili hledat souvislosti (zejména v případě baterie otázek zaměřených na vztah k povolání a subjektivní názory týkající se profese sportovního žurnalisty). V této souvislosti je třeba konstatovat, že v odpovědích respondentů jsme nacházeli jak logickou shodu, tak i rozpory.

Po sestavení portrétů jednotlivých sportovních novinářů bylo na základě dosažených výsledků možné sestavit návrh typologie sportovních žurnalistů, což jsme učinili pomocí srovnávací (komparativní) analýzy. Tento návrh, jenž je zároveň jakýmsi završením celé práce, obsahuje pět indiferentních typů sportovních žurnalistů, jež byly vytvořeny na základě rozdílného naplnění kombinace vstupních typologizačních kritérií, která byla vymezena: (a) vztahem ke sportu, (b) vztahem k novinářské profesi, (c) postavením v redakci. V našem návrhu typologie sportovních novinářů je zastoupeno těchto pět typů: (1) *sportovní novinář osudem*, (2) *volný sportovní novinář*, (3) *sportovní novinář náhodou*, (4) *sportovní novinář – reprezentant profese*, (5) *sportovní novinář – vrcholový sportovec*. Jednotlivé typy jsme charakterizovali z hlediska: (a) profesních znaků jejich představitelů, (b) míry profesionalizace, (c) dále jsme provedli 'diskusi' o platnosti a omezení daného typu, (d) k příslušnému typu jsme přiřadili jednoho konkrétního respondenta našeho výzkumu, abychom podali 'živý' důkaz platnosti navrhovaného typu sportovního novináře. Na závěr jsme provedli kritické zhodnocení našeho návrhu typologie, charakterizovali shodné a odlišné znaky jednotlivých typů a vyjmenovali další možné typy sportovních žurnalistů, k nimž jsme se na základě omezení výsledků našeho výzkumu nepropracovali.

Předkládanou práci uzavírají přílohy, do nichž jsme zařadili vzorový, nevyplněný dotazník, jenž byl nedílnou součástí našeho výzkumu, a dále pět anonymizovaných dotazníků, které vyplnili naši respondenti.

Na úvod naší závěrečné úvahy je důležité znovu připomenout skutečnost, že jsme pracovali s velmi omezeným vzorkem pěti regionálních sportovních novinářů, jenž nám však umožnil do určité míry 'předvídatelný' vznik takových výsledků, jejichž povaha napomohla 'rozumnému' zpracování zjištěných výsledků do podoby uvedené v této práci. Podstatný je rovněž fakt, že díky omezenému počtu respondentů jsme víceméně dodrželi zadaný rozsah práce.

Jako nezpochybnitelná se nám dále jeví skutečnost, že sportovní žurnalistika (potažmo téma této práce) slibuje nepřehledné množství dalších témat a aspektů, kterými by se autor (či kdokoliv jiný) mohl zabývat. Může to být například celostátní/mezinárodní výzkum pracovních návyků a profesních názorů sportovních novinářů (tedy naše téma, 'jen' ve větším měřítku), výzkum vlivu výkonu profese na soukromý život sportovních žurnalistů, výzkum preferencí a oblíbenosti sportovních žurnalistů u recipientů či pokus o (vy)řešení sporu o problematiku 'toy departmentu'. Jak jsme již několikrát naznačili, sportovní žurnalistika nabízí pro seriózní zamyšlení (a jeho převedení do podoby odborné práce) nevyčerpatelné množství témat, která čekají na vlastní zpracování.

Summary

The topic of the master theses is sports journalism – the part of Czech media sphere slightly neglected by academics. Nevertheless, according to the author's opinion, sports journalism is exciting phenomenon of modern media: for example Czechoslovak/Czech sports journalism has many representatives like Ota Pavel, Karol Polák or Robert Záruba who became popular also out of their field. On the other hand, according to some experts, sports journalism is just 'toy department' of the news media because of its closeness to popular culture (and entertaining character).

The main focus of this paper was on Czech sports journalists (without consideration of their specific professional interest) and their social role. This paper has sociological character and it is the continuation of author's bachelor theses (2009) about South Bohemian sports journalist Bohumil Ortman (who was one of five respondents of research provided for purposes of this paper, too). Aim of the theses was to compare Czech sports journalism in two periods – during the period of 'propagandistic-promotion role' of media defined politically (primarily by Communist Party) before 1989 and during contemporary period of commercialized and entertaining media – and to compare these two periods. In this paper were used two main methods: (a) qualitative analysis of questionnaires (collected in an email survey) and (b) comparative perspective.

After short introduction the second part of this paper follows offering an overview of relevant literature. In this part was delimited and specified term 'sports journalist' from several angles – author wrote about: (a) specifics of work organization in sports desk, (b) concept of 'toy department', (c) language differences and (d) origins of sports journalism. This part of paper also contains the analysis of sports journalists' role before 1989 and today: only aspect of sports journalists business which did not changed during last twenty years is the essence of their profession.

The third part of the theses described both main methods (qualitative analysis of questionnaires and comparative perspective) used in this paper. Qualitative research had five respondents: four sports journalists from South Bohemian newspaper *Českobudějovický deník* (Kamil Jáša, Pavel Kortus, Bohumil Ortman, Luděk Švejcar jr.) and one freelance sports journalist (Ladislav Lhota). These five regional sports journalists differ in age, length of professional career, work habits and specific professional interest. The main point of qualitative research was a questionnaire survey. The questionnaire contained twenty-six questions divided into five parts: (1) personal attitude to the profession, (2) journalists professional habits and routines, (3) personal opinion concerning profession of sports

journalist, (4) personal data, (5) summarizing message for author of questionnaire. With qualitative analysis of questionnaires collected in an email survey we made a comparison of working conditions and profession opinions of five regional sports journalists.

The fourth (and largest) part of this paper contained professional portraits of respondents which are based on the interpretation of their answers. These answers were interpreted by the author from the comparative perspective: in the answers author found out logical deuces as well as antimonies. Findings and conclusions were used for developing the typology of sports journalists consisting of five types of sports journalists: (1) *sports journalist by the destiny*, (2) *freelance sports journalist*, (3) *sports journalist by the chance*, (4) *sports journalist – the representative of profession*, (5) *sports journalist – the top sportsman*. All five types were described from several angles (profession characteristic of its representatives, rate of professionalization, 'discussion' about limits and relevance of each type) and to each type one respondent of our research was allocated as a representative. At the end of this part, author offered critical evaluation of the typology and possibilities of future work on the topic of sports journalism. The last parts of the theses are finish conclusions and appendixes.

It is important to declare that the group of our research respondents (sports journalists) was remarkably limited – mainly by the number and area. Therefore the results of this paper are limited, too. Author supposes that sports journalism offers a large number of topics and possibilities for serious thinking: for example (inter)national research of sports journalists working conditions and profession opinions (which is our topic in larger scale), research focused on private life of sports journalists, research focused on preferences of media consumers and popularity of concrete sports journalists or solution the problem associated with the seriousness of sports journalism and concept 'toy department'.

Seznam literatury a zdrojů

- Barták, J. *Úvod do žurnalistické praxe*. Praha: FŽ UK, 1975.
- Bartošek, J. Vlastní jména osob ve sportovní publicistice. *Novinář*, 1972, roč. 7, č. 11, s. 20-21.
- Bečka, J. V. *Sloh žurnalistiky*. Praha: Novinář, 1986.
- Čapek, K. *Jak se co dělá*. Praha: Československý spisovatel, 1984.
- Donoval, T., Mana, O. Televízna priama športová reportáž. *Novinář*, 1977, roč. 12, č. 4, s. 18-19.
- Haškovec, M. *Základy teorie agenturního zpravodajství*. Praha: Novinář, 1983.
- Kol. *Encyklopedie sportu*. Praha: Fortuna Print, 2003.
- Kol. *Ilustrovaný encyklopedický slovník. 3. díl*. Praha: Academia, 1982.
- Kol. *Kronika 20. století*. Praha: Fortuna Print, 1995.
- Kol. *Malá ilustrovaná encyklopedie*. Praha: Levné knihy Kma, 2006.
- Kršák, P. Športová žurnalistika v službách telesnej kultury. *Novinář*, 1981, roč. 16, č. 8, s. 14-15.
- Laufer, J. Začátky sportovního zpravodajství. *Novinář*, 1966, roč. 1, č. 5, s. 149-151.
- Majer, V. Jak jsme pronikli do Olešníku. *Novinář*, 1985, roč. 20, č. 2, s. 22.
- Matoušek, J. O problémech angažovaného sportovního zpravodajství. *Novinář*, 1974, roč. 9, č. 7, s. 5-6.
- Mls, M. *Portrét aktivního novináře – Bohumil Ortman. Ročníková práce*. České Budějovice: PF JU, 2009.
- McNair, B. *Sociologie žurnalistiky*. Praha: Portál, 2004.
- Propper, L. Jak psát o hokeji aneb Kde začíná primadonství? *Novinář*, 1985, roč. 20, č. 6, s. 24-25.
- Průcha, J. (ed.) *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009.
- Rowe, D. *Sports journalism: Still the 'toy department' of the news media?* SAGE Publications, 2007.
- Salwen, M. B., Garrison, B. *Finding Their Place In Journalism*. Sage Publications, 1998.
- Šálek, J. Jak psát o sportu. *Novinář*, 1979, roč. 14, č. 6, s. 14.
- Škorpil, Š. Helsinky zlaté. *Novinář*, 1983, roč. 18, č. 10, s. 18-19.
- Šmíd, M., Trunečková, L. *Novinář a jeho zdroje v digitální éře*. Praha: Karolinum, 2009.
- Volek, J., Jiráček, J. Vybrané atributy profesního sebepojetí českých novinářů. *Mediální studia*, 2006, roč. 1, č. 1, s. 21-38.
- Zeman, L. Úkoly sportovní žurnalistiky. *Novinář*, 1973, roč. 8, č. 8, s. 10-11.

Rozpis mistrovských soutěží kopané KFS Jč. kraje pro rok 2009/2010. České Budějovice:

Výkonný výbor KFS Jč. kraje, 2009.

Redakce deníku Sport

http://cs.wikipedia.org/wiki/Josef_Laufer_novinář

http://cs.wikipedia.org/wiki/Vladimír_Táborský

http://en.wikipedia.org/wiki/Jimmy_Connors

http://en.wikipedia.org/wiki/John_McEnroe

http://en.wikipedia.org/wiki/Sports_journalist

http://fotbal.idnes.cz/db_fotbal.asp?hrac=3000185

<http://ksn.cz/>

<http://syndikat-novinaru.cz/>

<http://www.ceskatelevize.cz/ct/lide/redakcesportu/index.php>

http://www.rozhlas.cz/radiozurnal/osoby/_osoba/205

Přílohy

Příloha č. 1 – Vlastní (nevyplněný) dotazník určený respondentům kvalitativního výzkumu

DOTAZNÍK PRO DP „SPORTOVNÍ NOVINÁŘ A JEHO SPOLEČENSKÁ ÚLOHA“

I. VZTAH K PROFESI

1.1.) Máte nějaký vzor sportovního novináře? (jméno):

1.2.) Zkuste vybrat nejhorší a nejlepší moment Vaší novinářské kariéry:

1.3.) Proč jste se vydal právě na dráhu sportovního novináře?

II. VLASTNÍ VÝKON POVOLÁNÍ

2.1.) Odhadněte, kolik času průměrně strávíte denně výkonem Vašeho povolání:

2.2.) Kde pracujete nejvíc/nejčastěji? (zaškrtněte): V REDAKCI – V TERÉNU – DOMA

2.3.) Kterou činností strávíte v průměru více času? (zaškrtněte):

SBÍRÁNÍM MATERIÁLU/PRAČÍ V TERÉNU – VLASTNÍM PSANÍM ČLÁNKU

2.4.) Které žánry nejčastěji používáte? (zaškrtněte **dva**):

ZPRÁVA – REPORTÁŽ – KOMENTÁŘ/SLOUPEK – ROZHOVOR – ÚVODNÍK

2.5.) Máte osobní archiv nebo osobní knihovnu tematicky svázaný/ou se sportem?

(zaškrtněte): ANO – NE

2.6.) Jaký typ zdroje nejčastěji využíváte? (zaškrtněte **dva**):

INTERNET – OSOBNÍ KONTAKTY – TISKOVÉ AGENTURY – TISK –
KNIHOVNY – TELEVIZE – TISKOVÁ KONFERENCE – BRÍFINGY - OSOBNÍ
ARCHIV/KNIHOVNA – ROZHLAS – TISKOVÁ A PR ODDĚLENÍ – SPORTOVCE
A SPORTOVNÍ FUNKCIONÁŘE

2.7.) Sledujete konkurenci (TV, tisk, rozhlas)? (zaškrtněte): DENNĚ – NEPRAVIDELNĚ

2.8.) Kdo rozhoduje o tom, jaké články budete psát? (zaškrtněte; i více možností):

JÁ SÁM – MŮJ NADŘÍZENÝ OSOBNĚ – MŮJ NADŘÍZENÝ NA REDAKČNÍ
PORADĚ

2.9.) Jaký druh plánování psaní budoucích článků u Vás převažuje? (zaškrtněte):

KRÁTKODOBÉ (DO 1 TÝDNE) – DLOUHODOBÉ (VÍCE NEŽ 1 TÝDEN)

2.10.) Vaše technické vybavení (zaškrtněte):

DIKTAFON – POČÍTAČ S PŘIPOJENÍM K INTERNETU – FOTOAPARÁT – JINÉ

VYBAVENÍ (napište):

2.11.) Zažil jste při výkonu povolání nějaké politické tlaky? (zaškrtněte): ANO – NE

III. SUBJEKTIVNÍ NÁZORY TÝKAJÍCÍ SE VAŠEHO POVOLÁNÍ

3.1.) V čem podle Vašeho názoru spočívá hlavní poslání sportovní žurnalistiky? (zaškrtněte):

INFORMOVAT – VYCHOVÁVAT – BAVIT

3.2.) V čem se podle Vašeho názoru liší sportovní žurnalistika od 'běžné', zpravodajské žurnalistiky?

3.3.) Napište kladné a záporné stránky povolání sportovního novináře tak, jak je vnímáte Vy.

KLADNÉ –

ZÁPORNÉ –

IV. OSOBNÍ ÚDAJE

4.1.) Věk:

4.2.) Velikost bydliště (zaškrtněte): MĚSTO – VESNICE

4.3.) Vzdělání (škola):

4.4.) Jazyková vybavenost:

4.5.) Délka praxe:

4.6.) Zaměstnavatel:

4.7.) Předchozí zaměstnavatelé:

4.8.) Odborné zaměření (uved'te sportovní disciplíny, o nichž píšete):

4.9.) Provozujete/provozoval jste vrcholový sport? Pokud ano, který a na jaké úrovni?

V. PŘÍPADNÉ POZNÁMKY/VZKAZY PRO AUTORA DOTAZNÍKU

Příloha č. 2 – Pět dotazníků vyplněných respondenty našeho výzkumu (jsou anonymní a označeny čísly 1-5 v pořadí, v jakém je autor obdržel vyplněné od jednotlivých respondentů)

DOTAZNÍK č. 1 (respondent odevzdal 25. 1. 2010)

I. VZTAH K PROFESI

1.1.) Máte nějaký vzor sportovního novináře? (jméno):

Zdeněk Paul. Byl to nejlepší novinář, píšící o hokeji, jakého jsem kdy poznal (i osobně). Svému oboru rozuměl, nikomu nelezl do zadku a uměl psát. /odůvodnění doplněno formou SMS, dne 28. 1. 2010/

1.2.) Zkuste vybrat nejhorší a nejlepší moment Vaší novinářské kariéry:

Nejhorší: Po půl roce poctivé práce jsem byl vypuzen z redakce týdeníku, který jsem pomáhal zakládat. Přičinili se o to lidé, kteří vůbec nerozuměli sportu a tudíž ani mé práci. Svoji profesní a lidskou nevyzrálou neváhali zakrývat lží a pomluvami.

Nejlepší: Ač regionální novinář, dvakrát jsem dostal nabídku nastoupit do prestižních celostátních redakcí v Praze.

1.3.) Proč jste se vydal právě na dráhu sportovního novináře?

Sport mě fascinoval od malička, přičinili se o to hlavně hokejisté, kteří v napjatých soubojích poráželi nemilované Rusy. Sám jsem aktivně hrál hokej, od deseti let si vedu archiv novinových výstřižků.

II. VLASTNÍ VÝKON POVOLÁNÍ

2.1.) Odhadněte, kolik času průměrně strávíte denně výkonem Vašeho povolání:

Samotné psaní může zabrat průměrně 3 – 5 hodin. Čas strávený na sportovištích, rozhovory se sportovci nebo studiem archivních materiálů se den ode dne liší a dá se těžko měřit.

2.2.) Kde pracujete nejvíc/nejčastěji? (zaškrtněte): V REDAKCI – V TERÉNU – doma

2.3.) Kterou činností strávíte v průměru více času? (zaškrtněte):

SBÍRÁNÍM MATERIÁLU/PRAČÍ V TERÉNU – vlastním psaním článku

2.4.) Které žánry nejčastěji používáte? (zaškrtněte **dva**):

zpráva – REPORTÁŽ – KOMENTÁŘ/SLOUPEK – rozhovor – ÚVODNÍK

2.5.) Máte osobní archiv nebo osobní knihovnu tematicky svázaný/ou se sportem?

(zaškrtněte): ano – NE

2.6.) Jaký typ zdroje nejčastěji využíváte? (zaškrtněte **dva**):

INTERNET – osobní kontakty – TISKOVÉ AGENTURY – TISK –

KNIHOVNY – TELEVIZE – TISKOVÁ KONFERENCE – BRÍFINGY - osobní

archiv/knihovna – ROZHLAS – TISKOVÁ A PR ODDĚLENÍ – SPORTOVCE
A SPORTOVNÍ FUNKCIONÁŘE

2.7.) Sledujete konkurenci (TV, tisk, rozhlas)? (zaškrtněte): denně – NEPRAVIDELNĚ

2.8.) Kdo rozhoduje o tom, jaké články budete psát? (zaškrtněte; i více možností):

já sám – MŮJ NADŘÍZENÝ OSOBNĚ – MŮJ NADŘÍZENÝ NA REDAKČNÍ
PORADĚ

2.9.) Jaký druh plánování psaní budoucích článků u Vás převažuje? (zaškrtněte):

krátkodobé (DO 1 TÝDNE) – DLOUHODOBÉ (VÍCE NEŽ 1 TÝDEN)

2.10.) Vaše technické vybavení (zaškrtněte):

diktafon – počítač s připojením k internetu – FOTOAPARÁT – JINÉ
VYBAVENÍ (napište):

2.11.) Zažil jste při výkonu povolání nějaké politické tlaky? (zaškrtněte): ano – NE

III. SUBJEKTIVNÍ NÁZORY TÝKAJÍCÍ SE VAŠEHO POVOLÁNÍ

3.1.) V čem podle Vašeho názoru spočívá hlavní poslání sportovní žurnalistiky? (zaškrtněte):

informovat – vychovávat – bavit

3.2.) V čem se podle Vašeho názoru liší sportovní žurnalistika od 'běžné', zpravodajské
žurnalistiky?

*Je to specifický obor, který vychází z vlastního neopakovatelného prostředí, má vlastní
zákonitosti a výrazové prostředky.*

3.3.) Napište kladné a záporné stránky povolání sportovního novináře tak, jak je vnímáte Vy.
KLADNÉ – *možnost sledovat sport z bezprostřední blízkosti a proniknout do zákulisí, kam se
běžný smrtelník nedostane; možnost získat někdy i vysoký stupeň fundovanosti v jednotlivých
sportovních odvětvích díky kontaktu s jejich protagonisty; možnost osobně poznat velké
osobnosti a prožít na vlastní oči mnohé nezapomenutelné chvíle, které se zapisují do
sportovních dějin; možnost navázat přátelství se známými lidmi*

ZÁPORNÉ – *pokud novinář pracuje poctivě a na úrovni, nemusí se ničeho bát, snad jedině
závisti kolegů, ale takových je zanedbatelný počet; jedinou skutečně zápornou stránkou je
množství času, obětovaného pro povolání na úkor vlastní rodiny*

IV. OSOBNÍ ÚDAJE

4.1.) Věk: 48

4.2.) Velikost bydliště (zaškrtněte): město – VESNICE

4.3.) Vzdělání (škola): *nedokončené vysokoškolské; absolvent kursu žurnalistiky na JČU*

4.4.) Jazyková vybavenost: *angličtina, ruština; pasivně němčina*

4.5.) Délka praxe: 25 let

4.6.) Zaměstnavatel: *tč. na volné noze*

4.7.) Předchozí zaměstnavatelé: *Mladá fronta*

4.8.) Odborné zaměření (uved'te sportovní disciplíny, o nichž píšete): *hokej, fotbal a všechna další odvětví s výjimkou šachů a motorismu*

4.9.) Provozujete/provozoval jste vrcholový sport? Pokud ano, který a na jaké úrovni?

ne

V. PŘÍPADNÉ POZNÁMKY/VZKAZY PRO AUTORA DOTAZNÍKU

Požadovaná zaškrtnutí některých bodů jsem provedl formou změny na malá písmena místo původních versálek.

Pracoval jsem pouze v jediné "kamenné redakci", zastřešované Mladou frontou; veškerou předchozí (i současnou: ČTK, hokej.cz, fotbalnews.cz, Deník atd.) novinářskou činnost jsem provozoval externě (včetně např. 15 let šéfredaktorství časopisu Hokejklub).

/doplněk proveden via e-mail, dne 25.1.2010/

DOTAZNÍK č. 2 (respondent odevzdal 1. 2. 2010)

I. VZTAH K PROFESI

1.1.) Máte nějaký vzor sportovního novináře? (jméno):

Aleš Procházka. Klid'as, stará novinářská škola. U mikrofonu nedostižný smyslem pro humor a slovní zásobou. Na otázku vždy odpoví originálně, tak, jak by nikdo jiný neodpověděl.

/doplněk proveden via e-mail, dne 31. 1. 2010/

1.2.) Zkuste vybrat nejhorší a nejlepší moment Vaší novinářské kariéry:

Nejhorší: naprosto neočekávané rozloučení s Českým rozhlasem České Budějovice.

Nejllepší: komentování fotbalového turnaje ME 1996 v Anglii.

1.3.) Proč jste se vydal právě na dráhu sportovního novináře?

Odmala jsem o tom mluvil, ale jak už to bývá, rozhodla náhoda, vyhrané výběrové řízení...

II. VLASTNÍ VÝKON POVOLÁNÍ

2.1.) Odhadněte, kolik času průměrně strávíte denně výkonem Vašeho povolání: *10 hodin*

2.2.) Kde pracujete nejvíc/nejčastěji? (zaškrtněte): **V REDAKCI – V TERÉNU – DOMA**

2.3.) Kterou činností strávíte v průměru více času? (zaškrtněte):

SBÍRÁNÍM MATERIÁLU/PRAČÍ V TERÉNU – VLASTNÍM PSANÍM ČLÁNKU

2.4.) Které žánry nejčastěji používáte? (zaškrtněte **dva**):

ZPRÁVA – REPORTÁŽ – KOMENTÁŘ/SLOUPEK – ROZHOVOR – ÚVODNÍK

2.5.) Máte osobní archiv nebo osobní knihovnu tematicky svázaný/ou se sportem?

(zaškrtněte): ANO – **NE**

2.6.) Jaký typ zdroje nejčastěji využíváte? (zaškrtněte **dva**):

INTERNET – OSOBNÍ KONTAKTY – TISKOVÉ AGENTURY – TISK – KNIHOVNY – TELEVIZE – TISKOVÁ KONFERENCE – BRÍFINGY - OSOBNÍ ARCHIV/KNIHOVNA – ROZHLAS – TISKOVÁ A PR ODDĚLENÍ – SPORTOVCE A SPORTOVNÍ FUNKCIONÁŘE

2.7.) Sledujete konkurenci (TV, tisk, rozhlas)? (zaškrtněte): **DENNĚ – NEPRAVIDELNĚ**

2.8.) Kdo rozhoduje o tom, jaké články budete psát? (zaškrtněte; i více možností):

JÁ SÁM – MŮJ NADŘÍZENÝ OSOBNĚ – MŮJ NADŘÍZENÝ NA REDAKČNÍ PORADĚ

2.9.) Jaký druh plánování psaní budoucích článků u Vás převažuje? (zaškrtněte):

KRÁTKODOBÉ (DO 1 TÝDNE) – DLOUHODOBÉ (VÍCE NEŽ 1 TÝDEN)

2.10.) Vaše technické vybavení (zaškrtněte):

DIKTAFON – POČÍTAČ S PŘIPOJENÍM K INTERNETU – FOTOAPARÁT – JINÉ VYBAVENÍ (napište):

2.11.) Zažil jste při výkonu povolání nějaké politické tlaky? (zaškrtněte): ANO – **NE**

III. SUBJEKTIVNÍ NÁZORY TÝKAJÍCÍ SE VAŠEHO POVOLÁNÍ

3.1.) V čem podle Vašeho názoru spočívá hlavní poslání sportovní žurnalistiky? (zaškrtněte):

INFORMOVAT – VYCHOVÁVAT – BAVIT

3.2.) V čem se podle Vašeho názoru liší sportovní žurnalistika od 'běžné', zpravodajské žurnalistiky?

Zase tak ohromný rozdíl to není, ale přece jen, zaběhne-li atlet rekord, je to prostě rekord, tato zpráva se, jako mnohé jiné, nedají vykládat různým způsobem.

3.3.) Napište kladné a záporné stránky povolání sportovního novináře tak, jak je vnímáte Vy.

KLADNÉ – čas prožitý ve společnosti sportovců

ZÁPORNÉ – nikdy se nezavděčíte zástupcům všech sportovních odvětví, vždy je někdo, kdo je přesvědčen, že je „jeho“ sportu křivděno

IV. OSOBNÍ ÚDAJE

4.1.) Věk: 39

4.2.) Velikost bydliště (zaškrtněte): **MĚSTO – VESNICE**

4.3.) Vzdělání (škola): *střední*

4.4.) Jazyková vybavenost: *angl, něm, ruština (všechny jazyky na stejné nižší úrovni)*

4.5.) Délka praxe: *18 let*

4.6.) Zaměstnavatel: *VLP, Deník*

4.7.) Předchozí zaměstnavatelé: *Český rozhlas ČB*

4.8.) Odborné zaměření (uved'te sportovní disciplíny, o nichž píšete): *o všech*

4.9.) Provozujete/provozoval jste vrcholový sport? Pokud ano, který a na jaké úrovni?

Volejbal, I. liga

V. PŘÍPADNÉ POZNÁMKY/VZKAZY PRO AUTORA DOTAZNÍKU

Na některé otázky neexistuje jednoznačná odpověď, v těchto případech zadržávám odpovědi pouze proto, že mají být zahrženy.

DOTAZNÍK č. 3 (respondent odevzdal 2. 2. 2010)

I. VZTAH K PROFESI

1.1.) Máte nějaký vzor sportovního novináře? (jméno): *Ne*

1.2.) Zkuste vybrat nejhorší a nejlepší moment Vaší novinářské kariéry:

Nejlepší – postup HC Č. Budějovice do extraligy.

Nejhorší – zkrácení uzávěrky na 19 hodin.

1.3.) Proč jste se vydal právě na dráhu sportovního novináře?

Odmala sleduju sport, sám jsem sportoval a chytil jsem se na inzerát v Jihočeské pravdě, kde jsem dodnes.

II. VLASTNÍ VÝKON POVOLÁNÍ

2.1.) Odhadněte, kolik času průměrně strávíte denně výkonem Vašeho povolání:

v průměru osm hodin

2.2.) Kde pracujete nejvíc/nejčastěji? (zaškrtněte): **V REDAKCI** – V TERÉNU – DOMA

2.3.) Kterou činností strávíte v průměru více času? (zaškrtněte):

SBÍRÁNÍM MATERIÁLU/PRAČÍ V TERÉNU – VLASTNÍM PSANÍM ČLÁNKU –

2.4.) Které žánry nejčastěji používáte? (zaškrtněte **dva**):

ZPRÁVA – REPORTÁŽ – KOMENTÁŘ/SLOUPEK – ROZHOVOR – ÚVODNÍK

2.5.) Máte osobní archiv nebo osobní knihovnu tematicky svázaný/ou se sportem?

(zaškrtněte): ANO – **NE**

2.6.) Jaký typ zdroje nejčastěji využíváte? (zaškrtněte **dva**):

INTERNET – OSOBNÍ KONTAKTY – TISKOVÉ AGENTURY – TISK –

KNIHOVNY – TELEVIZE – TISKOVÁ KONFERENCE – BRÍFINGY - OSOBNÍ

ARCHIV/KNIHOVNA – ROZHLAS – TISKOVÁ A PR ODDĚLENÍ – SPORTOVCE

A SPORTOVNÍ FUNKCIONÁŘE

2.7.) Sledujete konkurenci (TV, tisk, rozhlas)? (zaškrtněte): **DENNĚ** – NEPRAVIDELNĚ

2.8.) Kdo rozhoduje o tom, jaké články budete psát? (zaškrtněte; i více možností):

JÁ SÁM – MŮJ NADŘÍZENÝ OSOBNĚ – MŮJ NADŘÍZENÝ NA REDAKČNÍ PORADĚ

2.9.) Jaký druh plánování psaní budoucích článků u Vás převažuje? (zaškrtněte):

KRÁTKODOBÉ (DO 1 TÝDNE) – DLOUHODOBÉ (VÍCE NEŽ 1 TÝDEN)

2.10.) Vaše technické vybavení (zaškrtněte):

DIKTAFON – POČÍTAČ S PŘIPOJENÍM K INTERNETU – FOTOAPARÁT – JINÉ VYBAVENÍ (napište):

2.11.) Zažil jste při výkonu povolání nějaké politické tlaky? (zaškrtněte): **ANO – NE**

III. SUBJEKTIVNÍ NÁZORY TÝKAJÍCÍ SE VAŠEHO POVOLÁNÍ

3.1.) V čem podle Vašeho názoru spočívá hlavní poslání sportovní žurnalistiky? (zaškrtněte):

INFORMOVAT – VYCHOVÁVAT – BAVIT

3.2.) V čem se podle Vašeho názoru liší sportovní žurnalistika od 'běžné', zpravodajské žurnalistiky?

Sport je apolitický a pro lidi zábavnější než běžné zpravodajství.

3.3.) Napište kladné a záporné stránky povolání sportovního novináře tak, jak je vnímáte Vy.

Jsou to asi jen kladné stránky. Sport je moje hobby, které se stalo zaměstnáním. Negativní jsou snad jen večerní a nedělní služby.

IV. OSOBNÍ ÚDAJE

4.1.) Věk: *40*

4.2.) Velikost bydliště (zaškrtněte): **MĚSTO – VESNICE**

4.3.) Vzdělání (škola): *Vysoká škola zemědělská*

4.4.) Jazyková vybavenost: *skoro nulová*

4.5.) Délka praxe: *14 let*

4.6.) Zaměstnavatel: *Vydavatelství Labe Press*

4.7.) Předchozí zaměstnavatelé: *Výroba umělých květin (rodinná firma)*

4.8.) Odborné zaměření (uved'te sportovní disciplíny, o nichž píšete): *hokej, motorismus, stolní tenis, plavání (plus podle potřeby všechno ostatní)*

4.9.) Provozujete/provozoval jste vrcholový sport? Pokud ano, který a na jaké úrovni?

Spíše výkonnostní. Stolní tenis, nejvyšší první liga (druhá nejvyšší soutěž).

V. PŘÍPADNÉ POZNÁMKY/VZKAZY PRO AUTORA DOTAZNÍKU

DOTAZNÍK č. 4 (respondent odevzdal 2. 2. 2010)

I. VZTAH K PROFESI

1.1.) Máte nějaký vzor sportovního novináře? (jméno): *už ne*

1.2.) Zkuste vybrat nejhorší a nejlepší moment Vaší novinářské kariéry:

Nejhorší: *když místo psaní sportovní stránky jsem ve středu 21. srpna 1968 psal články o okupaci naší země*

Nejlepší: *třeba ještě nějaký přijde*

1.3.) Proč jste se vydal právě na dráhu sportovního novináře?

Od klukovských let mě bavilo pořádat soutěže a psát referáty z mezitřídních utkání, navíc se mi fotbal stal celoživotní vášní. Souhlasím, byť v nadsázce, se slavným sportovním reportérem Josefem Laufrem, že jediný sport je fotbal a všechno ostatní je tělovýchova.

II. VLASTNÍ VÝKON POVOLÁNÍ

2.1.) Odhadněte, kolik času průměrně strávíte denně výkonem Vašeho povolání: *10 hodin*

2.2.) Kde pracujete nejvíc/nejčastěji? (zaškrtněte): V REDAKCI – V TERÉNU – DOMA
V redakci

2.3.) Kterou činností strávíte v průměru více času? (zaškrtněte):

SBÍRÁNÍM MATERIÁLU/PRAČÍ V TERÉNU – VLASTNÍM PSANÍM ČLÁNKU

Psaním článku

2.4.) Které žánry nejčastěji používáte? (zaškrtněte **dva**):

ZPRÁVA – REPORTÁŽ – KOMENTÁŘ/SLOUPEK – ROZHOVOR – ÚVODNÍK

Zpráva a rozhovor

2.5.) Máte osobní archiv nebo osobní knihovnu tematicky svázaný/ou se sportem?

(zaškrtněte): ANO – NE

ne

2.6.) Jaký typ zdroje nejčastěji využíváte? (zaškrtněte **dva**):

INTERNET – OSOBNÍ KONTAKTY – TISKOVÉ AGENTURY – TISK –

KNIHOVNY – TELEVIZE – TISKOVÁ KONFERENCE – BRÍFINGY - OSOBNÍ

ARCHIV/KNIHOVNA – ROZHLAS – TISKOVÁ A PR ODDĚLENÍ – SPORTOVCE

A SPORTOVNÍ FUNKCIONÁŘE

Osobní kontakty

Sportovce a sportovní funkcionáře

2.7.) Sledujete konkurenci (TV, tisk, rozhlas)? (zaškrtněte): DENNĚ – NEPRAVIDELNĚ

denně

2.8.) Kdo rozhoduje o tom, jaké články budete psát? (zaškrtněte; i více možností):

JÁ SÁM – MŮJ NADŘÍZENÝ OSOBNĚ – MŮJ NADŘÍZENÝ NA REDAKČNÍ
PORADĚ

Já sám

2.9.) Jaký druh plánování psaní budoucích článků u Vás převažuje? (zaškrtněte):

KRÁTKODOBÉ (DO 1 TÝDNE) – DLOUHODOBÉ (VÍCE NEŽ 1 TÝDEN)

Krátkodobé

2.10.) Vaše technické vybavení (zaškrtněte):

DIKTAFON – POČÍTAČ S PŘIPOJENÍM K INTERNETU – FOTOAPARÁT – JINÉ
VYBAVENÍ (napište):

Diktafon, počítač s připojením k internetu, výjimečně i fotoaparát

2.11.) Zažil jste při výkonu povolání nějaké politické tlaky? (zaškrtněte): ANO – NE

ano

III. SUBJEKTIVNÍ NÁZORY TÝKAJÍCÍ SE VAŠEHO POVOLÁNÍ

3.1.) V čem podle Vašeho názoru spočívá hlavní poslání sportovní žurnalistiky? (zaškrtněte):

INFORMOVAT – VYCHOVÁVAT – BAVIT

informovat

3.2.) V čem se podle Vašeho názoru liší sportovní žurnalistika od 'běžné', zpravodajské
žurnalistiky?

Je nezávislá a alespoň pro mne zajímavější

3.3.) Napište kladné a záporné stránky povolání sportovního novináře tak, jak je vnímáte Vy.

KLADNÉ – *dělám to, co mě stále ještě baví*

ZÁPORNÉ – *časový tlak vzhledem k častému ataku uzávěrky*

IV. OSOBNÍ ÚDAJE

4.1.) Věk: *64*

4.2.) Velikost bydliště (zaškrtněte): MĚSTO – VESNICE *město*

4.3.) Vzdělání (škola): *gymnázium*

4.4.) Jazyková vybavenost: *ruština, němčina*

4.5.) Délka praxe: *48 let*

4.6.) Zaměstnavatel: *Deník*

4.7.) Předchozí zaměstnavatelé: *stále Deník (akorát se jmenoval Jihočeská pravda a poté
Jihočeské listy)*

4.8.) Odborné zaměření (uveďte sportovní disciplíny, o nichž píšete): *fotbal, stolní tenis*

4.9.) Provozujete/provozoval jste vrcholový sport? Pokud ano, který a na jaké úrovni? ne

V. PŘÍPADNÉ POZNÁMKY/VZKAZY PRO AUTORA DOTAZNÍKU

DOTAZNÍK č. 5 (respondent odevzdal 5. 2. 2010)

I. VZTAH K PROFESI

1.1.) Máte nějaký vzor sportovního novináře? (jméno): *ne*

1.2.) Zkuste vybrat nejhorší a nejlepší moment Vaší novinářské kariéry:

Nejlepší – *nástup do práce*

Nejhorší – *mě snad teprve čeká*

1.3.) Proč jste se vydal právě na dráhu sportovního novináře?

Baví mě sport i psaní.

II. VLASTNÍ VÝKON POVOLÁNÍ

2.1.) Odhadněte, kolik času průměrně strávíte denně výkonem Vašeho povolání: 8

2.2.) Kde pracujete nejvíc/nejčastěji? (zaškrtněte): V REDAKCI – **V TERÉNU** – DOMA

2.3.) Kterou činností strávíte v průměru více času? (zaškrtněte):

SBÍRÁNÍM MATERIÁLU/PRAČÍ V TERÉNU – **VLASTNÍM PSANÍM ČLÁNKU**

2.4.) Které žánry nejčastěji používáte? (zaškrtněte **dva**):

ZPRÁVA – **REPORTÁŽ** – KOMENTÁŘ/SLOUPEK – **ROZHOVOR** – ÚVODNÍK

2.5.) Máte osobní archiv nebo osobní knihovnu tematicky svázaný/ou se sportem?

(zaškrtněte): ANO – **NE**

2.6.) Jaký typ zdroje nejčastěji využíváte? (zaškrtněte **dva**):

INTERNET – **OSOBNÍ KONTAKTY** – TISKOVÉ AGENTURY – TISK –
KNIHOVNY – TELEVIZE – TISKOVÁ KONFERENCE – BRÍFINGY - OSOBNÍ
ARCHIV/KNIHOVNA – ROZHLAS – TISKOVÁ A PR ODDĚLENÍ – **SPORTOVCE
A SPORTOVNÍ FUNKCIONÁŘE**

2.7.) Sledujete konkurenci (TV, tisk, rozhlas)? (zaškrtněte): DENNĚ – **NEPRAVIDELNĚ**

2.8.) Kdo rozhoduje o tom, jaké články budete psát? (zaškrtněte; i více možností):

JÁ SÁM – MŮJ NADŘÍZENÝ OSOBNĚ – MŮJ NADŘÍZENÝ NA REDAKČNÍ
PORADĚ

2.9.) Jaký druh plánování psaní budoucích článků u Vás převažuje? (zaškrtněte):

KRÁTKODOBÉ (DO 1 TÝDNE) – DLOUHODOBÉ (VÍCE NEŽ 1 TÝDEN)

2.10.) Vaše technické vybavení (zaškrtněte):

DIKTAFON – **POČÍTAČ S PŘIPOJENÍM K INTERNETU** – **FOTOAPARÁT** –
JINÉ VYBAVENÍ (napište):

2.11.) Zažil jste při výkonu povolání nějaké politické tlaky? (zaškrtněte): ANO – **NE**

III. SUBJEKTIVNÍ NÁZORY TÝKAJÍCÍ SE VAŠEHO POVOLÁNÍ

3.1.) V čem podle Vašeho názoru spočívá hlavní poslání sportovní žurnalistiky? (zaškrtněte):

INFORMOVAT – VYCHOVÁVAT – BAVIT

3.2.) V čem se podle Vašeho názoru liší sportovní žurnalistika od 'běžné', zpravodajské žurnalistiky?

Hlavně je zábavnější :-)

3.3.) Napište kladné a záporné stránky povolání sportovního novináře tak, jak je vnímáte Vy.

KLADNÉ – *věnuju se tomu, co mě baví*

ZÁPORNÉ – *práce 7 dní v týdnu – hlavně v neděli je to na palici*

IV. OSOBNÍ ÚDAJE

4.1.) Věk: 25

4.2.) Velikost bydliště (zaškrtněte): **MĚSTO** – VESNICE

4.3.) Vzdělání (škola): maturita - *OA Husova 1*

4.4.) Jazyková vybavenost: *domluvím se všude*

4.5.) Délka praxe: *4 roky*

4.6.) Zaměstnavatel: *Vltava – Labe – Press*

4.7.) Předchozí zaměstnavatelé: -

4.8.) Odborné zaměření (uveďte sportovní disciplíny, o nichž píšete): *volejbal, házená, basketbal, taekwondo, sem tam plavání či hokejček*

4.9.) Provozujete/provozoval jste vrcholový sport? Pokud ano, který a na jaké úrovni?

Volejbal – 1. liga

V. PŘÍPADNÉ POZNÁMKY/VZKAZY PRO AUTORA DOTAZNÍKU

Super dotazník, jsem z něj unešen :-D